

2161

44-8

P-52

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Պ. ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏԱՆ

ԷՄԻԼ ՕԹՕ-ԹԵՐԶԵԱՆ

ԸՆԹԱՑԻ ՖՐԱՆՍ. ԼԵԶՈՒԻ

ՆՈՔ ՄԵԹՈՏ

ԶՐՈՒՑԱՏՐԱԿԱՆ ՈՒՍՄԱՆ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Ի ՊԷՏՍ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱՅ

ՄԱՍՆ Գ.

Կ. ՊՈԼԻՍ
ԳՐԱՏՈՒՆ Պ. ՊԱԼԵՆՑ
1912

ՏՊԱՐԱՆ ԵՒ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

Օ. ԱՐԶՈՒՄԱՆ

№ 121

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ

ԶՐՈՒՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆՈՆԱԻՈՐ ԲԱՅԵՐ

(VERBES RÉGULIERS)

Բացի օժանդակ բայերէն, զոր սովորեցանք նախորդ մասին մէջ, ֆրանսերէն բայերը կը բաժնուին՝

1. Իրենց ձևին համեմատ՝ երկուքի, կանոնաւոր և անկանոն.

2. Իսկ իրենց նշանակութեան համեմատ՝ հինգի, ներգործական, կրաւորական, չեզոք, դերանուանական կամ փոխադարձ և միադէմ բայեր:

Կանոնաւոր բայերը աներեւոյթի մէջ չորս վերջաւորութիւն ունին, er, ir, oir և re, և ասոնց խոնարհման ձեւը կը կոչուի չորս յօդդոթիւն (quatre conjugaisons). oir վերջաւորող բայերը թէեւ կանոնաւոր բայերու մէջ կը գտնուին, բայց մեծագոյն մասը կը պատկանին անկանոն քայտերուն, վասն զի իրենց արմատը

ըծորդութեան ատեն զանազան փոփոխութիւններ կը կրէ :

Աներեւոյթը բայի մը այն գլխաւոր եղանակն է, որու համեմատ կը սահմանուի նոյն բային ըծորդութիւնը : Սոյն er, ir, oir և re վերջաւորութիւններէն առաջ դառնուած մասը բային տրւասը կը կոչուի, որ կանոնաւոր բայերու մէջ անփոփոխ կը մնայ և որու միանալով զանազան վերջաւորութիւններ՝ կը կազմուին նոյն բային այլ և այլ ժամանակներն ու դէմքերը :

ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԿՕԶՄՈՒԹԻՒՆ

Բայերու ժամանակները կը բաժնուին երկուքի . արմատական ժամանակներ և ածանցեալ ժամանակներ :

Արմատական ժամանակները անոնք են, որոնցմէ կը կազմուին միւս ժամանակները և ասոնք հետեւեալներն են . 1 աներեւոյթ, 2. ընդունեցութիւն ներկայ. 3. ընդունեցութիւն անցեալ. 4. սահմանական ներկայի եզակի երեք դէմքերը և 5. անցեալ որոշեալ : Իսկ ածանցեալ ժամանակները կը կազմուին ատոնցմէ՝ հետեւեալ կանոններու համեմատ :

1, Աներեւոյթէն (infinitif) կը կազմուին ապառնի և թէական ներկաները՝ ծայրը ապառնիի համար ai, as, a, ons, ez, ont, իսկ թէականի համար ais, ais, ait. ions, iez, aient աւելցնելով, ինչպէս .

Աներեւոյթ Donner

Ապառնի Je donnerai, tu donneras, il donnera ևն.

Թեական Je donnerais, tu donnerais, il donnerait

ևն. :

Աներեւոյթ Choisir

Ապառնի Je choisirai, tu choisiras ևն. :

Թեական Je choisirais, tu choisirais ևն. :

2. Ընդունեցութիւն ներկայէն (Participe présent) կը կազմուի Ստորագասական ներկան՝ (Subjonctif présent), ant վերջաւորութիւնը e, es, e, ions, iez, entի փոխելով, ինչպէս .

Ընդ. ներկ. — Donnant

Սսնր. ներկ. — Que je donne. que tu donnes, qu'il donne ևն. :

Ընդ. ներկ. — Finissant

Սսնր. ներկ. — Que je finisse, que tu finisses, qu'il finisse ևն. :

Ընդ. ներկ. — Vendant

Սսնր. ներկ. — Que je vende, que tu vendes, qu'il vende ևն. :

Ընդունեցութիւն ներկայէն կը կազմուի նաև սահմանական անկատարը՝ ant վերջաւորութիւնը ais, ais, ait, ions, iez, aientի փոխուելով, ինչպէս .

Ընդունեցութիւն. — Aimant

Սահմ. Անկաս. — J'aimais, tu aimais, il aimait ևն. :

Ընդունեցութիւն. — Recevant

Սահմ. Անկաս. — Je recevais, tu recevais, il recevait ևն. :

Ընդունելութիւն ներկայէն կը շինուին նաև սահ-

մանական ներկայի յոքնակի երեք դէմքերը՝ *ant վերջաւորութիւնը* *ons, ez, entի փոխուելով, ինչպէս.*

Ընդունելութիւն.—*coupant, finissant*

Սահմ. ներկայ.—*Nous coupons, nous finissons*

Vous coupez, vous finissez

Ils coupent ils finissent

3. *Ընդունելութիւն անցեալէն (participe passé) կը շինուին բոլոր բաղադրեալ ժամանակները՝ avoir կամ être օժանդակներու զանազան ժամանակներուն միջոցաւ, ինչպէս.*

Ընդունել. Անցեալ.—*Donné, arrivé*

Անցեալ Անորոշ.—*J'ai donné, je suis arrivé են.*

Գերակատար.—*J'avais donné, j'étais arrivé են.*

Յարակատար.—*J'eus donné, je fus arrivé են.*

Անցեալ Ապառնի.—*J'aurai donné, je serai arrivé են.*

Թեական անցեալ.—*J'aurais donné, je serais arrivé են.*

Ստորայ. Անցեալ.—*Que j'aie donné, que je sois arrivé են.*

» *Գերակատար.*—*Que j'eusse donné, que je fusse arrivé են.*

4. *Հրամայականը (impératif) կը շինուի սահմանական ներկայի եզակի երկրորդ և Յոքնակի Առաջին ու երկրորդ դէմքերուն զերանունները վերցնելով, ինչպէս.*

Սահմ. ներկայ

Tu aimes

Nous aimons

Vous aimez

Je choisis

Nous choisissons

Vous choisissez

Հրամայական

Aime()*

Aimons

Aimez

Choisis

Choisissons

Choisissez

(*) *Er վերջաւորեալ բայերու հրամայականի եզակի երկրորդ դէմքին ծայրի sը կը վերցուի*

5. *Անցեալ որոշեալին (passé défini) եզակի առաջին դէմքէն կը շինուի ստորադասական անկատարը, առաջին թորդութեան մէջ ai վերջաւորութիւնը asse, asses, ât, assions, assiez, assentի, իսկ երկրորդ և երրորդ թորդութեանց մէջ is վերջաւորութիւնը isse, isses, ît, issions, issiez, issentի փոխելով, ինչպէս.*

Je donnai, que je donnasse, que tu donnasses են.

Je choisis, que je choisisse, que tu choisisses են.

Je rendis, que je rendisse, que tu rendisses են.:

ԱՌԱՋԻՆ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Առաջին թորդութեան, այսինքն er վերջաւորող բայերը կը խոնարհուին հետեւեալ օրինակին համեմատ()*

DONNER ՏԱԼ

Je donne կուտամ

Tu donnes կուտաս

Il կամ elle donne } կուտայ

Nous donnons կուտանք

Vous donnez կուտաք

Ils կամ elles } կուտան

donnent

(*) *Բացառութիւն են aller (երթալ) և envoyer (ղրկել) բայերը, որ զարտուղի ձեւեր ունենալուն պատճառաւ անկանոն բայերուն կը վերաբերին, և որոնց վրայ պիտի խօսինք անկանոն բայերու մէջ:*

IMPARFAIT — ԱՆԿԱՏԱՐ

Je donnais	կուտայի	Nous donnions	կուտայինք
Tu donnais	կուտայիր	Vous donniez	կուտայիք
Il donnait	կուտար	Ils donnaient	կուտային

PASSÉ DEFINI — ԱՆՑԵԱԼ ԿԱՏԱՐԵԱԼ

Je donnai	տուի	Nous donnâmes	տուինք
Tu donnas	տուիր	Vous donnâtes	տուիք
Il donna	տուաւ	Ils donnèrent	տուին

FUTUR — ԱՊԱՌԻՒ

Je donnerai	պիտի տամ	Nous donnerons	պիտի տանք
Tu donneras	պիտի տաս	Vous donnerez	պիտի տաք
Il donnera	պիտի տայ	Ils donneront	պիտի տան

CONDITIONNEL PRÉSENT — ԹԷԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Je donnerais	պիտի տայի	Nous donnerions	» տայինք
Tu donnerais	» տայիր	Vous donneriez	» տայիք
Il donnerait	» տար	Ils donneraient	» տային

IMPÉRATIF — ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆ

Donne	տուր	Donnons	տանք
		Donnez	տուէք

INFINITIF — ԱՆԵՐԵՒՈՅԹ

Donner տալ, de կամ à donner տալ, տալու

SUBJONCTIF PRÉSENT — ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Que je donne	որ տամ	Que nous donnions	որ տանք
Que tu donnes	որ տաս	Que vous donniez	որ տաք
Qu'il donne	որ տայ	Qu'ils donnent	որ տան

IMPARFAIT — ԱՆԿԱՏԱՐ

Que je donnasse	որ տայի	Que n. donnassions	որ տայինք
Que tu donnasses	» տայիր	Que v. donnassiez	» տայիք
Qu'il donnât	» տար	Qu'ils donnassent	» տային

PARTICIPE — ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Présent — Ներկայ

Passé — Անցեալ

Donnant	տալով	Donné իգ. donnée	տուած
En donnant	»	Ayant donné	» ըլլալով

ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐ

Ներգործական բայերու մէջ այս ժամանակ-
ները կը կազմուին ընդունելութիւն անցեալէն և
avoir օժանդակ բայէն:

INFINITIF — ԱՆԵՐԵՒՈՅԹ

Avoir donné տուած ըլլալ

INDICATIF — ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ

PASSÉ INDÉFINI — ԱՆՑԵՍԼ ԵՆՈՐՈՇ

J'ai donné	տուած եմ (տուի)
Tu as donné	» ես
Il a donné	» է
Nous avons donné	» ենք
Vous avez donné	» էք
Ils ont donné	» են

PLUS-QUE-PARFAIT — ԳԵՐԱԿԱՍՏՐ

J'avais donné	տուած էի
Tu avais donné	» էիր
Il avait donné	» էր
Nous avions donné	» էինք
Vous aviez donné	» էիք
Ils avaient donné	» էին

PASSÉ ANTERIEUR — ՅՈՐԱԿԱՍՏՐ

J'eus donné տուի

FUTUR ANTERIEUR — ԱՆՑԵՍԼ ԱՊԱՌՆԻ

J'aurai donné տուած պիտի ըլլամ

CONDITIONNEL PASSÉ — ԹԷԱԿԱՆ ԱՆՑԵՍԼ

J'aurais donné կամ J'eusse donné տուած պիտի ըլլայի

SUBJONCTIF PASSÉ — ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ ԱՆՑԵՍԼ

Que j'aie donné որ տուած ըլլամ

PLUS-QUE-PARFAIT — ԳԵՐԱԿԱՍՏՐ

Que j'eusse donné որ տուած ըլլայի:

ԲԱՑԱՍՍԱԿԱՆ ԵՒ ՀՍՐՑԱԿԱՆ ՁԵԻ

ԲԱՑԱՍՍԱԿԱՆ

Je ne donne pas	Ձեմ տար
Tu ne donnes pas	Ձես տար
Il ne donne pas	Ձի տար
Je ne donnais pas	Ձէի տար
Tu ne donnais pas	Ձէիր տար
Il ne donnait pas	Ձէր տար են.

ՀՍՐՑԱԿԱՆ ՁԵԻ

Donné-je? (*) կամ est-ce que je donne? կուտամ

(*) Առաջին ընորդութեան սահմանական ներկայի առաջին դէմքը ծայրի համը լին վրայ տու շնչս մը (') կ'առնէ հարցական ձեւի մէջ. բայց այս գործածութիւնը հազուադէպ է և աւելի կը գործածուի est-ce qu'enq:

Donnes-tu ? *կամ* est-ce que tu donnes ? *կուտա՞ս*
 Donne-t-il *կամ* est-ce qu'il donne ? *կուտա՞յ*

Donnerai-je ? *կամ* est-ce que je donnerai ? *պիտի տա՞մ*
 Donneras-tu ? *կամ* est-ce que tu donneras ? *պիտի տա՞ս*
 Donnera-t-il ? *կամ* est-ce qu'il donnera ? *պիտի տա՞յ* *են* .

ՀԱՐՑԱԿԱՆ – ԲԱՅԱՍԱԿԱՆ

Ne donnais-je pas ? *կամ* est-ce que je ne donnais pas ? *չէի՞ տար*
 Ne donnais-tu pas ? *կամ* est-ce que tu ne donnais pas ? *չէի՞ր տար*
 Ne donnait-il pas ? *կամ* est-ce qu'il ne donnait pas ? *չէ՞ր տար* *են* .

ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐ

Ai-je donné ? *տուի՞ են* .
 Je n'ai pas donné *չտուի են* .
 N'ai-je pas donné ? *չտուի՞ են* .
 Avais-je donné ? *տուած էի են* .
 Je n'avais pas donné *տուած չէի են* .
 N'avais-je pas donné ? *տուած չէի՞ են* .

Հետեւաբար՝

1. Բացասականը կը կազմուի, պարզ ժամանակներու մէջ, բային ու տէրբային մէջտեղ ne (*կամ* n'), իսկ բայէն անմիջապէս ետքը pas դրուելով. բաղադրեալ ժամանակներու մէջ ne կը դրուի տէր բայիէն ետքը և

օժանդակէն առաջ, իսկ pas օժանդակին և ընդունելու թիւն անցեալին միջեւ :

2. Հարցականը կը շինուի՝ պարզ ժամանակներու մէջ, դերանուն տէր բային բայէն ետքը դնելով և երկուքը վիռքեան գիծով մը միացնելով, իսկ բաղադրեալ ժամանակներու մէջ՝ դերանուն տէր բային օժանդակին ու ընդունելութիւն անցեալին մէջտեղ կը դրուի՝ նոյնպէս միութեան գիծով մը միանալով օժանդակին :

3. Բացասական հարցականը կը շինուի բացասականին դերանուն տէր բային բայէն կամ օժանդակէն ետքը դնելով և միութեան գիծով մը միացնելով անոր :

Այս կանոններուն համեմատ նախ հաստատական, յետոյ բացասական, հարցական և բացասական-հարցական ձեւերով բերանացի և գրաւոր խոնարհել հետեւեալ բայերը. (Բաղադրեալ ժամանակները avoir օժանդակով) :

porter տանիլ	couper կտրել
cacher ծածկել	tirer քաշել
crier աղաղակել	dîner ընթրել
marcher քայլել	parler խօսիլ

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Aimer սիրել	penser մտածել, կարծել
le prochain ընկերը, մեր- ձաւորը	manger ուտել
	la prairie մարգագետինը
apporter բերել	le vaisseau նաւը

chercher <i>փնտռել</i>	l'escalier (<i>ար.</i>) <i>սանդուղը</i>
trouver <i>գտնել</i>	la santé <i>առողջութիւնը</i>
tomber <i>խնայ</i>	le cœur <i>սիրտը</i>
jouer <i>խաղալ</i>	le canif <i>զմելին</i>
pleurer <i>լալ</i>	la chasse <i>որսորդութիւնը</i>
laisser <i>ձգել, թողուլ</i>	le chasseur <i>որսորդը</i>
déjà <i>արդէն</i>	le midi <i>կէս օրը</i>
prier <i>աղաչել, աղօթել</i>	magnifique <i>շքեղ</i>
pas encore <i>դեռ ոչ</i>	arriver <i>հասնիլ</i>
l'autre <i>միւսը</i>	la poste <i>թղթատարութիւն</i>
l'ongle (<i>իգ.</i>) <i>եղունգը</i>	<i>նամակատուն</i>
parler de . . . <i>խօսիլ (քա-</i>	ordinairement <i>սովորաբար</i>
<i>նի մը վրայ)</i>	conserver <i>պահել</i>
travailler <i>աշխատիլ</i>	préparer <i>պատրաստել</i>
la douleur <i>ցաւը</i>	le commandement <i>հրաման, պատուէր</i>
le jeu <i>խաղը</i>	
la balle <i>գնտակը</i>	jouer à la balle . . . <i>գընտակ խաղալ</i>

ՀՐԱՀԱՆԳ 1

Aimez Dieu et votre prochain.—Les parents aiment leurs enfants.—Aimez-vous aussi vos parents? — Portez cette lettre à la poste.—Porteras-tu cette robe à ta sœur? — J'apporterai ces livres à mon maitre.—L'enfant tombera de l'escalier.—Votre mère priera Dieu pour vous.—Les enfants jouaient au jardin, sous les arbres.—Je laisserai votre livre sur la table.—Tu mangeras aujourd'hui des œufs.—Nous admirons les grands aisseaux.—Trouveras-tu ton frère?

—Jouais-tu avec tes camarades dans la prairie? — Je ne jouais pas, je cherchais mes livres.—Pourquoi pleurez-vous? Je pleure, parce que je ne trouve pas mes crayons.—Vous ne les trouverez pas, votre frère a caché vos crayons avec ses plumes.—Coupez vos ongles.—Ne mangez pas cette poire, elle n'est pas encore mûre.—Ces enfants parlent toujours de leurs leçons.

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 2

Այս մարդը ինչ կը փնտռէ. — Փնտռածը գտա՞ւ (գտա՞ւ ինչ որ կը փնտռէր).— Այո՛, գտաւ իր թաշկի-նակը զոր պարտէղը ձգած էր.— Ո՞ւր պիտի խաղանք, Մարգագագետնին վրայ թէ պարտէղը.— Ծառերուն տակ խաղանք.— Խաղացէ՛ք ուրեմն, տղա՛քս, բայց մի աղաղակէք.— Ձեր հացն ու պտուղները կերէք.— Կէսօրին (à midi) պիտի ուտենք.— Ժամը քանի՞ն կ'ընթրէք սովորաբար.— Սովորաբար ժամը 7ին կ'ընթրենք.— Մի՛ լար, մի՛ լաք.— Հայրս այս իրիկուն պիտի հասնի.— Ժամը քանի՞ն պիտի հասնի:—

Ձեմ կարծեր որ մեր բարեկամները վաղն առտու հասնին.— Այս նամակը նամակատուն տար.— Որսորդը իր հագուստները ձեր սենեակը ձգեց.— Որսորդութիւնը չէ՞ք սիրեր.— Փնտռեցէք ու պիտի գտնէք.— Աշխատելով՝ ձեր առողջութիւնը պիտի պահէք.— Հայրս շքեղ ընծաներ բերաւ քոյրերուս համար.— Արդէն կէսօր է և ես դեռ դասերս չեմ պատրաստած.— Ինչպէ՞ս կը գտնէք այս երկու աշակերտները.— Անոնք լաւ կ'աշխատին և երբէք չեն լար.— Հայրս երկու տանձ տուաւ ինծի, մէկը

կերայ և միւսը եղբորս պիտի տամ .— Ձեր հագուստները
մի կտրէք .— Այս խեղճ աղան հիւանդ է, ցաւէն (de
douleur) կ'աղաղակէ :

ԶՐՈՒՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Avez-vous cherché votre montre d'or? Je la cherche encore.
Qu'avez-vous apporté? J'ai apporté les gants de Mademoiselle Mathilde.
Voulez-vous manger du pain? J'ai déjà mangé un gros morceau de pain avec du beurre.
Parlez-vous français? Non, je ne parle pas encore.
Votre mère parle-t-elle français? Oui, elle parle français et anglais.
Quel commandement Jésus-Christ a-t-il donné? Il a dit; Aimez Dieu et votre prochain.
Qui est notre prochain? Tous les hommes.
Qu'apporte le chasseur? Il apporte deux lièvres.
Avez-vous aussi été à la chasse? Oui, Monsieur, nous avons été à la chasse hier.
Pourquoi pleurez-vous? Parce que je suis tombé.
A quoi pensez-vous? Je pense à mon thème français.
A quel jeu jouerons-nous? Nous jouerons à la balle.
Que cherchez-vous? Je cherche mes gants.
Qu'admirez-vous là? Nous admirons ce magnifique vaisseau anglais.

Ը Ն Թ Ե Ր Յ Ա Ն Ե Լ Ի

LE CHAMEAU ET LE CHAT

Le chat au chameau.—Soyez le bien-venu, mon frère!

Le chameau.—Comment, moi ton frère!

Le chat.—Oui, certes. Voyez un peu; ne puis-je pas faire une bosse aussi belle que la vôtre?

Le chameau.—Cela peut être; mais peut-elle aussi porter autant que la mienne?

Le chat.—La sotte demande! donnez-moi seulement votre petit paquet, je le porterai comme si ce n'était rien.

Le chameau.—Mais penses-y bien; n'est-il pas trop gros pour toi?

Le chat.—Ah! quel conte! donnez-le-moi, vous dis-je, donnez!

Le chameau.—Bien; approche, le voilà.

Le chat.—Ah! quelle charge! je suis écrasé!

Le chameau.—Tu as ce que tu mérites!

Celui qui veut entreprendre de grandes choses, doit auparavant éprouver ses forces.

ԲԱԹԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Le chameau ուղարկ

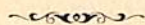
Certes անշուշտ

12 — էմիլ օրթո

Soyez le bien-venu բարի եկար

Comment! իհնչէս

Faire ընել, շինել	La bosse սապատը
Peut կրնայ	Autant այնչափ
La demande հարցումը	Le paquet ծրարը
Comme si իբր թէ	Le conte վէպը, առասպելը
Approcher մօտենալ	La charge բևուռ
Écrasé ճզմուած	Mériter արժանի ըլ., արժանանալ
Entreprendre ձեռնարկել	Auparavant առաջուց
Éprouver փորձել	La force ոյժը

Դ Ա Ս Բ.

ԱՌԱՋԻՆ ԼՇՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

Er վերջաւորուած կանոնաւոր բայերէն ոմանք, հըն-
չումի քաղցրութեան համար, մէկ քանի փոփոխութիւն-
ներ կը կրեն, որոնց ամփոփումը տրուած է ի ստորեւ:

1. Ter վերջաւորուած (ինչպէս Jeter նետել) բայե-
րուն, ինչպէս նաեւ eler վերջաւորուած բազմալմանկ բա-
յերուն (ինչպէս appeler կանչել, atteler շնել) t եւ l տա-
ռերը կը կրկնուին՝ երբ իրենց յաջորդէ համար e մը կամ
ent, ինչ որ կը պատահի Սահմ. Ներկային, Ապառնիին,
Թէակաճին, Հրամայականին եւ Ստորադասականին մէջ:

Սահմ. Ներկայ	Հրամայական	Ապառնի
Je jette Nous jetons	Jette	Je jetterai
Tu jettes Vous jetez	Jetons	Tu jetteras
Il jette Ils jettent	Jetez	Il jettera

Թեական	Ստորադ. Ներկայ	
Je jetterais	Que je jette	Que nous jetions
Tu jetterais	Que tu jettes	Que vous jetiez
Il jetterait	Qu'il jette	Qu'ils jettent

Սահմ. Ներկայ	Հրամայական	Ապառնի
J'appelle Nous appelons	Appelle	J'appellerai
Tu appelles Vous appelez	Appelons	Tu appelleras
Il appelle Ils appellent	Appelez	Il appellera

Թեական	Ստորադաս. Ներկայ	
J'appellerais	Que j'appelle	Que nous appelions
Tu appellerais	Que tu appelles	Que vous appeliez
Il appellerait	Qu'il appelle	Qu'ils appellent

ԾԱՆՈԹ. — Այս կանոնէն կը զարտուղի acheter գնել
բայը, որու l տառը չի կրկնուիր, այլ t էն առջի e ին
վրայ բուր շնչո՛ւ մը կ'առնէ, ինչպէս.

Սահմ. Ներկայ	Ապառնի
J'achète nous achetons	J'achèterai եւ.
Tu achètes vous achetez	Հրամայական
Il achète ils achètent	achète, achetons եւ.

2. Eler վերջաւորող բոլոր այն բայերը որոնց ար-
մատը միալմանկ է, ինչպէս geler սառիլ, նոյնպէս բոլոր
միւս այն բայերը, որոնց վերջընթեր վանկին մէջ համար
e մը կայ, ինչպէս semer սերմանել, lever վերցնել եւ.
այդ համար e ին վրայ բուր շնչո՛ւ մը կ'առնեն՝ երբ իրենց
յաջորդող վանկին մէջ ուրիշ համար e մը ըլլայ, այսպէս՝

Սահմ. *Անրկայ*. Je mène, tu mènes, il mène, nous menons, vous menez, ils mènent.

Ապառնի.— Je mènerai, tu mèneras *Էն*.

Հրամայ.— Mène, menons, menez *Էն*.

Ստորայ.— Que je mène, que tu mènes *Էն*..

Նմանապէս *er* վերջաւորեալ բայերու վերջնութեւր վանկին մէջ երբ *é* մը գտնուի, ինչպէս *espérer, modérer* *Էն*., այդ *é* ն *è* ի կը փոխուի սահմ. ներկայի եղակի երեք դէմքերուն և յօքնակի երրորդ դէմքին, հրամայականին եղակի առաջին դէմքին և ստորադասականին ներկային մէջ, ապառնիին և թէականին մէջ անփոփոխ մնալով. ինչպէս.

Սահմ. *Անրկայ*. — Je modère, tu modères, il modère, nous modérons, vous modérez, ils modèrent.

Ապառնի.— Je modérerai, tu modèreras *Էն*.

Թեական.— Je modérerais, tu modérerais *Էն*.

Հրամայ.— Modère, modérons, modérez.

Ստորայ. *Անրկ*.—Que je modère, que tu modères *Էն*.

3.—Ger վերջաւորեալ բայերուն. (ինչպէս *partager* բաժնել, *nager* լողալ) *g* տառը իր հնչուած պահելու համար իրմէ ետքը համար *e* մը կ'առնէ, երբ *a* կամ *o* ձայնաւորներէն մին յաջորդէ իրեն, ինչպէս.

Սահմ. *Անրկ*.—Je partage, tu partages, il partage, nous partageons, vous partagez, ils partagent,

Անկասար.—Je partageais, tu partageais, il partageait, nous partageions, vous partagiez, ils partageaient.

Անցեալ որոշեալ.—Je partageai, tu partageas, il

partagea, nous partageâmes, vous partageâtes, ils partagèrent *Էն*.

4.—Նոյնպէս *cer* վերջաւորեալ բայերուն, (ինչպէս *commencer* սկսիլ, *menacer* սպառնալ), *c* տառը իր հնչուած պահելու համար, *u* ձայնը մը կ'առնէ, երբ *a* կամ *o* ձայնաւորներէն մին յաջորդէ իրեն, ինչպէս.

Սահմ. *Անրկ*.—Je commence, tu commences, il commence, nous commençons, vous commencez, ils commencent.

Անկասար.—Je commençais, tu commençais, il commençait, nous commençons, vous commenciez, ils commençaient.

Անցեալ որոշեալ.—Je commençai, tu commenças, il commença, nous commençâmes, vous commençâtes, ils commencèrent. *Էն*.

5.—Yer² վերջաւորող բայերու (ինչպէս *payer* վճարել, *essayer* փորձել, *essuyer* արել *Էն*.) *y* ը *i* ի կը փոխուի երբ համար վանկ մը յաջորդէ արմատին, այսպէս.

Սահմ. *Անրկ*.—J'essuie, tu essuies, il essuie, nous essuions, vous essuyez, ils essuient.

Ապառնի.—J'essuierai, tu essuiera, il essuiera *Էն*.

Դիտող.—Payer բայն ալ թէեւ այս կանոնին համեմատ կը խոնարհուի, բայց սովորաբար անոր *y* ը անփոփոխ կը պահեն գործածութեան մէջ և կը գրեն. Je paye, tu payes *Էն*. je payerais, tu payeras *Էն*.

6.—Ier վերջաւորեալ բայերը (ինչպէս *crier* աղաղակել, *prier* աղօթել) սահմ. անկատարի յօքնակիին և ստոր-

բաղասական ներկայի յոքնակիրն առաջին և երկրորդ
դէմքերուն մէջ երկու i կ'առնեն, որոնց մին արմատինն
է, իսկ երկրորդը վերջաւորութեանը. nous criions,
vous criez, que nous priions, que vous priez.

Բերանացի և գրաւոր խոնարհել հաստատական ու
հարցական ձեւով հետեւեալ բայերը.

Elever վերցնել	atteler լծել
modérer չափաւորել	feuilletter թղթատել
employer գործածել	plier ծալել
menacer սպառնալ	nager լողալ

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

La vertu առաքինութիւնը	la pierre քարը
la beauté գեղեցկութիւնը	sécher չորցնել, չորնալ
le voleur գողը	posséder ունենալ
la vicillesse ծերութիւնը	rappeler յիշեցնել
la servante աղախինը	élever կրթել, մեծցնել
le chemin ճամբան	nettoyer մաքրել
la vie կեանքը	protéger պաշտպանել
le bienfait բարիքը	préférer նախադասել
le vent հովը	la violette մանիշակը
la pluie անձրեւը	l'amitié (իգ.) բարեկամու-
tranquille (ար. և իգ.) հան-	թիւնը
դարա la jeunesse երիտասարդու-	
l'honneur (իգ.) պատիւը	թիւնը

bien լաւ, աղէկ	trempe (իգ. ée) թրջած
tout de suite անմիջապէս	espérer յուսալ
effrayer սարսափեցնել	le bruit աղմուկը
récompenser վարձատրել	rare (ար. և իգ.) հազուա-
mener տանիլ, վարել	գիւտ
la farine ալիւրը	contre դէմ
placer դնել, դետեղել	ordinairement առհասարակ
la voiture կառքը	le cocher կառավարը
la promesse խոստումը	coûter արժել
le maréchal-ferrant պալ-	le meunier ջաղացպանը
տարը	

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Պ Յ

Le sage préfère la vertu à la beauté. — L'amitié préfère toujours l'honneur à la richesse. — Ces parents élèvent bien leurs enfants. — Où mènes-tu ce chien? — Je le mène à la chasse. — Il gèlera cette nuit. — Il a déjà gelé. — Ma sœur achète un livre. — Les vents sèchent la terre trempée par la pluie. — Nous achetons des fruits. — J'achèterais cette maison, si elle n'était pas si chère. — Appelez la servante. — Je l'appellerai tout de suite. — Qui ne préférerait pas la jeunesse à la vieillesse?

Nous partageons avec nos amis tous nos fruits. — Nous mangeâmes hier des pommes et des poires. — J'espère que vous commencerez à travailler. — Ce jeune homme emploie bien son temps. — Nous emploierons cet argent à acheter des livres. — Ce bruit

m'a effrayé.—Cela ne m'effraie pas. — La servante nettoie la chambre.—Les maîtres récompensent les élèves qui emploient bien leur temps.—Nous priions ce matin, quand votre sœur commença à crier.—Je possède un livre très rare.

ՀԻՍԱՀԱՆԳ 4

Եղբայրդ կանչէ.—Ձեր աղախինը կանչեցէք:—Մեր ժամանակը լաւ գործածենք.—Այս մարդն իր հարստութիւնը լաւ կը գործածէ:—Բարեկամս շատ հանդարտ կեանք մը կը վարէ:—Այս հայրը իր որդին շատ լաւ կը կրթէ:—Այս խնձորը պիտի նետեմ:—Մի մոռնաք ձեր ծնողաց բարիքները, և պաշտպանեցէք զիրենք իրենց ձեռութեան մէջ:—Այս ալիւրը կը գնեմ:—Այո՛, այս ալիւրը պիտի գնեմ:—Ե՞րբ պիտի սկսիք ձեր դասը:—Այսօր կը սկսինք:

Այս ծաղիկները պատուհանէն վար (par la fenêtre) նետեցէք:—Մանիշակը վարդէն նախամեծար կը համարիմ:—Ճամբաները կը մաքրեմ:—Շունս գողերուն դէմ զիս կը պաշտպանէ:—Կը յոսամ որ այս իրիկուն չպիտի սառի:—Հայրը իր հարստութիւնը բաժնեց իր երեք զաւակներուն մէջ (entre).—Եղբայրդ իր գիրքերը ուր դրաւ:—Մենք մեր գիրքերը սովորաբար սեղանին վրայ կը դնենք:—Կառավարը ձերը կառքին կը լծէ:—Ձեռքերնիդ սրբեցէք:—Ձեռքերս միշտ կը սրեմ.—Ձեր մտախնայներն ուսկի՞ց (où) կը գնէք:—Քրոջս համար ձեռնոցներ պիտի գնեմ:—Ձեր խոստումները կը յիշեցնենք ձեզ:

ՉՐՈՒՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Qui a appelé ?	Ton père a appelé.
Avez-vous nettoyé les chemins ?	Pas encore; je les nettoierai ce soir.
Qui me protégera ?	Dieu te protégera.
Préférez-vous la vieillesse à la jeunesse ?	Je préfère la jeunesse à la vieillesse.
Nettoies-tu la chambre ?	Je nettoie toute la maison.
Avez-vous payé ces livres ?	Mon père paie tous mes livres [stros
Combien coûtent-ils ?	Ils coûtent cinquante piastres
Trouvez-vous cela cher ?	J'appelle cela très cher.
Que mangeais-tu ?	Je mangeais des noix.
Où mène-t-on ce cheval ?	On le mène chez le marchand [nuit ? réchal-ferrant.
Crois-tu qu'il gèle cette nuit ?	Il a déjà gelé
Achèterez-vous du thé ou du café ?	Je n'aime pas le thé, j'achèterai du café.
Où achètes-tu cette farine ?	Chez le meunier.
Qui a jeté cette pierre ?	Je crois que c'est Vahé.
Cet homme paie-t-il son vin ?	Oui, il paie tout ce qu'il achète.
Que fit un jour un père ?	Il partagea ses richesses entre ses trois fils.

ՐԵՆԵՐՅԱՆԵԼԻ

LE RENARD ET LA CIGOGNE

«Tu as beaucoup voyagé», disait le renard à la cigogne; raconte-moi donc quelque chose des pays que tu as vus». La cigogne se rengorgea et lui nomma chaque marais, chaque prairie où elle avait mangé les vers les plus délicats et les grenouilles les plus grasses.

«Je vois que tu as bien employé ton temps», répondit le renard.

le renard աղուէսը
la cigogne արագիլը
le marais ճահճը
le ver որդը
délicat, -te փափուկ
la grenouille գորտը

nommer թուել, անուանը
voyager ճամբորդել
raconter պատմել
se rengorger սիգալ

ԴԱՍԳ.

ԵՐԿՐՈՐԴ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

FINIR ԱՒԱՐՏԵԼ

Երկրորդ լծորդութեան աներեւոյթի վերջաւորու-
թիւնն է ir և այդ վերջաւորութիւնն ունեցող բոլոր կա-
նոնաւոր բայերը կը խոնարհուին հետեւեալ օրինակին
համեմատ.

INDICATIF PRÉSENT — ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Je finis կ'աւարտեմ	nous finissons կ'աւարտենք
tu finis կ'աւարտես	vous finissez կ'աւարտէք
il կամ elle finit կ'աւարտէ	ils կամ elles finissent կ'ա- ւարտեն

IMPARFAIT — ԱՆԿԱՏԱՐ

Je finissais կ'աւարտէի	nous finissions կ'աւարտէինք
tu finissais կ'աւարտէիր	vous finissiez կ'աւարտէիք
il finissait կ'աւարտէր	ils finissaient կ'աւարտէին

PASSÉ DEFINI — ԱՆՑԵԱԼ ԿԱՏԱՐԵԱԼ

Je finis աւարտեցի	nous finîmes աւարտեցինք
tu finis աւարտեցիր	vous finîtes աւարտեցիք
il finit աւարտեց	ils finirent աւարտեցին

FUTUR — ԱՊԱՌՆԻ

Je finirai պիտի աւարտեմ nous finirons պ. աւարտենք
tu finiras » աւարտես vous finirez » աւարտէք
il finira » աւարտէ ils finiront » աւարտեն

CONDITIONNEL PRÉSENT — ԹԷԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Je finirais պիտի աւարտէի nous finirions պ. աւարտէինք
tu finirais » աւարտէիր vous finiriez » աւարտէիք
il finirait » աւարտէր ils finiraient » աւարտէին

IMPÉRATIF — ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆ

finis աւարտէ finissons աւարտենք finissez աւարտեցէք

INFINITIF — ԱՆԵՐԵՒՈՅԹ

Finir աւարտել de կամ à ֆոյր աւարտելու

SUBJONCTIF PRÉSENT — ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Que je finisse որ աւարտեմ
que tu finisses որ աւարտես
qu'il finisse որ աւարտէ
que nous finissions որ աւարտենք
que vous finissiez որ աւարտէք
qu'ils finissent որ աւարտեն

IMPARFAIT — ԱՆԿԱՏԱՐ

Que je finisse որ աւարտէի
que tu finisses որ աւարտէիր
qu'il finît որ աւարտէր
que nous finissions որ աւարտէինք
que vous finissiez որ աւարտէիք
qu'il finissent որ աւարտէին

PARTICIPE — ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Présent—Ներկայ

Passé—Անցեալ

Finissant } ֆոյ, ֆոյե աւարտած
en finissant } աւարտելով ayant fini » ընթացի

ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐ

INDICATIF—ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ

PASSÉ INDÉFINI—ԱՆՑԵԱԼ ԱՆՈՐՈՇ

J'ai fini աւարտեցի
tu as fini աւարտեցիր
il a fini աւարտեց են.

PLUS-QUE-PARFAIT—ԳԵՐԱԿԱՏԱՐ

J'avais fini աւարտած էի ... են.

PASSÉ ANTERIEUR — ՅԱՐԱԿԱՏԱՐ

J'eus fini աւարտեցի Էն .

FUTUR ANTERIEUR — ԱՆՑԵԱԼ ԱՊԱՌՆԻ

J'aurai fini աւարտած պիտի ըլլամ Էն .

CONDITIONNEL PASSÉ — ԹԷԱԿԱՆ ԱՆՑԵԱԼ

J'aurais fini }
կամ j'eusse fini } աւարտած պիտի ըլլամ Էն .

SUBJONCTIF PASSÉ — ՍՏՈՐԱԴՍՍԱԿԱՆ ԱՆՑԵԱԼ

Que j'aie fini որ աւարտած ըլլայի Էն .

PLUS-QUE-PARFAIT — ԳԵՐԱԿԱՏԱՐ

Que j'eusse fini որ աւարտած ըլլայի Էն .

Գրաւոր և բերանացի խոնարհել՝

Bâtit շինել choisir ընտրել
remplir լեցնել punir պատժել

Հարցական և բացասական ձեւերուն համար տես-
նել առաջին լծորդութեան օրինակները :

Ծանօթ. — Haïr ասել սահմանական ներկայի եղակի
երեք դէմքերուն և հրամայական եղակի մէջ ին վրայի
երկու կէտը կորսնցնելով ստորդ i կ'առնէ, իսկ միւս բո-
լոր եղանակներուն մէջ իր ին կը պահէ և բոլորովին
կանոնաւոր է :

Սահմ. ներկ. = Je hais կ'ատեմ, tu hais, il hait, nous
haïssons, vous haïssez, ils haïssent.

Հրամայ. — Hais տաէ՛ haïssons, haïssez

Անկատար. — Je haïssais Էն .

Ապառնի. — Je haïrai Էն .

Fleurir ծաղկիլ կանոնաւոր է . բայց երկրորդ ըն-
դունելութիւն մը (florissant) և երկրորդ անկատար մը
(florissais) ունի : Այս երկրորդ ձեւը կը գործածուի՝ երբ
բայը աղյարանական իմաստով առնուած է :

Les arbres fleurissaient ծառերը կը ծաղկէին

Les arts florissaient արհեստները կը ծաղկէին

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Le vice մոլութիւնը	nourrir սնուցանել
la flatterie չողոքորդութիւնը	obéir հնազանդիլ
le mensonge ստախոսու-	remplir լեցնել, կատարել
թիւնը, սուտը	le menteur ստախոսը
bâtit շինել, կառուցանել	la pomme de terre գետ-
punir պատժել	նախնձորը
l'occasion (իգ.) առիթը	embellir գեղեցկացնել
պատենութիւնը	la science գիտութիւնը
saisir բռնել	réjouir ուրախացնել

salir աղտոտել le devoir պարտականու-
le gendarme ոստիկանը թիւնը
le bleu կապոյտը, կապոյտ désormais այսուհետեւ
գոյնը le vert կանաչը, կանաչ գոյնը
le balcon պատշգամբը envers հանդէպ
l'ennemi (ար.) թշնամին prochaine յառաջիկայ
certainement անշուշտ

Հ Բ Ա Հ Ա Ն Գ 5

Le pain nourrit les hommes.— Les bons enfants obéissent à leurs parents et à leurs maîtres.— Remplis ce verre.— Pourquoi ne remplissez-vous pas vos devoirs? Ma sœur a rempli toutes les bouteilles.— Mon père bâtit cette maison en 1896.— Les fleurs embellissent les jardins et les prairies.— Le maître punira les enfants qui n'obéissent pas à ses ordres.— Notre voisin bâtitra une grande maison.— Pourquoi ne bâtissez-vous pas vos maisons?

Je bâtirais aussi si j'avais assez d'argent.— Je hais le vice et j'aimerai toujours la vertu.— Haïssez le vice, si vous désirez être heureux.— J'ai toujours haï le vice.— Nous haïssons la flatterie et le mensonge.— J'espère que vous avez puni ce méchant garçon.— Le maître a puni le petit menteur.— Le gendarme a saisi les voleurs.— Ne salissez pas vos habits.— Les sciences nourrissent la jeunesse et réjouissent la vieillesse.— Avant de commencer à jouer finissez vos thèmes.— Quelle couleur choisissez-vous, madame?

Հ Բ Ա Հ Ա Ն Գ 6

Ահաւասիկ երկու գոյններ. ընարեցէք. — Ես կապոյտը պիտի ընարեմ: — Ես կանաչը պիտի ընարէի: — Մեր ուսուցիչներուն հնազանդ ենք. — Իհնչու չէք հնազանդիր ձեր մօրը: — Այսուհետեւ միշտ պիտի հնազանդինք: — Գետնախնձորն ու հացը շատ մարդ կը սնուցանեն: — Տղաք կեանքը կը գեղեցկացնեն: — Պատըշգամ մը ձեր տունը պիտի գեղեցկացնէր: — Ծոյլ աշակերտները պատմեցի՞ք: — Վահէն մի՛ պատմէք, հիւանդ է: — Առիթը ձեռքէ մի՛ հանէք (բռնեցէք):
Միշտ ձեր պարտականութիւնները կատարեցէք: — Մեր որդին միշտ իր պարտականութիւնները կատարեց իր ուսուցիչներուն հանդէպ: — Եթէ զինի ունենայինք, այս գաւաթները պիտի լեցնէինք: — Տուն մը պիտի չինէ՞ք: — Մեծ տուն մը պիտի չինէի, եթէ հարուստ ըլլայի: — Զգեստդ մի՛ աղտոտեր: — Գուլպաներդ չպիտի աղտոտես: — Զեր բարեկամները սիրեցէք, բայց ձեր թշնամիները մի՛ ստէք: — Շողոքորդութիւնը միշտ կ'առէինք: — Մենք մեր պարտականութիւնները կատարեցինք:

ԶՐՈՒՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Voici deux couteaux, un grand et un petit. Lequel choisirai-je? Je choisirai le petit qui est le plus joli.
choisirez-vous?
Cet homme remplit-il ses devoirs? Pas toujours.
Haïssez-vous le vice? Oui, je hais tous les vices.

Avez-vous rempli toutes les bouteilles ? Non, Monsieur, je n'avais pas assez de vin pour remplir toutes les bouteilles.

Qui bâtit cette belle maison ? C'est mon voisin qui bâtit cette maison.

Ne bâtirez-vous pas aussi ? Oui, je bâtirai aussi l'année prochaine.

Pourquoi ne bâtissez-vous pas tout de suite ? Je bâtirais encore cette année-ci, si j'avais assez d'argent.

Qui a sali ce livre ? C'est Vahan.

Comment as-tu fait cela ? La plume est tombée dessus.

Qui a puni mon fils ? Le maître de musique.

Pourquoi avez-vous puni mon fils, Monsieur ? Parce qu'il n'a pas obéi à mes ordres. [fois.

Ai-je bien fait, Monsieur ? Oui, il obéira la prochaine

Ne trouvez-vous pas que j'ai embelli mon jardin ? Certainement, ces arbres embellissent beaucoup votre jardin,

Pourquoi haïssez-vous votre voisin ? Je ne le hais pas; je hais seulement ses flatteries.

Avez-vous fini votre thème ? Nous le finirons ce soir.

Ը Ն Թ Ե Ր Յ Ա Ն Ե Լ Ի

LE MOINEAU ET SES PETITS

Un moineau avait placé son nid dans le trou d'un mur, où il élevait tranquillement sa famille. Il aurait été bien heureux, si ses petits eussent voulu l'écouter; mais à chaque instant ils venaient sur le bord du nid. Le pauvre oiseau tremblait dans la crainte de les voir tomber. Il leur disait de rester dans le fond du nid, mais ils ne le voulaient point.

Un jour qu'il était sorti, ils profitèrent de son absence et s'avancèrent tant qu'ils tombèrent à terre. Ils n'auraient pas encore de plumes aux ailes; ainsi ils ne purent se sauver. Un gros chat, qui passait par-là, les vit; il n'avait pas diné, il les saisit, et les mangea sur-le-champ. C'est ainsi qu'ils furent punis de leur désobéissance.

Mes jeunes amis, obéissez à vos parents et à vos maîtres. Pensez toujours qu'il ne vous défendent rien sans de bonnes raisons.

Le moineau	ճնճղուկը	l'absence	իզ. բացակայու-
les petits	ձագերը		թիւերը
s'avancer	յառաջ եր-	le nid	բոխը
	թալ	tant	այնքան
le trou	ծակը	l'aile	իզ. թեւը, թռիչքը
le mur	պատը	ainsi	այսպէս
tranquillement	խաղաղու-	sauver	փրկել
	թեամբ	se sauver	փրկուիլ, փախչիլ

voulu	ուզած	passer	անցնիլ
écouter	լսել, մտիկ ընել	par-là	անկէ
le bord	եզերքը	vit (voir)	տեսաւ
l'instant	ար. վայրկեանը	dîner	ճաշել
trembler	դողալ	profiter	օգուտ քաղել
la crainte	վախը	le fond	յատակը
sur-le-champ	անմիջապէս	la désobéissance	անհնա- զանդութիւնը

Դ Ա Ս Դ.

ԵՐՐՈՐԴ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

RECEVOIR ԸՆԴՈՒՆԻԼ

INDICATIF PRÉSENT — ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱԹ

je reçois	կ'ընդունիմ
Tu reçois	կ'ընդունիս
Il <i>կամ</i> elle reçoit	կ'ընդունի
Nous recevons	կ'ընդունինք
Vous recevez	կ'ընդունիք
Ils <i>կամ</i> elles reçoivent	կ'ընդունին

IMPARFAIT — ԱՆԿԱՏԱՐ

Je recevais	կ'ընդունէի
Tu recevais	կ'ընդունէիք

PARTICIPE — ԸՆԵՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Présent—Ներկայ

Passé—Անցեալ

Recevant	{ ընդունելով	Reçu, reçue	{ ընդունած
en recevant		ayant reçu	

ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ԺՍՄԱՆԱԿՆԵՐ

INDICATIF—ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ

PASSÉ INDÉFINI — ԱՆՑԵԱԼ ԱՆՈՐՈՇ

J'ai reçu	ընդունեցայ
tu as reçu	ընդունեցար
Il a reçu	ընդունեցաւ ևն.

PLUS-QUE-PARFAIT — ԴԵՐԱԿԱՏԱՐ

J'avais reçu	ընդունած էի ևն.
--------------	-----------------

PASSÉ ANTERIEUR — ԹՐԱԿԱՏԱՐ

J'eus reçu	ընդունած եղայ ևն.
------------	-------------------

FUTUR ANTERIEUR — ԱՆՑԵԱԼ ԱՊԱՌՆԻ

J'aurais reçu	ընդունած պիտի ըլլամ ևն.
---------------	-------------------------

CONDITIONNEL PASSÉ—ԹԷՍԿԱՆ ԱՆՑԵԱԼ

J'aurais reçu
կամ j'eusse reçu } ընդունած պիտի ըլլայի են .

SUBJONCTIF PASSÉ — ՍՏՈՐՍԴՍՍԿԱՆ ԱՆՑԵԱԼ

Que j'aie reçu որ ընդունած ըլլամ են .

PLUS-QUE-PARFAIT — ԴԵՐԱԿԱՏԱՐ

Que j'eusse reçu որ ընդունած ըլլայի են .

INFINITIF PASSÉ — ԱՆՑԵԱԼ ԱՆԵՐԵՒՈՅԹ

Avoir reçu ընդունած ըլլալ

Այսպէս խոնարհել հաստատական, հարցական և բացասական ձեւերով հետեւեալ բայերը .

Apercevoir նշմարել percevoir գանձել
Concevoir յղանալ, խորհիլ décevoir խափել

ԾԱՆՈԹ. — Դիտելի է որ երրորդ լծորդութեան avoir վերջաւորող բայերու արմատին ՅՎ վերջաւորութիւնը կը կորսուի սահմ. ներկայի եղակի երեք և յոգնակի երրորդ դէմքերուն, անցեալ որոշեալին, հրամայականի եղակի առաջին դէմքին, ստորագասական նկայի եղակի երեք և յոգնակի երրորդ դէմքերուն, ստորագասական

բաղասական անկատարին և անցեալ ընդունելութեան մէջ :

Իսկ oir վերջաւորեալ միւս բայերն անկանոն են :
Devoir պարտիւ բային անցեալ ընդունելութիւնը կ'ըլլայ dû, երբ եղակի արական է . իսկ իգականի և յոգնակի մէջ ùին վրայի ոլորակ շեշտը կը կորսնցնէ և կ'ըլլայ due կամ dus, dues.

Դ Ա Ս Բ.

ՉՈՐՐՈՐԴ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

VENDRE — ԾԱԽԵԼ

INDICATIF PRÉSENT — ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Je vends	կը ծախեմ
Tu vends	կը ծախես
Il կամ elle vend	կը ծախէ
Nous vendons	կը ծախենք
Vous vendez	կը ծախէք
Ils կամ elles vendent	կը ծախեն

IMPARFAIT — ԱՆԿԱՏԱՐ

Je vendais	կը ծախէի
Tu vendais	կը ծախէիր
Il vendait	կը ծախէր

Nous vendions	կը ծախէինք
Vous vendiez	կը ծախէիք
Ils vendaient	կը ծախէին

PASSÉ DÉFINI — ԱՆՅԵԱԼ ԿՕՏԱՐԵԱԼ

Je vendis	ծախեցի
Tu vendis	ծախեցիր
Il vendit	ծախեց
Nous vendîmes	ծախեցինք
Vous vendîtes	ծախեցիք
Ils vendirent	ծախեցին

FUTUR — ԱՊԱՌԵԼԻ

Je vendrai	պիտի ծախեմ
Te vendras	պիտի ծախես
Il vendra	պիտի ծախէ
Nous vendrons	պիտի ծախենք
Vous vendrez	պիտի ծախէք
Ils vendront	պիտի ծախեն

CONDITIONNEL PRÉSENT — ԹԷԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Je vendrais	պիտի ծախէի
Tu vendrais	պիտի ծախէիր
Ils vendrait	պիտի ծախէր
Nous vendrions	պիտի ծախէինք
Vous vendriez	պիտի ծախէիք
Ils vendraient	պիտի ծախէին

IMPÉRATIF — ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆ

Vends	ծախէ
Vendons	ծախենք
Vendez	ծախեցէք

INFINITIF — ԱՆԵՐԵԼԻՈՅԹ

Vendre ծախել, de կամ à vendre ծախելու

SUBJONCTIF PRÉSENT — ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Que je vende	որ ծախեմ
Que tu vendes	որ ծախես
Qu'il vende	որ ծախէ
Que nous vendions	որ ծախենք
Que vous vendiez	որ ծախէք
Qu'ils vendent	որ ծախեն

IMPARFAIT — ԱՆԿԱՏԱՐ

Que je vendisse	որ ծախէի
Que tu vendisses	որ ծախէիր
Qu'il vendît	որ ծախէր
Que nous vendissions	որ ծախէինք
Que vous vendissiez	որ ծախէիք
Qu'ils vendissent	որ ծախէին

PARTICIPE — ԲՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Présent — Ներկայ

Passé — Անցեալ

Vendant }
en vendant } ծախելով

vendu }
ayant vendu } ծախած
» ընկալով

ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐ

INFINITIF — ԱՆԵՐԵՒՅԹ

Avoir vendu ծախած ըլլալ

INDICATIF — ՍԱՀՄԱՆՍԿԱՆ

PASSÉ INDÉFINI — ԱՆՅԵԱԼ ԱՆՈՐՈՇ

J'ai vendu ծախեցի ևն.

PLUS-QUE-PARFAIT — ԳԵՐԱԿԱՏԱՐ

J'avais vendu ծախած էի ևն.

PASSÉ ANTERIEUR — ՅԱՐԱԿԱՏԱՐ

J'eus vendu ծախած եղայ ևն.

FUTUR ANTERIEUR — ԱՆՅԵԱԼ ԱՊԱՌՆԻ

J'aurai vendu ծախած պիտի ըլլամ ևն.

CONDITIONNEL PASSÉ — ԹԷԱԿԱՆ ԱՆՅԵԱԼ

J'aurais vendu)
կամ j'eusse vendu) ծախած պիտի ըլլայի ևն.

SUBJONCTIF PASSÉ — ՍՏՈՐԱԴԱՍ. ԱՆՅԵԱԼ

Que j'aie vendu որ ծախած ըլլամ ևն.

PLUS-QUE-PARFAIT — ԳԵՐԱԿԱՏԱՐ

Que j'eusse vendu որ ծախած ըլլայի ևն.

Այս օրինակին համեմատ զրաւոր և բերանացի,
հաստատական, հարցական ու բացասական կերպով խո-
նարհել հետեւեալ բայերը.

perdre կորսնցնել attendre սպասել
répondre պատասխանել entendre լսել
rendre հատուցանել, կտ տալ

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

La vallée հովիտը la Grèce Յունաստան
la bague մատանին la montagne լեռը
le bruit աղմուկը riant,-te զեղածիծաղ
le sang արիւնը innocent,-te անմեղ
l'œil (ար.) աչքը gauche ձախ
la sagesse իմաստութիւնը droit,-te աջ

I'honneur (իգ.) պատիւը	peu քիչ, un peu քիչ մը
faible տկար	descendre իջնել
le tonnerre որոտումը	répandre թափել, տարածել
défendre պաշտպանել, ար-	fumer ծխել
	հիլել tonner որոտալ
la voix ձայնը	le jeu խաղը
l'armée (իգ.) բանակը	le philosophe իմաստասէրը
la loi օրէնքը	je crois կարծեմ
à présent հիմայ	le berger հովիւը
terrible սոսկալի	la cage վանդակը
quelqu'un մէկը	

Հ Բ Ա Հ Ա Ն Գ 7

J'ai vendu mon cheval et j'ai acheté un âne.—
Vendez-vous vos chevaux?—Non, nous vendons nos
chiens.—Je n'attendrai pas votre frère.—Ton ami
Aram a perdu hier sa bourse.—Votre sœur perdit
sa bague.—Descendons dans cette vallée riante.—
Cette vieille femme vendait des fruits.—Nous ven-
dions du fromage et du beurre.—Qui a répandu le
bruit de la mort du riche?—Notre maître nous a
défendu de fumer.—J'entendais ta voix dans le
jardin.

Pourquoi ne répondez-vous pas, mon enfant?—
Réponds à ton maître.—Je répondis que j'étais ma-
lade.—Vahé a perdu son œil gauche, il perdra aussi

son œil droit.—Tu perds ton argent au jeu.—Ne
perdez pas votre temps, mes enfants.—L'armée dé-
fendit cette ville.—Les philosophes répandirent la
sagesse dans toute la Grèce.—Pourquoi ne me ren-
dez vous pas mes plumes?—Je vous rendrai vos
plumes demain à l'école.

Հ Բ Ա Հ Ա Ն Գ 8

Այս տղան իր պատիւը կը պաշտպանէ.— Մենք մեր
բարեկամները կը պաշտպանենք:—Շուներ իր տէրը պիտի
պաշտպանէ:—Այս աղջիկները իրենց ժամանակը կը կոր-
սնցնեն.—Ի՞նչ կը սպասէք հոս:—Մեր մօրը (մայրը) կը
սպասենք:—Ձեր բարեկամէն նամակ մը կը սպասէի՞ք:
—Եղբայրս իր նոր հագուստներուն վրայ մերան թափեց:
—Ի՞նչ ք:—Ծառէն իջիր:—Քիչ մը սպասէ:—Ժամ մը
սպասենք:—Երկու ժամ սպասեցինք արդէն:—Հօրեղ-
բօրորդիս իր հայրն ու մայրը կորսնցուց:

Աղմուկ մը կը լսեմ:—Երաժշտութիւնը կը լսեմ:—
Երաժշտութիւնը չենք լսեր:—Քրօջդ նամակին պատաս-
խանցիր:—Վաղը պիտի պատասխանեմ:—Լեռնէն կ'իջ-
նէինք, երբ որոտումը լսեցինք:—Մենք մեր քաղաքը
հազար մարդով պիտի պաշտպանենք:—Եթէ խաղայի,
բոլոր ստակա պիտի կորսնցնէի:—Աստուած անմեղները
կը պաշտպանէ:—Եթէ օրէնքը տկարները չպաշտպանէր,
ո՞վ պիտի պաշտպանէր զանոնք:

ՉՐՈՒՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Qui a perdu cette bourse? Je crois que mon oncle a perdu une bourse.
 A-t-il aussi perdu de Je crois qu'il a perdu l'argent? cent piastres.
 Pourquoi perdez-vous? Nous avons fini notre
 votre temps à jouer? thème et nous jouons à présent.
 Qui défend les brebis? Le chien du berger.
 As-tu fini ton travail? Oui, mon travail est fini depuis une heure.
 Ton frère a-t-il fini sa version? Il la finira demain.
 Entendez-vous le tonnerre? Je n'entends pas tonner.
 Avez-vous entendu le bruit du vent? Le vent est terrible.
 Qui a défendu de man- Notre mère l'a défendu ce
 ger ces pommes? matin.
 Avez-vous attendu mon Oui, je l'ai attendu pen-
 frère? dant 2 heures.
 Pourquoi salissez-vous vos Nous nettoyons la cage de
 mains? nos oiseaux.
 Pourquoi ne punissez- Je le punirai après la le-
 vous pas ce méchant çon.
 enfant?
 Qui attendiez-vous? J'attendais mon maître de
 français.
 Attendiez-vous quelqu'un? Oui, j'attendais mon cou-
 sin.

ԴԱՍԶ.

ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ (LES PRONOMS)

Ֆրանսերէն լեզուի դերանունները վեց տեսակ են.
 Անձնական, Ցուցական, Ստացական, Հարցական, Յարա-
 քերական և Անորոշ Դերանուններ:

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ
 PRONOMS PERSONNELS

Այս դերանուններն երկու ձեւ ունին Անջատ դերա-
 նուններ (pronoms disjoints) և Անանջատ Դերանուններ
 (pronoms conjoints):

Անջատներն անոնք են, որ առանձինն կը գործած-
 ուին կամ նախադասութեան մէջ նախադրութեան մը
 միացած են, ինչպէս ես, դու, ան, ինծի հետ, ձեզի հա-
 մար եւայլն:

Անանջատներն անոնք են, որ բային հետ միացած են
 սեբախէ իբր սէք բայի կամ խնդիր, ինչպէս ես ունիմ,
 ան կուսայ ինծի, մեկի պիտի գրեմք ձեզի եւն.:

Անձնական դերանուններն հետեւեալներն են.

ԱՆՁԱՏ ԶԵՒ		ԱՆԱՆՁԱՏ ԶԵՒ	
Moi	ես	Je	ես
Toi	դու	Tu	դու
Lui, իգ. Elle	ան	Il, իգ. elle	ան
Nous	մենք	Nous	մենք

Vous *դուք* Vous *դուք*
 Eux, *իգ. Elles* *անոնք* Ils *կամ elles* *անոնք*
 Soi *ինքը* On *մէկը (անորոշ)*
 Մանօր. — Բացի lui և il է և անոնց յոքնակիներէն,
 միւսները ամէնքն ալ թէ՛ արական են և թէ՛ իգական :

ՀՈՒՈՎՈՒՄՆ ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐՈՒ

Անձնական դերանուններու անջատ ձեւերը միայն կը հոլովուին՝ իրենցմէ առաջ սեռականի և բացառականի համար de, իսկ արականի համար à նախադրութիւնն առնելով :

ԱՌԱՋԻՆ ԴԷՄՔ

Եզակի

Յոգնակի

Ուղ. և Հայց. moi *ես, զիս* nous *մենք, մեզ*
 Սեռ. և Բաց. de moi *իմ, ինէ* de nous *մեր, մենէ*
 Տրակ. à moi *ինծի* à nous *մեզի*

ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԷՄՔ

Ուղ. և Հայց. toi *դու, քեզ* vous *դուք, ձեզ*
 Սեռ. և Բաց. de toi *քու, քենէ* de vous *ձեր, ձենէ*
 Տրակ. à toi *քեզի* à vous *ձեզի*

ԵՐՐՈՐԴ ԴԷՄՔ

Արական

Ուղ. և Հայց. lui *ան, զայն* eux *անոնք*
 Սեռ. և Բաց. de lui *անոր, անկէ* d'eux *անոնց, անոնցմէ*
 Տրակ. à lui *անոր* à eux *անոնց*

Իգական

Ուղ. և Հայց. elle *ան, զայն* elles *անոնք*
 Սեռ. և Բաց. d'elle *անոր, անկէ* d'elles *անոնց, անոնցմէ*
 Տրակ. à elle *անոր* à elles *անոնց*

Արական և իգական եզակի

Ուղ. և Հայց. soi *ինքը, զինքը*
 Սեռ. և Բաց. de soi *իր, իրմէ*
 Տրակ. à soi *իրեն*

ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ

Qui a mangé cette pomme? Այս *ինձորն ո՞վ կերաւ :*
 moi, lui, nous *ես, ան, մենք եւն.*
 Ce livre est pour moi, Այս *գիրքը, ինծի, քեզի,*
 pour toi, pour elle *եւն. անոր (իգ.) համար է :*
 Mon ami parle de vous, Բարեկամս *ձեր, անոնց*
 d'elles, de lui *եւն. (իգ.) անոր վրայ կը խօսի :*
 Je pense à lui, à vous, Անոր, *ձեր, քու վրայ կը*
 à toi *մտածեմ :* à toi *եւն.*

Բոլոր այս անջատ դերանունները ամէն դէմքի և ամէն հոլովման մէջ իրենցմէ ետքը même, յոգ. mêmes կ'առնեն, երբ հայերէնի մէջ «նոյն ինքն, իսկ» նշանակել պէտք է :

Եզակի

Յոգնակի

Moi-même *ես ինքս* Nous-mêmes *նոյն իսկ մենք*
 Toi-même *դու ինքդ* Vous-mêmes *» » դուք*
 Lui-même *» »* Eux-mêmes *» »*
 Elle-même *նայն ինքն* Elles-mêmes *» » իրենք*

Երբ անջատ դերանուն մը ալ աւելի չեղանկ ունենալ, դերանունէն առաջ c'est, c'était կը գրուի. բայ ի յոքնակի երրորդ դէմքէ միւս բոլոր դէմքերուն համար եզակի երրորդ դէմք գործածուելով:

C'est moi	Ես եմ	C'est nous	Մենք ենք
C'est toi	Դո՛ւ ես	C'est vous	Դո՛ւք էք
C'est lui	{	Ce sont eux	{
C'est elle		Ce sont elles	

C'était moi	Ես էի	C'était nous	Մենք էինք
C'était toi	Դո՛ւ էիր	C'était vous	Դո՛ւք էիք

Հարցալսւի ձեռ.— Est-ce moi? Ես եմ
Est-ce vous? Դո՛ւք էք

Բացասական ձեռ.— Ce n'est pas moi ես չեմ
Ce n'était pas vous դո՛ւք չէիք
Ce ne sont pas eux անոնք չեն

Soi ընդհանրապէս մարդոց համար կը գործածուի երբ անորոշ է և գրեթէ *lui même* համարժէք է. ինչպէս.

Qui pense toujours à soi, Ով որ միշտ ինքզինքին վրայ
n'est pas heureux կը մտածէ՝ երջանիկ չէ:
On ne parle pas toujours Մարդ (անորոշ) միշտ ինք-
de soi զինքին վրայ չի խօսիր:

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

L'aimant (ար.) մագնիսը	Envoyer ղրկել
La victoire յաղթութիւնը	Viens եկո՛ւր, venez եկէ՛ք
Le domestique ծառան	Casser կոտորել

Le vieillard ծերունին	Attirer քաշել, յանկուցանել
La corbeille կորովը	Demeurer բնակիլ
Ressembler նմանիլ	Ne... jamais ոչ երբեք
La balle գնդակը	Souvent յաճախ
Inconstant անհաստատ	La médecine դեղը
Ni... ni ո՛չ... ոչ	Je me souviens de... կը յիշեմ
Marcher քալել:	

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ Գ

Qui a acheté ce livre? Moi, lui, elle; eux-mêmes nous-mêmes, elles-mêmes.— Penses-tu à moi? Je pense à toi.— Je ne pensais pas à vous, à elles, à eux.— Je n'ai pas pensé à toi, mon pauvre enfant.— L'homme inconstant ne ressemble jamais à lui-même.— Je me souviens de toi, de lui, de vous. — Envoyez-moi de l'argent.— Nous ne jouerons pas sans vous.

Je suis plus grand que toi, que lui, qu'elle. — Qui a mangé cette pomme, lui ou elle? Marchez avec moi, avec nous.— Joue avec lui, avec elle.— Nous jouions avec elles.— Votre frère parle de vous, de moi, d'elle.— Tu parlais de lui, d'eux.— Nous parlons souvent de vous.— Je défends mon honneur moi-même.— L'aimant attire le fer à soi.— Je me souviens d'eux.— Ah! vous parlez de nous! — Le vieillard marchait avec lui, avec toi.— Mon père a acheté ces habits pour moi, pour nous.

Հ Բ Ա Հ Ա Ն Գ 10

Ես և եղբայրս աղմուկը լսեցինք. — Գնա՛սկը ո՞վ պիտի առնէ, դո՛ւն թէ էս: — Վահրամ, ուսուցիչդ տե՛սաւ որ գիրքդ պատուեցիր. — Ե՞ս, հա՛յր իմ. — Այո՛ւ դու ինքդ. — Ո՞վ կտարեց այս մատիտը: — Ո՛չ էս, ո՛չ դու: — Դու և ան ուշագիր չէիք: — Անոր (իզ.) հետ ո՞վ կը բնակէի: — Եղբայրս մեզի հետ կը բնակէր: — Ինձի հետ եկու՛ր: — Մեզի հետ եկէ՛ք: Ո՞վ կը խօսի իմ վրաս: — Զեր վրայ կը խօսիմ: — Անոնց վրայ կը խօսէինք:

Այս դեղը որո՞ւ համար է: — Այս դեղը նոյն ինքն ձեզի համար է: — Ան (իզ.) ձեզի՞ հետ կը բնակի: — Այո՛ւ ան մեզի հետ կը բնակի: — Դուք իմ վրաս չէք խորհիր: Դուք միշտ ինքզինքնուդ վրայ կը խորհիք: — Անոնց վրայ ալ պիտի խորհի՞ք: — Կը յիշեմ ձեզ, զանոնք, քեզ: — Հայրս ինքը բերաւ այս գիրքը: — Ո՞վ գնեց այս կողովը: — Ես ինքս: — Դո՞ւք պատուեցիք այս տետրակը: — Այո՛ւ, նոյն ինքն մենք: — Զեր քորը ինձի հետ պիտի խաղայ: — Վաղը անոնց հետ պիտի խաղանք: — Մեզի հետ պիտի ճաշեն: — Պարտէզը պիտի խաղանք, մեզի հետ եկէ՛ք:

CONVERSATION

Qui a dit cela? Moi.—Lui.—Elle.
Qui vient là C'est nous.
Pensez-vous à vos amis? Je pense souvent à eux.
Est-il tombé? Heureusement non! mais
 sans moi il serait tombé

Pour qui sont ces bottes? Elles sont pour moi-même.
A qui pensez-vous? Je pense à vous et à votre mère.
De qui parlez-vous? Nous parlons d'eux—d'elles.
Qui a apporté cette corbeille? Ma sœur elle même
Qui a sali ce livre? Ni (ու) lui, ni (և ու) elle, ni nous, ni eux.
A-t-elle mangé seule? Non, elle a mangé avec moi.
Qui a écrit cette lettre? Mon père lui-même.
Qui a puni cette enfant? Ce n'est pas moi, c'est A-ram.
Qui est venu avec toi? Mon ami Vahan.
Où demeure-t-il? Il demeure avec nous.
Est-ce vous qui avez perdu cet argent? Non, ce n'est pas moi, c'est ma cousine

Ը Ն Թ Ե Ր Յ Ա Ն Ե Լ Ի

LE ROSIER

«Qui veut me donner un petit arbre pour mon jardin?» disait Jean à ses frères et à sa sœur.

Leur père leur avait cédé à chacun un petit coin de terre à planter.

«Ce n'est pas moi!» dit Vahé.—Ni moi non plus, s'écria Kissak.—«Ce sera moi!» dit la bonne Anahid, de quelle espèce le veut-tu?

«Je voudrais avoir un rosier», répondit Jean;
«le mien est tout jauni.»

«C'est bien,» répliqua Anahid. Puis elle prit une
pelle et alla retirer de terre un des deux rosiers
qu'elle avait plantés.

«Que vois-je?» dit Jean, «tu n'en as toi-même
que deux, et encore il y en a un qui est si petit!
Du moins ne me donne pas le plus grand.»

«Non, non! s'écria sa sœur,» il pourrait encore
se sécher; je puis jouir du plaisir de le voir fleurir
dans ton jardin.

Disait և dit կ'ըսէր և ըսաւ	S'écrier աղաղակել
Céder չհորհել, ապա	դռնել
Chacun իւրաքանչիւր	L'espèce, իգ. տեսակը
Un petit coin խորշիկ մը	Le զայն
de terre գետին	Je voudrais կը փափագէի
Planter տնկել	(vouloir բայէն)
Ni ոչ, ni moi ոչ ալ ես	Le mien իմս
Tout (միբայ.) բոլորովին	Sécher չորցնել
Jauni դեղնած	Se sécher չորնալ
Répliquer պատասխանել	Je puis կրնամ
La pelle բահը	Jouir վայելիկ
Retirer հանել	Voir տեսնել
Du moins գոնէ	Fleurir ծաղկիկ

Դ Ա Ս Է.

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԱՆԱՆՋԱՏ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ
PRONOMS PERSONNELS CONJOINTS

Այս դերանունները նախադրութեամբ չեն
հոլովուիր, այլ ձեւի փոփոխութեամբ և սեռական
ու բացառական չունին:

ԱՌԱՋԻՆ ԴԷՄՔ (երկու սեռի)

Սգակի	Յոգակի
Ուղ. Je ես	Nous մենք
Տրկ. Me ինձի	Nous մեզի
Հայց. Me զիս	Nous զմեզ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԷՄՔ (երկու սեռի)

Սգակի	Յոգակի
Ուղ. Tu դու	Vous դուք
Տրկ. Te քեզ	Vous ձեզի
Հայց. Te զքեզ	Vous զձեզ

ԵՐՐՈՐԴ ԴԷՄՔ

Արական

Սգակի	Յոգակի
Ուղ. Il ան	Ils անոնք
Տրկ. Lui անոր	Leur անոնց
Հայց. Le զայն	Les զանոնք

Իգական

Եգական

Յոսկական

Ուղ. Elle ան
Տրկ. Lui անոր
Հայց. La զայն

Elles անոնք
Leurs անոնց
Les զանոնք

Այս անանջատ դերանուններու գործածութեան դրժ-
ուարութիւնը իրենց զարտուղի դիրքէն յառաջ զայլով,
պէտք է ուշադրութիւն ընել հետեւեալ գլխաւոր կա-
նոններուն:

1. — Բայոր ուղղականները (տէր բայի) չեն զարտու-
ղիր և կը դրուին բայէն առաջ:

Je pense կը խորհիմ	Nous parlons կը խօսինք
Tu manges կ'ուտես	Vous chantez կ'երգէք
Il déchire կը պատռէ	Ils jouent կը խաղան
Elle marche կը քայլէ	Elles répondent կը պատաս- խանեն

Իսկ երբ բայը հարցական է, դերանուն տէր բային
բայէն ետքը դրուելով՝ միութեան գծով մը կը կապ-
ուի անոր հետ, ինչպէս տեսանք նախընթաց դասերուն
մէջ:

Penses-tu ? կը խորհի՞ս Joue-t-elle ? կը խաղա՞յ

2. — Հայցական դերանունը (սեռի խնդիր) և տրականն
(բնութեան խնդիր) կը դրուին բայէն առաջ և տէր բա-
յիէն ետքը, ինչպէս.

Հայցական (սեռի խնդիր)

Je te blâme	քեզ կը պարտաւեմ
Tu me vois	զիս կը տեսնես

Nous vous cherchons	ձեզ կը փնտռենք
Vous la trouvez	զայն (իգ.) կը գտնէք
Elle les achète	զանոնք կը գնէ

Տրական (բնութեան խնդիր)

Tu me demandes	ինձի կը հարցնես
Je vous donne	ձեզի կուտամ
Il nous répond	մեզի կը պատասխանէ
Elle te prête	քեզի փոխ կուտայ

3. — Եթէ բայը բացասական է, տէր բայիէն անմի-
ջապէս ետքը, իսկ հայցական կամ արական խնդիրէն
առաջ ne և դիմաւոր բայէն ետքը pas կը դրուի, ինչ-
պէս.

Tu ne me dis pas	ինձի չես ըսեր
Je ne vous cherche pas	ձեզ չեմ փնտռեր
Ils ne nous prêtent pas	մեզ փոխ չեն տար
Elle ne m'a pas répondu	ինձի չպատասխանեց
Vous ne le trouverez pas	զայն չպիտի գտնէք
Nous ne te donnerons pas	քեզ չպիտի տանք
Vahé ne vous aime pas	Վահէ ձեզ չի սիրեր

4. — Երբ բայը հարցական է, դերանուն սեռի խն-
դիրը կամ բնութեան խնդիրը իրենց տեղը չեն փոխեր
և կը մնան բայէն առաջ.

Հաստատական

Բացասական

Tu nous donnes	մեզի կուտաս	Nous donnes-tu ?
		մեզի կուտաս՞

Il vous à répondu ձեզի պատասխանեց Vous à-t-il ré-
pondu? ձեզի պատասխանեց
Je les trouverai զանոնք պիտի գտնեմ Les trouverai-
je? պիտի գտնեմ զանոնք

Նոյնպէս հարցական ու բացասական ձեւի մէջ,
ինչպէս տեսանք, ne ալ իր տեղը չի փոխեր ու կը մնայ
բայէն ու դերանուն խնդիրներէն առաջ.
Ne me répondez-vous pas? ինծի չէ՞ք պատասխաներ
Ne les vendons-nous pas? զանոնք չե՞նք ծախեր
Ne me cherchais-tu pas? զիս չէ՞ր փնտռեր

5.— Հաստատական հրամայականի մէջ դերանուն
խնդիրները բայէն ետքը դրուելով՝ միութեան զիծով մը
կը կցուին անոր և me ու te, քաղցրաձայնութեան հա-
մար, կը փոխուին moi և toi.

Donnez-moi տուէք ինծի
Cherchez-la փնտռեցէք զայն (իզ.)
Mangez-les կերէք զանոնք

6.— Իսկ երբ հրամայականը բացասական է, թէ՛
ne և թէ՛ դերանուն խնդիրը կը մնան իրենց տեղը,
ինչպէս.

Հաստատական Բացասական
Donnez-moi տուէք ինծի Ne me donnez pas մի՛ տաք
Cherchez-la փնտռեցէք զայն Ne la cherchez pas զայն
մի փնտռէք
Mangez-les կերէք զանոնք Ne la mangez pas մի՛ ու-
տէք զանոնք

Saluez-nous բարեւեցէք մեզ Ne nous saluez pas մեզ
մի՛ բարեւէք

7.— Voici ահաւասիկ, voilà ահաւաղիկի հետ գոր-
ծածուած ատեն, դերանունը միշտ առաջ կը դրուի. me
voici ահա՛ ես, ահաւասիկ ես, nous voici, ահա մենք,
le voilà՛ ահաւասիկ ան, les voilà ահաւասիկ անոնք:

8.— Եթէ բային հետ երկու դերանուն ըլլայ, մին
սեռի խնդիր (հայցական) և միւսը բնութեան խնդիր (տը-
րական). որականը հայցականէն առաջ կը դրուի, ինչ-
պէս.

Je te le donne զայն քեզի կուտամ
Il nous la prête զայն մեզի փոխ կուտայ
Elle vous le demande զայն ձեզի կը հարցնէ:

Նոյնպէս նաև երբ բայը բացասական կամ հարցա-
կան ըլլայ, ինչպէս.

Me le donnes-tu? զայն ինծի կուտա՞ս
Je ne te le donne pas զայն քեզի չեմ տաք
Nous ne vous les prêterons pas զանոնք ձեզի փոխ չպիտի
տանք.

Me les donnerez-vous? զանոնք ինծի պիտի տա՞ք:

9.— Այս կանոնէն կը զարսուղին միայն lui և leur
որականները, որոնք հայցական դերանունէն ետքը կը
դրուին միշտ.

Je le lui donne զայն անոր կուտամ
Il la leur prêterà զայն անոնց փոխ պիտի տայ
Le lui demanderez-vous? զայն պիտի հարցնէ՞ք իրեն.
Je ne le leur demanderai pas. զայն չպիտի հարցնեմ
իրենց.

10.—Երբ բայը հրամայական է, գերանուն խոնդիրները բայէն ետքը կը դրուին, նախ հայցականն ու յետոյ տրականը, և միութեան գիծերով կը միանան բային հետ.

Donnez-le-moi զայն ինծի տուէք
Demandez-le-lui զայն իրեն հարցուր
Prêtez-la-nous զայն մեզի փոխ տուր

11.—Իսկ եթէ հրամայականը բացասական է, երկու գերանուններն ալ բայէն առաջ կը դրուին իրենց սովորական դիրքով, (տես Յօդ. 6) և վերի կանոններուն համեմատ (Յօդ. 8 և 9):

Ne me le donnez pas զայն ինծի մի՛ տաք
Ne le lui demandez pas զայն իրեն մի՛ հարցնէք
Ne nous les prêtez pas զանոնք մեզի փոխ մի՛ տաք
Ne la leur donnons pas զայն իրենց չտանք.

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Pardonner ներել	corriger ուղղել, սրբագրել
louer գովել	tailler կտրել
avoir la bonté բարեհաճիլ	volontiers յօժարութեամբ, սիրով
accompagner ընկերանալ	raconter պատմել
l'histoire (իզ.) պատմութիւնը	la faute յանցանքը
le débarcadère նաւամաս	tout à l'heure քիչ մը ետքը, քիչ մը առաջ
quelques քանի մը	jusqu'à . . . մինչեւ
surtout մանաւանդ	la gare կայարանը
instructif (-ve) հրահանգիչ	en même temps միանգամայն

ՀՐԱՀԱՆԳ 11

Je vends mes livres — J'entends ta voix. — Je vous entends. — Il me pardonnera. — Elle lui a pardonné. — Vos cousins nous ont prêté un livre amusant. — Prêtez-moi votre canif. — Je vous le prêterai. — Je le lui prêterai. — Il me le donne. — Tu me l'as donné. — Elle me les donnerait, si elle les avait encore. — Votre maître vous a-t-il pardonné? — Lui as-tu envoyé ses livres? Je lui ai demandé cela. — Vous a-t-il répondu? — Appelez ces enfants, je les récompenserai, je leur donnerai de belles images.

Tu le leur donneras demain. — Tu me le donneras ce soir. — Mon Dieu! protège-moi. — Le maître a-t-il corrigé les thèmes? — Il les corrigera demain. — Ma mère nous loue toujours. — Je ne t'aimerai pas, tu es méchant. — Elle ne vous écoutait pas. — Elle ne m'a pas écouté. — Nous écouterait-il? — Ecoutez-nous. — Cette plume est très bonne; donnez-la-moi. — Ayez la bonté de la tailler. — Je vous la taillerai volontiers.

ՀՐԱՀԱՆԳ 12

Ձեզ կը գովեմ. — Ձեր հայրը մեզ կը սիրէր. — Քեզ պիտի գովէի. — Ինծի պիտի ներէ՞ք. — Ձեզի չպիտի ներեմ. — Ո՞վ պիտի պաշտպանէ զիս. — Մենք պիտի պաշտպանենք ձեզ. — Մենք քեզ չպիտի պաշտպանենք. — Մատիտդ ինծի փոխ պիտի տամ. — Ձայն քեզի փոխ պիտի տամ. — Ձայն անոր փոխ տուր. — Ձայն անոր փոխ մի՛

տաք:—Մեզ պիտի ընկերանա՞ք:—Հայր իմ, պիտի ընկերանա՞ս ինձի:—Հայրս պիտի ընկերանայ ձեզ:—Այս պատմութիւնը պատմեցէք իրեն:—Ձայն ձեզ պիտի պատմեմ այս իրիկուն:—Հայր իմ, յանցանքս ներեցէք ինձի: Հրահանգդ գէշ եղած է (est mal fait), սրբազրէ՛ դայն:—Սրբազրեցի՞ր դայն:—Դեռ հարազրեցի դայն, բայց քիչ մը ետքը պիտի սրբազրեմ:—Այս աղաք չատ աշխատեցան, զանոնք պիտի վարձատրեմ և գեղեցիկ գիրքեր պիտի տամ անոնց:—Հաճեցէք մինչեւ նաւամատոյցը ընկերանալ ինձի:—Պիտի ընկերանայի ձեզի, եթէ եղբայրս հոս ըլլար (էր):—Հայրս ինքն անձամբ (lui-même) տուաւ ինձի այս գիրքը:—Ձեզ կը սպասենք երկու ժամէ ի վեր:—Ինձի կը սպասէ՞ր:—Քեզ պիտի սպասեմ:

ԶՐՈՒՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

M'entendez-vous, ma sœur ?
 Ne m'entendez-vous pas ?
 Le maître nous pardonnera-t-il ?
 De qui avez-vous reçu ce livre amusant ?
 Qui vous a accompagné jusqu'à la gare ?
 Aimez-vous les animaux ?

Oui, je vous entends.
 Non, je ne vous entends pas
 Il nous pardonnera, si nous travaillons.
 Je l'ai reçu de mon cousin, qui me l'a prêté pour quelques jours.
 Ma sœur m'a accompagné jusqu'à la gare,
 Je les aime beaucoup surtout les chiens.

Veux tu me prêter ton parpluie ?
 Qui veut cette plume ?
 Apportez-moi votre cahier
 Votre maître vous a-t-il raconté une histoire ?
 Qui vous a taillé votre crayon ?

Je te le prêterai volontiers
 Donnez-la moi, je vous prie.
 Je l'ai oublié à l'école.
 Il nous a raconté une histoire très amusante et en même temps instructive.
 C'est mon cousin qui a eu la bonté de me la tailler.

ԸՆԹԵՐՑԱՆԵԼԻ

LE ROSIER (վերջ)

Jéan, transporté de joie, emporta le rosier; et Anahid le suivit plus joyeuse encore que lui.
 Le jardinier, qui avait vu cette conduite de la petite fille, alla chercher un beau sureau d'Espagne.
 «Voulez-vous que je mette ceci à la place de votre rosier?» demanda-t-il à Charlotte.
 «Si vous n'en avez pas besoin.»
 «Non», répondit-il, «Je n'en ai pas besoin, et il le planta.
 Au mois de Mai suivant, le rosier de Jean porta les plus belles roses, et tous les matins. Anahid recevait un bouton à moitié ouvert, pour le mettre dans ses cheveux.
 Le sureau prit racine aussi et devint bientôt si

grand et si épais qu'Anahid y trouva de l'ombrage dans la grande chaleur du jour.

Transporté այլ յայլմէ կղած Demander հարցնել, խնդրել
La joie ուրախութիւն Planter անկել
Emporter առնել, տանիլ Un bouton կոճակ, կոկոն
Joyeux de ուրախ,

զուարթ La moitié կէսը
Le suivit անոր հետեւեւ A moitié կիսովին
ցաւ, ետեւէն զնայ Ouvert բացուած
Le sureau թանթրուենին Mettre դնել
Ceci ասիկա Prit racine արմատ արձակեց
La chaleur տաքութիւնը L'ombrage հովանին
La conduite վարմունքը Suivant հետեւեալ
Devint կրաւ Avoir besoin պէտք ունենալ
Aller chercher երթալ բերել Y հոն

Դ Ա Ս Ը.

ՑՈՒՑԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

PRONOMS DÉMONSTRATIFS

Արախակ	Իգալակ
celui յոգ. ceux	celle յոգ. celles աս, ան
celui-ci » ceux-ci	celle-ci » celles-ci անոնք
celui-là » ceux-là	celle-là » celles-là ասիկա, աստնք
	անիկա, անոնք:

ԵՐԿՈՒ ՍԵՈՒ

Ce և cela (կրճատեալը ցա) Ceci այս ինչ
այս ինչ

Բոլոր այս դերանունները կը հոգովուին սեռականի
և բացառականի համար իրենցմէ սուսջ de և արականի
համար à նախադրութիւնն առնելով.

Օ Ր Ի Ն Ա Կ Ն Ե Ր

Mon chapeau et celui de իմ գլխարկս և բարեկամինս.
mon ami

Je parle de celui-ci Ասոր վրայ կը խօսիմ

Que dites-vous de cela? Ասոր ինչ կ'ըսէք

Je donnerai cette plume Այս գրիչը պիտի տամ զայն
à celui qui me la demandera ուզողին

EN ԵՒ Y

1.— Ce կամ cela երկու սեռի դերանունը սեռա-
կանի և արականի համար միացեալ ձեւ մը ունի, այն է
en (փոխանակ de ce ի), ակի, անի, անոր ևն.: y (փո-
խանակ à ce ի), անոր վրայ, անոր մէջ ևն.: Այս երկու
ձեւերն ալ, անձնական միացեալ դերանուններուն պէս,
միշտ բայէն առաջ կը գրուին, ի բաց առեալ երբ բայը
հաստատական շրամայական է:

Օ Ր Ի Ն Ա Կ Ն Ե Ր

Voici du fromage; en voulez-vous? *Ահա պանիր, կ'ուզէ՞ք անկէ:*
 J'en prendrai volontiers *Պզտիկ կտոր մը կ'առնեմ*
 un petit morceau *սիրով*
 Votre frère est-il au jardin? Oui, il y est *Զեր եղբայրը պարտէ՞ղն է.*
 J'y vais aussi *Այո՛, հոն է*
Ես ալ հոն կ'երթամ

2.—Երբ *en*ի հետ միասին ուրիշ անձնակոն դերանունն մըն ալ գտնուի, *en* ամէնէն վերջը կը դրուի, ինչպէս.

Donnez m'en *Անկէ տուէ՛ք ինձի*
 Je lui en ai donné *Անկէ տուի անոր*
 Il vous en donnera *Անկէ պիտի տայ ձեզի ևն.*

ՀԱՐՑԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ
 (PRONOMS INTERROGATIFS)

Հարցական դերանունները հետեւեալներն են.
 le quel? qui? que? և quoi? և կը հորովուին հետեւեալ կերպով.

Le quel? *որը*

Եզակի

	Արական	Իգական
Ուղ. և Հայց.	le quel?	la quelle?
Սեռակ. և Բաց.	du quel?	de la quelle?
Տրակ.	au quel?	à la quelle?

Յոգնակի

	Արական	Իգական
	les quels?	les quelles?
	des quels?	des quelles?
	aux quels?	aux quelles?

Այս դերանունը կը գործածուի կա՛մ առանձինն և կա՛մ իր յաջորդ գոյականէն գոնէ *de ով* մը կը բաժնուի: Սեռով կը համաձայնի այն գոյականին հետ, որու տեղ դրուած է:

Voici deux livres, le
quel choisirez-vous?
La quelle de vos sœurs
est-elle malade?
Apportez-moi mes bottes
Les quelles?

Qui? ո՞վ, Quoi? que? ի՞նչ

Ուղ.— qui? ո՞վ
Սեռ. և Բագ.— De qui?
որո՞ւ, որմէ
Տրակ.— A qui? որո՞ւ
Հայց.— Qui? ո՞վ
De qui avez-vous reçu
cette montre?
A qui donnerez-vous
votre plume?
Qui avez-vous au jardin?

ահա՛ երկու գիրք. ո՞րը պիտի
ընտրէք?
ձեր քոյրերէն ո՞րը հիւանդ է:
կոշիկներս բերէք
որո՞նք:
quai, que? ի՞նչ
De quoi? ի՞նչ բանի, ի՞նչ
բանէ:
A quoi? ի՞նչ բանի
Que, qu' ի՞նչ

1. Qui? հարցական գերանունը մի միայն անձի
համար կը գործածուի միշտ:

Qui a déchiré ce livre
De qui avez-vous reçu
cette montre?
A qui donnerez-vous
votre plume?
Qui avez-vous au jardin?

Ո՞վ պատուհեց այս գիրքը:
Այս ժամացոյցը ո՞րմէ առիք:
Ձեր գրիչը որո՞ւ պիտի տաք
տե՞սաք պարտէզը:

2. Quoi? և que? չէզոք են. quoi բայի հետ չի
գործածուիր առանձինն, այլ նախագրութենէ մը ետքը:

Sur quoi?
Avec quoi?
De quoi parlez-vous?

Ի՞նչ բանի վրայ:
Ի՞նչ ո՞վ, ի՞նչ բանով
Ի՞նչ բանի վրայ կը խօսիք:

3. — Ընդհանրապէս que? միշտ բայի հետ կը գոր-
ծածուի և անկից առաջ կը գրուի:

Que voulez-vous?
Que cherchez-vous?

Ի՞նչ կ'ուզէք:
Ի՞նչ կը փնտռէք:

ԲԱՌԱՅԻՏՈՒԹԻՒՆ

Le portefeuille թղթապանակը La main ձեռքը
La peur վախը Jaune դեղին
La beauté գեղեցկութիւնը Le commerce վաճառական-
Le corps մարմինը նութիւնը, առեւտուրը
La récompense վարձատ- L'agriculture (իգ.) երկրա-
րութիւնը գործութիւնը
La noblesse ազնուական- Le conquérant աշխարհակալը
նութիւնը Brave ազնիւ, քաջ
Bénir օրհնել Persécuter հալածել
Faire peur վախցնել La naissance ծնունդը
Être en bonne santé առողջ ըլլալ
Également հաւասարապէս Le camarade ընկերը
La bague մատանին Enrichir հարստացնել
Nourrir սնուցանել Le moins de... ամէնէն քիչ
Le jambon խոզի ապուխտը Avoir faim անօթի ըլլալ

Հ Բ Ա Ն Ա Ն Գ Ի 13

Voici mon portefeuille et celui de mon père.—
Voici mes gants et ceux de ma sœur.— Voulez-vous
ceux-ci ou ceux-là? —Celui qui remplit ses devoirs
est un brave homme.— Aimez ceux qui vous haïs-
sent; bénissez ceux qui vous persécutent.— Voulez-

vous ceci ou cela ?— Ceux qui sont contents sont toujours heureux.— Ce qui est beau n'est pas toujours utile.— Ne croyez pas tout ce qu'on vous raconte.—

Ce que vous racontez me fait peur.— Qui vient-là ?— Qui est-là ?— C'est moi.— Ce sont eux.— Celui qui trouve un véritable ami est heureux.— Je préfère la noblesse de l'âme à celle de la naissance.— Vahé et Mihran sont des élèves très appliqués ; celui-là est plus jeune que celui-ci.— Le quel de vos chevaux avez-vous vendu ?— J'ai vendu celui qui était malade.— Que désirez-vous, madame ?— Quoi ! vous êtes encore ici ?— A quoi pensez-vous ?— La quelle de ces deux jeunes filles est-elle votre sœur ? Est-celà la femme, à la quelle vous avez donné votre parapluie ?

Հ Բ Ա Հ Ա Ն Գ 14

Իմ տունն է եղբորս (տունը) պիտի ծախեմ. — Այն որ (celui qui) աշխատանք է, վարձատրութիւն մը պիտի ընդունի. — Անոնք որ աւուղջ են՝ հարուստ են : — Այս մեզանը աւելի սեւ է քան անիկայ : — Այս ձեռնոցները ձերմակ են, անոնք դեղին են : — Ասոնք ձեր կոշիկներն են : — Ո՛հ, բարեկամինս են : — Հոգիի զեղեցկութիւնը կը նախընտրեմ քան թէ մարմինը : — Ո՛հ ձեր նամակներն ընդունեցայ, ոչ ալ ձեր դրացիներն : — Երկրագործութիւնն ու վաճառականութիւնը հաւասարապէս օգտակար են մարդոց, ան (այսինքն երկրագործութիւնը) կը

մուշտնէ զանոնք, և աս (այսինքն վաճառականութիւնը) կը հարստացնէ : — Կարագ ունի՞ք : — Այո՛, ունիմ (անկէ) : — Քիչ մը տուէք ինծի անկէ : — Ահա տուիմ երեք մատիւ, ո՞րը կ'ուզէք : — Այս տունը մեր դրացիներն աւելի մեծ է : — Իմ գրիչս ու ընկերոջս (գրիչը) կորսնցուցի : — Սիրեցէք զանոնք որ ձեզ կը սիրեն : — Այս գիրքը որո՞ւ պիտի տաք : — Ձեր քոյրը դպրոցն է : — Այո՛, հոն է : — Այս երկու աղոց ո՞րը աւելի խելօք է : — Այս աղջկներէն ո՞րը աւելի ծոյլ է :

ՉՐՈՒՑԱՄՈՒԹԻՒՆ

Lequel de ces deux porte- Feuilles est à vous ? Celui que vous avez à la main.
Laquelle de ces deux Je préfère celle-ci à celle-là.
robes préférez-vous ?
Est-ce là votre bague ? Oui, c'est ma bague d'or.
Sont-ce là vos gants ? Non, ce ne sont pas mes gants, ce sont ceux de ma cousine.
Avez-vous reçu ma lettre ? Je n'ai reçu ni votre lettre ni celle de votre père.
Le commerce est-il utile ? Oui, il enrichit les hommes.
L'agriculture aussi est-elle Oui, elle est encore plus utile aux hommes ?
Quelle maison vendez- Je vend celle de mon vous ? oncle et celle de mon frère.
A qui donnez-vous ce Je le donnerai à celui qui canif ? aura le moins de faute dans son thème.

Voici du jambon et du Merci, nous n'avons pas
pain; en voulez-vous? faim.
Madame votre mère est- Oui, elle y est.
elle dans sa chambre?

Բ Ն Թ Ե Ր Յ Ա Ն Ե Լ Ի

LA BONNE FERMIERE

Un officier voyageait à pied, avec quelques uns
de ses amis. Le soleil était très ardent, ils entrèrent
dans un verger pour s'y reposer à l'ombre. Des
poires bien mûres, que la soif et la chaleur ren-
daient très séduisantes, les tentèrent, et ils commen-
çaient à en cueillir, quand la maîtresse du verger
parut et s'avança vers eux. Sur-le-champ, l'un des
voyageurs alla au devant d'elle et lui dit de ne pas
s'inquiéter, qn'on lui paierait ses poires. «Mangez-
les seulement», dit-elle, ce n'est pas pour cela que
je viens. Celui qui a fait ces fruits ne les a pas en-
voyés pour un seul.»

La fermière ագարուկա- voyager ճամբորդել
արդեն սոթակէզ պանուհին à pied հետիտան
le verger պտղաստանը un officier սպայ մը
l'ombre (իզ.) չուք, հոխանի mûre հասուն
séduisant հրապուրիչ tenter փորձել, հրապուրել
cueillir քաղել, ժողուել la maîtresse տիրուհին

parut երեւցաւ s'avancer մտանալ, յա-
vers դէպի առջանալ
sur-le-champ անմիջապէս au devant ընդ առաջ
s'inquiéter հոգ ընել, խռո- seulement միայն
վի

Դ Ա Ս Թ.

ՍՏԱՑԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

(PRONOMS POSSESSIFS)

Ստացական դերանունները կը շինուին ստա-
ցական ածականներէն և կը դործածուին ստա-
ցական ածականով գոյականի մը տեղ, ինչպէս.
ton livre et le mien (փոխանակ mon livre.ի)
քու գիրքդ և իմս.

Ստացական դերանուններն հետեւեալներն են.

Արական	Իգական
le mien իմս	la mienne
le tien քուդդ	la tienne
le sien իրը	la sienne
le nôtre մերը	la nôtre
le vôtre ձերը	la vôtre
le leur իրենցը	la leur

Յորնակները կը շինուին եղակին ծայրը s.
մը աւելցնելով. les miens, les miennes, իմին-
ներս, les nôtres մերինները ևյն.

Ստացական դերանունները սեռով եւ թիւով
կը համաձայնին այն գոյականին հետ, որու աեղ
դրուած են, ինչպէս.

mes livres et les tiens (այսինքն tes livres)
ta mère et la mienne (այսինքն ma mère)

ՅԱՐԱՅԵՐԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

(PRONOMS RELATIFS)

Qui? quoi? le quel? հարցական դերանունները կը
գործածուին նաեւ իբր յարաբերական դերանուն, միայն
իրենց դիրքը կը փոխուի. lequel ինչպէս յոյժումը նոյնը կը
մնայ, իսկ զոքի ինչպէս յոյժումը փոքր ինչ կը տարբերի.

Երկու սեռի եզակի եւ յոգնակի

Ուղ. qui, որ, որոնք

Սեռ. dont որուն, որոնց

Տրակ. à qui որու, որոնց

Հայց. que զոր, զորս

Բաց. de qui որմէ, որոնցմէ

1. Qui ուղղականը և que հայցականը, ինչպէս
dont սեռականը անխտիր կը գործածուին անձերու և ի-
րերու համար, ինչպէս.

L'enfant qui pleure	Տղան որ կուլայ
La femme qui marche	Կինը որ կը քայլէ
Les enfants qui crient	Տղաքը որ կ'աղաղակեն
Les femmes qui travaillent	Կիները որ կ'աշխատին
La porte que j'ouvrirai	Դուռը զոր պիտի բանամ
L'enfant que tu as vu	Տղան զոր տեսար
Les livres que j'achèterai	Գիրքերը զոր պիտի գնեմ
Les plumes que tu me prêteras	Գրիչները զոր ինձի փոխ պիտի տաս
L'enfant dont le père est mort	Տղան որուն հայրը մե- ռաւ
Les arbres dont les fruits sont doux.	Ծառերը որոնց պտուղ- ներն անուշ են

Dont կը գործածուի նաեւ պատմականի (... փրայով)
համար. ինչպէս.

L'homme dont vous parlez Այն մարդը, որու վրայ կը
խօսիք
Les lettres dont je parle Այն նամակները որոնց վրայ
կը խօսիմ

2.—A qui տրականը և de qui բացառականը մի
միայն անձերու համար կը գործածուին:

Voilà l'enfant à qui j'ai prêté mon livre. տուի գիրքս
Je connais la femme de qui vous avez reçu cette lettre
կը ճանչնամ այն կինը, որմէ
ստացաք այս նամակը

Իսկ երբ խօսքը անասուններու կամ իրերու վրայ
ուղայ, տրականի համար կը գործածուի au quel, aux-
quels, à laquelle, auxquelles.

Voici le chien auquel vous avez donné à manger; c'est une occasion à laquelle je ne pensais pas

3. — Նախագրութիւններէ ետքը qui կը գործածուի՝ երբ խօսքը անձի վրայ է, իսկ le quel, laquelle երբ իրերու վրայ է.

L'enfant avec qui je parlais Այն աղան որու հետ կը խօսէի.

La plume avec laquelle j'écrivais Այն գրիչը, որով կը գրէի.

L'arbre sur lequel je montai Այն ծառը, որու վրայ ելայ.

4. — Lequel, laquelle միայն այն պարագային անձի համար կը գործածուին, երբ զի գործածութիւնը կրնայ երկդիմութիւն ծագեցնել խօսքին մէջ, ինչպէս.

La tante de mon ami եղբորս հօրաքոյրը, որ իզ-
laquelle demeure à մեր կը բնակի.
Smyrne.

Այս խօսքին մէջ եթէ la quelle տեղ qui գործածուէր, պիտի նշանակէր իզմիտ բնակող բարեկամիս հօրաքոյրը:

Իսկ երբ ըսենք՝
Ma tante, qui demeure à Smyrne Հօրաքոյրս որ իզմիտ կը բնակի

պէտք է qui գործածել, և ոչ թէ laquelle, քանի

որ անոր գործածութիւնը ու է երկդիմութիւն չի ծագեցնէր իմաստին մէջ:

5. — Celui qui (ուղ.) celui que (հայց) այն որ կը նշանակէ, և ce qui, (ուղ.) ce que (հայց.) ինչ որ: Tout ce qui, tout ce que կը նշանակէն ամէն ինչ որ: J'aime tout ce qui est կը սիրեմ ամէն ինչ որ գե-
beau. զեցիկ է

Dites-moi tout ce que vous savez Ձեր ամբողջ գիտցածը (ամէն ինչ որ գիտէի) ըսէք ինծի.

6. — Quoi (ինչ բան) կը գործածուի կամ առանձինն (երբ հարցական է) և կամ ամբողջ նախադասութիւն մը կամ voilà յարաբերելով.

A quoi pensez-vous? Ի՞նչ բանի վրայ կը մտածէք
De quoi parlons-nous? Ի՞նչ բանի վրայ կը խօսինք
Voilà de quoi je vous parlerai Ահա ինչ բանի վրայ պիտի խօսիմ ձեզ:

Cet enfant crie toujours, Այս աղան կ'աղաղակէ միշտ,
voilà de quoi je me plains ահա այդ բանէն (այսինքն աղու աղաղակէն) կը զանգատիմ

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

L'agrément (ար.) հաճոյքը Le fleuve գետը
զուարճութիւնը Négliger զանց ընել, հոգ
Le tigre վագրը
Le talent տաղանդը Inviter հրաւիրել
L'amiral (ար.) ծովակալը Demeurer բնակիլ

La victoire <i>յաղթանակը</i>	Châtier <i>պատժել</i>
Fertiliser <i>արգասաւորել</i>	Trop <i>չափազանց</i>
Le propriétaire <i>տէրը</i>	Gagner <i>շահիլ</i>
Les mœurs (<i>իգ.</i>) <i>բարքերը</i>	Il (elle) s'appelle <i>կը կոչուի</i>
Le repas <i>ճաշը</i>	Pardon, <i>ներողութիւն, նե-</i> <i>րեցէք</i>
Célèbre <i>հռչակաւոր</i>	Loin <i>հեռու</i>
Le bain <i>բաղնիքը</i>	Aussi <i>նաեւ ալ</i>
Inconnu <i>անծանօթ</i>	Maintenant, à présent <i>հի-</i> <i>մայ</i>
Aussi... que <i>այնչափ...որչափ</i>	
La propriété <i>յատկութիւնը</i>	Le peuple <i>ժողովուրդը</i>
Ancien <i>հին, նախնի</i>	Différent <i>տարբեր</i>
Se charger <i>ստանձնել</i>	Autrui <i>ուրիշը</i>
Tailler <i>կտրել</i>	Remporter <i>շահիլ (յաղթանակ)</i>
La guérison <i>բժշկութիւնը</i>	Rendre malade <i>հիււնդցնել</i>
La promesse <i>խոստումը</i>	L'intention (<i>իգ.</i>) <i>գիտաւո-</i> <i>րութիւնը</i>
Tant <i>այնքան</i>	Remplir <i>լցնել, կատարել</i>
Réellement <i>իրապէս</i>	Assurer <i>ապահովցնել</i>

ՀԻՐԱՀԱՆԳ 15

Mon frère est aussi grand que le tien. — Ma sœur est du même âge que la vôtre. — Vos roses sont très belles, mais elles sont moins belles que les miennes. — Nos chiens sont aussi fidèles que les leurs. — Voici les miens et les siens, où sont les vôtres? — Chaque plante a sa propriété, la violette a la sienne, les roses ont les leurs. — Le jeune homme avec qui vous

êtes arrivé la semaine dernière est mort cette nuit. — Le petit garçon dont le père est mort, demeure maintenant chez nous.

Les mœurs des anciens peuples sont très différentes des nôtres. — La ville a ses agréments, et la campagne a les siens. — L'homme, dans la maison de qui nous demeurions l'année passée, est très malade. — Celui qui se charge trop des affaires d'autrui néglige souvent les siennes.

ՀԻՐԱՀԱՆԳ 16

Ձեր պարտէզը շատ փոքր կը գտնեմ. — Ներեցէ՛ք պարոն, այն ձերինէն փոքր է, ձեր դրացիինէն աւելի մեծ է: Քու գրիչդ ո՞ւր է և իմս ո՞ւր է: — Ո՞րը: — Այս առտու կտրածս (ան զոր այս առտու կտրեցի): — Թրաֆալարի յաղթանակը շահող անգլիացի ծովապետը Նելսոն կը կոչուի: — Այն բաղնիքները, որոնցմէ ձեր եղբայրը իր բժշկութիւնը կը սպասէ, ասկէց շատ հեռու են: Այն ճաշը, որու հրաւիրուած էի, զիս հիւանդ ըրաւ:

Վագրը կը պատուէ զինքը սնուցանող ձեռքը, ինչպէս զինքը պատժուր (այն որ զինքը կը պատժէ): — Բուրբ շահածնիդ կորսնցուցիք (կորսնցուցիք բոլոր ինչ որ շահեցաք): — Խոստումս պիտի կատարեմ: — Այն գետը, որու ջուրերը այս քաղաքը կ'արգասաւորեն, շատ մեծ է: — Ահաւասիկ այն ձին, որու տէրը անծանօթ է: — Ա՛յ է այն երիտասարդը, որու տաղանդը այնքան հռչակաւոր է: — Ձեր բարեկամին գիտաւորութիւնը լաւ է, ձերինն ալ լաւ է, իսկ իմս աւելի լաւ պիտի ըլլայ:

CONVERSATION

Trouvez-vous mon jardin plus grand que le vôtre? Au contraire (ընդհակառակն) je le trouve plus petit que le mien.

Est-il aussi plus petit que celui de votre tante? Non, le sien est moins grand.

Vous trouvez ce chien très laid, n'est-ce pas (այնպէս չէ)? Non, Monsieur, il n'est pas laid du tout (ամէն նեւին).

Quel est l'amiral qui a remporté la victoire de Trafalgar? Nelson, le célèbre amiral Anglais. [châtie.

Que fait le tigre? Il déchire la main qui le.

Pourquoi ne remplissez-vous pas votre promesse? Je ne vous ai rien promis (բան չը չտաւացայ).

Ta sœur est-elle plus âgée que la mienne? Non, elle est plus jeune que la tienne (la vôtre).

Quel âge a-t-elle donc? Elle a onze ans et demi.

Qui est ce petit garçon-là? C'est le pauvre Vahé dont le père est mort hier.

Avec quoi le voleur a-t-il ouvert la porte? Il l'a ouverte avec une fausse clef.

Comment s'appelle le fleuve dont les eaux fertilisent l'Egypte? Ce fleuve s'appelle le Nil.

Avez-vous réellement une bonne intention? Je vous assure que mon intention est aussi bonne que la vôtre.

Ը Ն Թ Ե Ր Յ Ա Ն Ե Լ Ի

L'AVARE, fable

«Allons voir mes louis, Dieu! ils sont disparus! C'était là qu'ils étaient. O rage! ils n'y sont plus. Mes chers dix mille francs, qu'êtes-vous devenus? Quel est le scélérat, qu'elle est la main barbare Qui m'assassine ainsi? Le coup est trop cruel. Je n'y survivrai pas. — Mais qu'aperçois-je, ô ciel! Une bourse à mes pieds? comptons...destin bizarre! Somme égale à la mienne, en louis bien sonnants! Autant (որչափ) je perds autant je trouve. Que je suis malheureux! sans la perte que j'éprouve Mes fonds étaient doublés, j'avais vingt mille francs.»

Ingrats humains, voilà le tableau de la vie; On pense au mal, le bien s'oublie (կը մոռցուի)

L'avare (ար.) ազահը	Compter համրել
Allons voir երթանք տեսնել	Le destin հակառակորդ
Un louis գաղղ. ոսկի	Bizarre այլանդակ
Disparus անհրեւոյթ եղած	La somme գումարը
La rage կատաղութիւն	Sonnant հնչող
Devenus եղած	La perte կորուստը
Le scélérat չարագործը	Éprouver կրել
Assassiner սպաննել	Les fonds դրամագլուխը
Le coup հարուածը	Doubler կրկնապատկուիլ
Survivre վերապրիլ	Ingrat; e սպերախա
Apercevoir տեսնել նշմարել	Humains մարդիկ

Դ Ա Ս Ժ.

ԱՆՈՐՈՇ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

(PRONOMS INDÉFINIS)

Հակառակ թուական անորոշ ածականներու , որ միշտ գոյականի մը միացած են , անորոշ գերանունները կը դորձածուին առանձինն , առանց գոյականի և հետեւեալներն են .

On կամ l'on. — Մէկը , մարդիկ (հայերէնի մէջ առանց տէր բայի յօքնալի) :

On dit que . . . Կըսեն թէ . . .

On vous appelle . . . Զեղ կը կանչեն

Tout le monde. — Ամէն մարդ

Chacun, իգ. chacune. — Իւրաքանչիւր ոք

Aucun, իգ. aucune. — Ոչ մէկը

Quelqu'un իգ. quelqu'une. — Մէկը

Quelques uns, իգ. quelques unes. — մէկ քանին , ոմանք

Quiconque. — Ով որ

Personne. — Ոչ ոք (բացասական բայով առանց pas-ի)

Personne ne vient ոչ ոք կուգայ

Je n'ai vu personne ոչ զոք տեսայ

La personne յօդով , իգական գոյական է և կը նշանակէ անձ .
La personne qui vous parlait այն անձը որ ձեզի հետ կը խօսէր :

L'un իգ. l'une մին

L'autre միւսը

Les uns, les unes ոմանք

Les autres միւսները

L'un et l'autre իգ. l'une et l'autre երկուքն ալ
Les uns et les autres, իգ. les unes et les autres երկուքն ալ

L'un l'autre, իգ. l'une l'autre } իրար ,
Les uns les autres, իգ. les unes, les autres } իրար

Autrui ուրիշը (անձի համար) հայցական է , սեռականն է d'autrui ուրիշին , և տրականը à autrui ուրիշին , ուրիշներուն :

Un autre, իգ. une autre ուրիշ մը , ուրիշ մէկը
D'autres ուրիշներ , ուղղ. և հայցական է , տրականն է à d'autres.

Tel, իգ. telle այն ինչը

Plusieurs շատերը

La plupart (de, des) մեծ մասը . որոշեալ յօդով սեռական խնդիր կառնէ . la plupart des enfants շողոմ մեծ մասը . la plupart de mes livres գրքերու մեծ մասը :

Tout, իգ toute, յոթ. tous, իգ. toutes ամբողջը , բոլորը

Quelque chose (ար.) բան մը

Rien ոչինչ

Le même, իգ. la même նոյնը

ԴիՏՈՂ. — Même առանց յօդի մտկայ է և կը նշանակէ նոյն իսկ , ու կրնայ գոյականէն առաջ կամ ետքը դրուել . ton frère même կամ même ton frère եղբայրդ իսկ , եղբայրդ անգամ :

Օտի տեղ l'on կրնայ դորձածուիլ քաղցրաձայնութեան համար , այն պարագային միայն երբ l'ով սկսող բառ մը չի յաջորդէր իրեն . այսպէս կրնայ ըսուիլ si l'on vous voit երբ ձեզ տեսնեն , բայց չըսուիլ si l'on le voit, այլ si on le voit երբ զայն տեսնեն :

Բոլոր այս դերանուններուն համար խառն օրինակներ տրուած են հետեւեալ հրահանգներուն մէջ :

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Le défaut թերութիւնը	Le prince իշխանը
Le camarade ընկերը	Pourri փտտած, ապականած
La confiance վստահութիւնը	Jaloux, — սեխախանձող
Rencontrer պատահիլ	Se ressembler իրար նմանիլ
Danser պարել	régulier, — ière կանոնաւոր
Rire խնդալ	Blâmer պարտաւել
Secourir օգնել	Nuire վնասել
La raison իրաւունքը	Avoir raison իրաւունք ունենալ
Le faible տկար կողմը	Quand երբ որ
Mal (միջ.) գէշ	Au monde աշխարհի վրայ
Infailible անսխալ	Gâté աւրուած
Créer ստեղծել	Neveu եղբորորդի, քեռորդի
La fortune հարստութիւնը	Le jeu խաղը
Rien du tout ոչինչ	Retrouver գտնել

Հ Բ Ա Հ Ա Ն Գ 17

On chante, on joue et l'on danse. — Tout le monde veut être heureux. — Chacun veut avoir raison. — L'un était riche, l'autre était pauvre, mais l'un et l'autre étaient heureux. — Les uns dansaient, les autres jouaient. — Ces deux enfants se ressemblent l'un à l'autre. — Ne blâmez pas les travaux d'autrui. — Avez-vous vu quelqu'un? — Je n'ai vu personne. — Avez-vous quelque chose? — Je n'ai rien. — Tel qui rit aujourd'hui pleurera demain. — Chacun de nous a ses défauts.

Tout le monde a son faible. — La plupart de ces pommes sont pourries. — N'achetez-vous rien de nouveau? — Nous n'achetons rien. — Avez-vous rencontré quelqu'un? Nous n'avons rencontré personne. — Qui-conque salira ses cahiers sera puni. — Donnez-moi quelques unes de vos plumes. — Quelques uns de mes camarades sont malades.

Հ Բ Ա Հ Ա Ն Գ 18

Մարդ (on կամ l'on) երջանիկ է երբ գոհ է. — Ամէն մարդ կը սիրէ այս տղան. — Ձեր աշակերտներէն ոմանք շատ աշխատասէր են. — Ուրիշի վրայօք գէշ մի խօսիք. — Ոչ ոք պարտաւեցէք. — Ոմանք կը խօսին, ոմանք (միւսները) կը պարեն. — Այս երկու աղջիկները զիրար կը սիրեն. — Երկուքն ալ պիտի վարձատրեմ. — Այս կիները կը ճանչնա՞ք (connaissez-vous?) Անոնցմէ շատը կը ճանչնամ. — Աշխարհի վրայ ոչ ոք անսխալ է. Գրիչներէդ մին ինծի փոխ տուր, խմբներս բոլորը աւրուած են. — Բոլոր մարդիկ եզրայր են, պարտաւոր են (ils doivent) օգնել իրարու. — Բայերու մեծ մասը կանոնաւոր են. — Ձեր երկու ձիերն ո՞ւր են. — Երկուքն ալ պարտէղն են. — Այս իշխանները իրարու նախանձող էին. Աստուած մարդիկը ստեղծեց զիրար սիրելու համար. — Երբ ձեզի բան մը կը հարցնեն, պէտք է պատասխանել. Ոչ ոք ինծի բան մը (ոչինչ) ըստ. — Այսօր բան մը պիտի գնէ՞ք. — Ո՛չ, բան մը (ոչինչ) չպիտի գնեմ:

CONVERSATION

Que fait-on là ? On joue et l'on danse.
 Qui a dit cela ? Tout le monde le dit.
 Qui veut ce papier ? Chacun le veut.
 Vos deux neveux sont-ils riches ? L'un est riche, l'autre est pauvre.
 Comment a-t-il fait pour être pauvre ? Il a perdu toute sa fortune au jeu.
 Ces deux femmes sont-elles sœurs ? Oui, elles sont sœurs, elles se ressemblent l'une à l'autre.
 As-tu vu quelqu'un dans ce jardin ? Non, je n'y ai vu personne.
 Qu'y a-t-il de nouveau ? Je ne sais rien du tout.
 Où sont vos deux fils ? Ils sont partis tous les deux (Ils sont partis l'un et l'autre).
 Voulez-vous quelque chose ? Non, merci ; je ne veux rien.
 Avez-vous retrouvé les lettres perdues ? J'en ai retrouvé quelques-unes ; la plupart sont perdues.
 Avec qui êtes-vous venu ? Je ne suis venu avec personne.
 Qui est là ? Personne ? [sonne].
 As-tu toutes les boîtes ? Je n'en ai aucune.
 Comment étaient les princes ? Ils étaient jaloux l'un de l'autre. [mêmes]
 Avez-vous d'autre plus ? Non, ce sont encore les
 Avez-vous rencontré quelqu'un ? Pardon, je n'ai rencontré personne

ԴԱՍԺԱ.

Ա. ԿՐԱԽՈՐԱԿԱՆ ԲԱՅԵՐ

(VERBES PASSIFS)

Կրաւորական բայերը կը շինուին ներդործականին անցեալ ընդունելութիւնը ծայրէ ի ծայր խոնարհելով être օժանդակին հետ, ինչպէս.

Ներգործ.	Անցեալ ընդունել.	Կրաւորական
Aimer սիրել	Aimé	Être aimer սիրուիլ
Punir պատժել	Puni	Être puni պատժուիլ
Recevoir ընդունիլ	Reçu	Être reçu ընդունուիլ
Pendre կախել	Pendu	Être pendu կախուիլ

Հոս, իբր լծորդութեան օրինակ, կը գնենք aimerի կրաւորականը :

INFINITIF—ԱՆԵՐԵԻՈՅԹ

Être aimer սիրուած ըլլալ, սիրուիլ

INDICATIF PRÉSENT—ՍԱՀՄԱՆՍԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Je suis aimé կամ aimée	կը սիրուիմ
Tu es » » »	կը սիրուիս
Il es » }	կը սիրուի
Elle est aimée }	

Nous sommes aimés *կամ* aimées *կը սիրուինք*
 Vous êtes » » » *կը սիրուիք*
 Ils sont » }
 Elles sont » } *կը սիրուին*

IMPARFAIT — ԱՆԿԱՏԱՐ

J'étais aimé *կամ* aimée *կը սիրուէի*
 Tu étais » » » *կը սիրուէիր*
 Il était » }
 Elle était aimée } *կը սիրուէր ևն .*

PASSÉ DÉFINI — ԱՆՑԵՍԼ ՈՐՈՇԵՍԼ

Je fus aimé *կամ* aimée *սիրուեցայ ևն .*

FUTUR — ԱՊԱՌԵԻ

Je serai aimé *կամ* aimée *պիտի սիրուիմ ևն .*

CONDITIONNEL PRÉSENT — ԹԷԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Je serais aimé *կամ* aimée *պիտի սիրուէի ևն .*

IMPERATIF — ՀՐՈՄԱՅԱԿԱՆ

Sois aimé *կամ* aimée *սիրուէ*
 Soyons aimés *կամ* aimés *սիրուինք*
 Soyez » » » *սիրուեցէք*

SUBJONCTIF PRÉSENT — ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Que je sois aimé *կամ* aimée *որ սիրուիմ ևն .*

IMPARFAIT — ԱՆԿԱՏԱՐ

Que je fusse aimé *կամ* aimée *որ սիրուէի ևն .*

PARTICIPE PRÉSENT — ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐԿԱՅ

Etant aimé *կամ* aimée *սիրուելով*

ԲԱՂԱԴԻՅԱԼ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐ

INFINITIF PASSÉ — ԱՆՑԵՍԼ ԱՆԵՐԵՒՈՅԹ

Avoir été aimé *կամ* aimée *սիրուած ըլլալ*

PASSÉ INDEFINI — ԱՆՑԵՍԼ ԱՆՈՐՈՇ

J'ai été aimé *կամ* aimée *սիրուեցայ*
 Tu as été » » » *սիրուեցար ևն .*

PLUS-QUE-PARFAIT — ԳԵՐԱԿԱՏԱՐ

J'avais été aimé *կամ* aimée *սիրուած էի ևն .*

PASSE ANTÉRIEUR — ՅԱՐԱԿԱՏԱՐ

J'ous été aimé կամ aimée սիրուած եղայ եւն.

FUTUR ANTÉRIEUR — ԱՆՑԵԱԼ ԱՊԱՌԵԻ

J'aurai été aimé կամ aimée սիրուած պիտի ըլլամ

CONDITIONNEL PASSÉ — ԹԷԱԿԱՆ ԱՆՑԵԱԼ

J'aurais été } aimé կամ aimée սիրուած պիտի ըլլայի եւն
J'eusse été }

SUBJONCTIF PASSÉ — ՍՏՈՐԱԴԱՍՍԿԱՆ ԱՆՑԵԱԼ

Que j'aie été aimé կամ aimée որ սիրուած ըլլամ

PLUS-QUE-PARFAIT — ԳԵՐԱԿԱՏԱՐ

Que j'eusse été aimé կամ aimée որ սիրուած ըլլայի եւն.

PARTICIPE PASSÉ — ԱՆՑԵԱԼ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ayant été aimé կամ aimée սիրուած ըլլալով

ԴԻՏՈՂ. — 1. Կրաւորական բայերու, ինչպէս առհասարակ être օժանդակով խոնարհուող բոլոր բայերու անցեալ ընդունելութիւնը սեռով ու թիւով կը համաձայնի իր տէրբայիին հետ: Միայն երբ vous դուք քաղաքավարական ձեւով, այսինքն դու ի իմաստով գործածուած է, անցեալ ընդունելութիւնը միայն սեռով կը համաձայնի անոր հետ.

Etiez-vous fatigué, monsieur? Յոգնա՞ծ էիք պարոն.
Vous avez été fatigué, mademoiselle Յոգնեցա՞ք օրիորդ.

2. Հայերէն թարգմանութեան մէջ ընդհանրապէս կրաւորական բայերու de ու կամ par ու խնդիրը ուղղականի փոխելով պէտք է տէր բայի ընել. բայը ներգործականի փոխել և կրաւորական բային տէր բային սեռի խնդիր ընել, ինչպէս.

Je suis aimé de mes parents Ծնողքս զիս կը սիրէ (փոխառակ եւ ծնողիս կը սիրուի).

Cette ville fut assiégée par l'ennemie Թշնամին այս քաղաքը պաշարեց (փոխ. այս քաղաքը քշնամիէն պաշարուեցաւ):

F. ՉԷԶՈՔ ԲԱՅԵՐ

(VERBES NEUTRES)

Չէզոք բայերը կը խոնարհուին ներգործական բայերու նման, միայն ոմանց բաղադրեալ ժամանակները կը խոնարհուին être և ոմանցն ալ

avoir օժանդակով: երբ avoir օժանդակով խո-
նարհուն, անցեալ ընդունելութիւնը անփոփոխ
կը մնայ, իսկ երբ être օժանդակով խոնարհուն,
անցեալ ընդունելութիւնը սեռով ու թիւով կը
համաձայնի տէր բային հետ, ինչպէս .

Ma sœur a dormi քոյրս քնացաւ
Ma mère est arrivée մայրս հասաւ
Mes amis ont dormi բարեկամներս քնացան
Mes voisines sont arrivées դրացուհիներս հասան

Ձէզոք բայերէն կրաւորական բայ չի կրնար չին-
ուիլ:

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Louer գովել	Tuer սպաննել
Estimer յարգել	La loi օրէնքը
Avoir soin խնամք տանիլ	Observer դիտել, պահել
Ponctuellement ճշգիւ	L'assassin (ար.) մարդաս-
Démolir փլցնել	Rebâtir վերականգնել [պանը
Maltraiter զկել, գէշ վարուիլ	Le voleur գողը
Attaquer յարձակիլ	Voler գողնալ
Vertueux առաքինի	Blesser վիրաւորել
Offenser նախատել	Inconnu անծանօթ
Inviter հրաւիրել	Le bal պարահանդէսը
Rester մնալ	Le chemin ճամբան
Mordre խաճնել	Enragé կատղած
Le flatteur կեղծաւորը	Au contraire ընդհակառակն
Assurément ապահովաբար	L'ordre (ար.) հրամանը,
Executer գործադրել	կարգը

ՀՐԱՀԱՆԳ 19

Mon fils est aimé et loué de ses maîtres, parce
qu'il est appliqué et attentif.—Gustave Adolphe, roi
de Suède, fut tué à Lutzen, à l'âge de trente-sept
ans.—Si vous êtes vertueux, vous serez aimés et
estimés de tout le monde.—Ayez soin que les lois
soient observées ponctuellement.—L'assassin sera
puni.—Le soldat, qui avait été blessé, est mort.—La
maison, qui a été demolie, a été rebâtie.

Ce pauvre chien est bien maltraité par son mai-
tre.—Hier je fus attaqué par un voleur.— Mon ar-
gent, ma montre, tout me fut volé.— Quand nos
thèmes seront finis, ils seront corrigés par notre pro-
fesseur.—Mon père a été offensé par un homme in-
connu.—J'ai été invité au bal, ma sœur eût été in-
vitée aussi, si elle n'était pas malade.— Deux voya-
geurs sont restés en chemin; ils ne sont pas encore
arrivés.

ՀՐԱՀԱՆԳ 20

Ծնողքս զիս կը սիրեն. (ծնողքէս կը սիրուիմ):—Հօ-
րաքոյրդ ալ քեզ կը սիրէ՞ (դուն ալ հօրաքրոջմէդ կը
սիրուի՞ս):—Կատղած շուն մը այս աղան խածաւ (այս
աղան կատղած շունէ մը խածուեցաւ):—Ս,յն շունը
պէտք է սպաննուի:—Ո՞վ ձեզ ծեծեց:—Մեր վարպետէն
ծեծուեցանք:

Կեղծաւորները ոչ ոքէ կը յարգուին, ընդհակա-
ռակն ամէն մարդէ կը նախատուին:—Ս,յս աղջիկը միշտ

իր դասառուներէն կը գովուի: — Քոյրս այս գիշեր լա-
քնացաւ: — Երկար ատեն այս տունը բնակեցանք: — Այս
ձիերը ձեր դրացիին պիտի ծախուին: Ո՞վ պատուեց այս
գիրքերը: — Ձեր եղբայրը պատուեց զանոնք (անոնք ձեր
եղբորմէն պատուուեցան): — Ապահովաբար պիտի պատ-
ժուէիք, եթէ ձեր հրահանգները լինցած չըլլային:

ԶՐՈՒՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Etes-vous aimés de vos amis ?	Nous avons toujours été aimés de tous nos amis.
Avez-vous été biâmés par votre maître ?	Au contraire, nous avons été loués.
Croyez-vous que mes ordres seront exécutés ?	Ils seront exécutés ponctuellement.
Par qui votre sœur a-t-elle été offensée ?	Elle a été offensée par un inconnu.
Ces livres seront-ils vendus ?	Non, Monsieur, ils ne seront pas vendus.
Où avez-vous demeuré l'année dernière ?	Nous avons demeuré à Smyrne.
Par qui ces petites filles ont-elles été maltraitées ?	Elles ont été maltraitées par leur maître.
Voyez cette pauvre fille ! qu'a-t-elle donc ?	Elle a été mordue par un chien enragé.
N'a-t-on pas tué ce chien ?	On ne l'a pas encore tué, mais il sera tué assurément.
Avez-vous bien dormi ?	Non, je n'ai pas bien dormi.

ԸՆԹԵՐՅԱՆԵԼԻ

LE BON MAITRE

Quelqu'un voyageait en Amérique, et pour abrégé son chemin, il traversa à la nage une rivière. Son domestique fut entraîné par la rapidité du courant. Le voyageur le suivit, le saisit par les cheveux et le ramena au rivage, après avoir lui-même couru le danger d'être englouti par les flots.

Un de ses amis lui représentait le péril auquel il s'était exposé. Mais le voyageur lui répondit: «Vous ne connaissez pas le prix d'un serviteur fidèle.»

Abréger համառտեղ, կար-	A la nage լողալով
La rivière գետը	Traverser մէկ կողմէն միւսը անցնիլ
Être entraîné քշուիլ	La rapidité արագութիւնը
Le courant հոսանքը	Suivre հետեիլ
Saisir բռնիլ	Le cheveu մազը
Ramener բերիլ	Le rivage ափը
Courir le danger de ...	Engloutir կուլ տալ
Վտանգին ենթարկուիլ	Le péril վտանգը
Le flot ալիքը	Représenter ներկայացնել
S'exposer ենթարկուիլ	Le serviteur ծառան

Դ Ա Ս Ժ Բ .

ԴԵՐԱՆՈՒԱՆԱԿԱՆ ԲԱՅԵՐ

(VERBES PRONOMINAUX)

Դերանուանական կը կոչուին այն բայերը որոնք երկու դերանունով կը խոնարհուին։ Այս բայերը կը կոչուին նաև փոխանցական (réfléchis), վան զի իրենց յայտնած գործողութիւնը նոյն իսկ տէր բային փոխադարձաբար կրկնութեամբը տեղի կ'ունենայ։ Այս բայերը որոշեալ տէր բայիէն զատ իրենցմէ առաջ կ'առնեն ուրիշ անձնական դերանուն մը , ինչպէս .

Se coucher պառկիլ , je me couche, կը պառկիմ , tu te coucheras պիտի պառկիս , nous nous couchons պիտի պառկէինք են . :

Դերանուանական բայերու բաղադրեալ ժամանակները միշտ être օժանդակով կը խոնարհուին և հետեւաբար անցեալ ընդունելութիւնը սեռով և թիւով կը համաձայնի տէր բային հետ , ինչպէս .

Je me suis couché, պառկեցայ , elle s'est couchée պառկեցաւ , nous nous sommes couchés պառկեցանք են :

Դերանուանական բայերու իբր օրինակ կուտանք հետեւեալ բայը .

SE RÉJOUIR (*) ՈՒՐԱԽԱՆԱՆԱԼ

INDICATIF PRÉSENT — ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Je me réjouis	կ'ուրախանամ
Tu te réjouis	կ'ուրախանաս
Il se réjouit	} կ'ուրախանայ
Elle se réjouit	
Nous nous réjouissons	կ'ուրախանանք
Vous vous réjouissez	կ'ուրախանաք
Ils se réjouissent	} կ'ուրախանան
Elles se réjouissent	

IMPARFAIT — ԱՆԿԱՏԱՐ

Je me rejoissais	կ'ուրախանայի , են .
------------------	---------------------

PASSÉ DÉFINI — ԱՆՑԵԱԼ ԿԱՏԱՐԵԱԼ

Je me réjouis	ուրախացայ են .
---------------	----------------

FUTUR — ԱՊԱՌՆԻ

Je me réjouirai	պիտի ուրախանամ , են .
-----------------	-----------------------

(*) Դերանունն աներեւոյթին և ընդունելութեան մէջ ալ իւրաքանչիւր դէմքի համեմատ կը փոխուի . Je veux me réjouir կ'ուզեմ ուրախանալ . tu veux te réjouir կայիս . En se réjouissant ուրախանալով (սկսելով) , en nous réjouissant ուրախանալով (մեկիմք) .

CONDITIONNEL PRÉSENT—ԹԷԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Je me réjouirais պիտի ուրախանայի, ևն.

IMPÉRATIF—ՀՐԱՐԱՅԱԿԱՆ

Réjouis-toi ուրախացիր
Réjouissons-nous ուրախանանք
Réjouissez-vous ուրախացէք

SUBJONCTIF PRÉSENT—ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Que je me réjouisse որ ուրախանամ

IMPARFAIT—ԱՆԿԱՏԱՐ

Que je me réjouisse որ ուրախանայի

PARTICIPE—ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Se (me, te ևն.) réjouissant ուրախանալով

ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐ

INFINITIF—ԱՆԵՐԵՒՈՅԹ

S'être réjoui, e ուրախացած ըլլալ

INDICATIF—ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ

PASSÉ INDÉFINI—ԱՆՑԵՍԼ ԱՆՈՐՈՇ

Je me suis réjoui, e	ուրախացայ
Tu t'es réjoui, e	ուրախացար
Il s'est réjoui	} ուրախացաւ
Elle s'est réjouie	
Nous nous sommes réjouis, ies	ուրախացանք
Vous vous êtes réjouis, ies	ուրախացաք
Ils se sont réjouis	} ուրախացան
Elles se sont réjouies	

PLUS-QUE-PARFAIT—ԳԵՐԱԿԱՏԱՐ

Je m'étais réjoui, e	ուրախացած էի
Tu t'étais réjoui, e	ուրախացած էիր

PASSÉ ANTÉRIEUR—ՅԱՐԱԿԱՏԱՐ

Je me fus réjoui, e	ուրախացայ
Tu te fus réjoui, e	ուրախացար

FUTUR ANTÉRIEUR—ԱՆՑԵՍԼ ԱՊԱՌԻ

Je me serai réjoui, e	ուրախացած պիտի ըլլամ
Tu te seras réjoui, e	» պիտի ըլլաս, ևն.

CONDITIONNEL PASSÉ—ԹԵԱԿԱՆ ԱՆՑԵԱԼ

Je me serais *կամ* je me fusse réjoui, e *ուրախացած*
սիրտի ըլլայի
 Tu te serais *կամ* tu te fusses réjoui, e *ուրախացած*
սիրտի ըլլայիր ևն.

SUBJONCTIF PASSÉ—ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ ԱՆՑԵԱԼ

Que je me sois réjoui, e *որ ուրախացած ըլլամ*
 Que tu te sois réjoui, e *» » ըլլաս*
 Qu'il se soit réjoui, *» » ըլլայ ևն.*

PLUS-QUE-PARFAIT—ԳԵՐՍԱԿԱՆ

Que je me fusse réjoui, e *որ ուրախացած ըլլայի*
 Que tu te fusses réjoui, e *» » ըլլայիր ևն.*

PARTICIPE PRÉSENT—ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐԿԱՅ

S'étant (m'étant *ևն.*) réjoui, e *ուրախացած ըլլալով*

ՀԱՐՑԱԿԱՆ ՁԵԻ

PRÉSENT—ՆԵՐԿԱՅ

Me réjouis-je *կամ* *յաւ ևս*
 Est-ce que je me réjouis? (*) *կ'ուրախանամ*

(*) Նոստ մը բայերու պարզ ժամանակներուն եղակի առաջին դէմքին մէջ հարցական կերպն Est-ce que je jouis կ'ըլլայ, այս ձեւը ուրիշ հարցումներու մէջ ևս յաճախ կը գործածուի միւս դէմքերուն համար ալ, մանաւանդ երբ խօսքին իմաստը պարզ հարցում մը ըլլալէ տեսնուի յանկարծադէպ պարտաւայ կամ զարմանք պարունակէ, զոր օրինակ.

Est-ce qu'il est là? *Տո՞ն է. փոխանակ ըսելու Est-il là? ևն.*

Te réjouis-tu *կամ* est-ce que
 tu te réjouis? *կ'ուրախանա՞ս*

Se réjouit-il
կամ est-ce qu'il se réjouit? *կ'ուրախանա՞յ*
 Nous réjouissons-nous? *կ'ուրախանա՞նք*
 Vous réjouissez-vous? *կ'ուրախանա՞ք*
 Se réjouissent-ils (elles)? *կ'ուրախանա՞ն*

PASSÉ INDÉFINI—ԱՆՑԵԱԼ ԱՆՈՐՈՇ

Me suis-je réjoui, e? *ուրախացա՞յ*
 T'es tu réjoui, e? *ուրախացա՞ր*
 S'est-il réjoui? *{ ուրախացա՞ւ*
 S'est-elle réjouie? *{*
 Nous sommes-nous réjouis, ies? *ուրախացա՞նք*
 Vous êtes-vous réjouis, ies? *ուրախացա՞ք*
 Se sont-ils réjouis? *{ ուրախացա՞ն*
 Se sont-elles réjouies? *{*

ԺԻՏԱԿԱՆ ՁԵԻ

PRÉSENT—ՆԵՐԿԱՅ

Je ne me réjouis pas *չեմ ուրախանար*
 Tu ne te réjouis pas *չես ուրախանար*
 Il (elle) ne se réjouit pas *չուրախանար*
 Nous ne nous réjouissons pas *չենք ուրախանար, ևն.*

IMPÉRATIF—ՀՐՄՄԱՅԱԿԱՆ

Ne te réjouis pas *մի՛ ուրախանար*
 Ne nous réjouissons pas *չուրախանանք*
 Ne vous réjouissez pas *մի՛ ուրախանա՛ք*

PASSÉ INDÉFINI—ԱՆՑԵԱԼ ԱՆՈՐՈՇ

Je ne me suis pas réjoui, e	չուրախացայ
Tu ne t'es pas réjoui, e	չուրախացար
Il (elle) ne s'est pas réjoui, e	չուրախացաւ
Nous ne nous sommes pas ré-	
jouis, ies	չուրախացանք
Vous ne vous êtes pas ré-	
jouis, ies	չուրախացաք
Ils (elles) ne se sont pas réjouis,	
ies	չուրախացան

INFINITIF—ԱՆԵՐԵՒՈՅԹ

Ne pas se réjouir	չուրախանալ
Ne pas s'être réjoui	ուրախացած չլլալ

ԺԻՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱԿԱՆ ՁԵԻ

PRÉSENT—ՆԵՐԿԱՅ

Ne me réjouis-je pas ? կամ	
Est-ce que je ne me réjouis pas ? չե՞մ ուրախանար	

PASSÉ INDÉFINI—ԱՆՑԵԱԼ ԱՆՈՐՈՇ

Ne me suis-je pas réjoui, e ?	չուրախացայ՞
Ne t'es-tu pas réjoui, e ?	չուրախացար՞
Ne s'est-il (elle) pas réjoui, e ?	չուրախացա՞ւ

Ne nous sommes-nous pas	
réjouis, ies ?	չուրախացանք
Ne vous êtes-vous pas ré-	
jouis, ies ?	չուրախացաք
Ne se sont-ils (elles) pas	
réjouis, ies ?	չուրախացան

Այս օրինակին համեմատ բերանացի և գրաւոր խո-
նարնել հետեւեալ զերանուանական բայերը .

Se coucher պառկիլ	Se lever ելիլ
Se promener պտտիլ	S'éveiller արթննալ
S'arrêter կենալ	Se reposer հանգչիլ
S'écrier աղաղակել	Se rendre անձնատուր ըլլալ
S'engager յանձն առնել	երթալ
S'apercevoir նշմարել	

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Se tromper սխալիլ	L'égoïste (ար.) անձնասէրը
Se séparer բաժնուելիլ	S'égarer շփոթիլ
Le labyrinthe լաբիրինթոսը	Longtemps երկար ատեն
Se voir զիրար տեսնել .	Tellement այնչափ
տեսնուիլ	
S'affliger վշտանալ	S'habituer վարժուիլ
Souffrir կրել , տառապիլ	Le mal չարիքը
Le courage արիութիւնը	Se sauver փախչիլ , ազատիլ
La voiture կառքը	La forêt անտառը
S'approcher մօտենալ	S'amuser զուարճանալ
S'éloigner հեռանալ	Souvent յաճախ

Pour la première fois	Tout de suite <i>անմիջապես</i>
<i>առաջին անգամ ըլլալով</i>	De bonne heure <i>կանուխ</i>
Se laver <i>լուացուիլ</i>	Tard <i>ուշ</i>
Tôt <i>կանուխ</i>	Avoir honte <i>խպնիլ</i>
Conduite <i>վարմունք</i>	Se conduire <i>վարուիլ</i>
Mieux <i>լաւագոյն կերպով</i>	A l'avenir <i>ասկից ետքը</i>

ՀԻՍՈՒՍՆԳ 21

Vous vous trompez, mon ami. — Moi aussi, je me suis trompé. — Ma sœur se sera trompée en vous donnant la lettre. — L'égoïste se sépare des hommes; il s'égare dans le labyrinthe de la vie. — Il y a très longtemps que nous ne nous sommes pas vus. — Ma sœur se promenait au jardin avec ses camarades. — Ma mère s'est rendue aujourd'hui à l'église, où elle s'est aperçue qu'on lui avait volé sa bourse. — Je suis tellement fatigué, que je veux me coucher et me reposer un peu.

Pourquoi vous-êtes vous levé si tard, mon enfant? — Je me suis couché à onze heures et je me suis levé à six. — Ne vous affligez pas tant, mes amis; habituez-vous à souffrir avec courage les maux de la vie. — Le voleur s'est sauvé par la fenêtre. — La voiture s'était arrêtée devant l'école.

ՀԻՍՈՒՍՆԳ 22

Այս տղաք իրենց ծնողքէն բաժնուեցան. — Քոյրս երեկ անտառին մէջ մօլորեցաւ. — Մօտեցէ՛ք, տղա՛քս,

և վարժուեցէ՛ք պատասխանելու, երբ մէկը (on) ձեզիբան մը կը հարցնէ: — Պատելով պիտի զուարճանանք. — Առտուն ժամը օրին ելլելու վարժուած եմ: — Կը նշմարեմ որ ձեր հրահանգները չէք պատրաստած: — Ծնողքդ շատ պիտի վշտանան, եթէ լաւ չաշխատես: — Պատուհանին մի՛ մօտենար: — Ան որ ուրիշին երջանկութեանը կուրախանայ՝ բարի սիրա մը ունի: — Նաւերը հեռացան:

Այս տղաք յաճախ սխալեցան. — Հայրս քաղաք դացած ատեն՝ ձեր տան տոջեւ կեցաւ: — Վաղը պիտի տեսնուինք. — Այս աղջիկները երեկ առաջին անգամ ըլլալով զիրար տեսան. — Ժամացոյցս կեցեր է: — Դատաւուն պատժեց այն աշակերտները, որ դպրոցէն փախած էին: — Քիչ մը հեռանալով՝ նշմարեցի որ մօլորեի եմ:

ԶԻՌԻՑՍՏՐՈՒԹԻՒՆ

Vous êtes-vous trompé,	Non, je ne me suis pas
mon ami ?	trompé.
Quand vous coucherez-	Nous nous coucherons tout
vous, mes enfants ?	de suite.
A quelle heure vous	Nous nous sommes couchés
êtes-vous couchés hier ?	à dix heures.
Et votre frère ?	Il s'est couché à onze heures.
Monsieur votre père	Oui, il s'est levé aujourd'hui
s'est-il déjà levé ?	de très bonne heure.
Où êtes-vous donc restés	Nous nous sommes égarés
si longtemps ?	dans la forêt.
Voulez-vous vous appro-	Non, je ne m'approcherai
cher ?	pas.

Ta sœur s'est-elle levée ? Elle ne s'est pas encore
 Qui s'est lavé dans cette eau ? Moi.
 Pourquoi vous-êtes vous levés si tard ? Nous ne nous sommes pas
 éveillés plus tôt.
 Qui veut se promener avec moi ? Ma sœur et moi.
 N'avez-vous pas honte de votre conduite ? Je me conduirai mieux à
 l'avenir.
 Vous êtes-vous bien amusés en vous promenant. Oui, nous nous sommes
 très bien amusés.

Ը Ն Թ Ե Ր Յ Ա Ն Ե Լ Ի

LE SANSONNET

Un vieux chasseur avait dans sa chambre un
 sansonnet qu'il avait élevé et qui avait appris à articu-
 ler quelques mots. Quand il disait, par exemple,
 «Sansonnet, où es-tu !», l'oiseau répondait toujours:
 «Me voilà !»

Le fils du voisin, un enfant de dix ans, aimait
 beaucoup l'oiseau et lui faisait souvent des visites.
 Un jour il vint voir le sansonnet pendant que le
 chasseur était absent; il s'empara de l'oiseau, le mit
 dans sa poche et voulut s'esquiver avec son larcin.

Mais à ce moment le chasseur rentra chez lui.
 Il voulut faire plaisir au petit garçon en demandant

comme de coutume: «Sansonnet, où es-tu ?» — «Me-
 voilà !» cria de toutes ses forces l'oiseau qui était
 caché dans la poche du petit garçon.

C'est ainsi que le petit voleur fut trahi.

Il est difficile de cacher le vol; il est presque
 toujours découvert.

Le sansonnet *սարմահաւը* articuler *արտասանել թոթովել*
 Par exemple *օրինակի համար* faisait *կ'ընէր*
 La visite *այցելութիւնը* Il vint *եկաւ*
 Pendant que *մինչդեռ, երբոր* S'emparer de... *ստանել*
 Mit *դրաւ* Voulut *ուզեց*
 S'esquiver *փախչիլ* Le larcin *գողօնը*
 Rentrer *վերադառնալ* Faire plaisir *հաճոյք պատ-*
 Comme de coutume *հաս* *հաճել*
սովորութեան La force *ոյժը*
 Cacher *պահել, ծածկել* Trahir *մատնել*
 Absent *բացակայ* Difficile *դժուար*
 Presque *զրեթէ* Il est découvert *երեւան*
 La poche *գրպանը* *կ'եղէ*

ԴԱՍ ԺԳ.

ՄԻԱԴԷՄ ԲԱՅԵՐ

VERBES IMPERSONNELS

Կարգ մը բայեր կան, որոնց գործողութիւնը անձէ կախում չունենալով՝ եղակի երրորդ զէմբ միայն կը գործածուին, և այդ պատճառով կը կոչուին միադէմ բայեր։ Այս բայերը կը խոնարհուին իրենց լծորդութեան համեմատ և բաղադրեալ ժամանակներու մէջ avoir օժանդակով։

Այսպէս են neiger ձիւնել, pleuvor անձրեւել, tonner որոտալ, geler սառիլ, falloir պէտք ըլլալ ևն. բայերը. ինչպէս

Il neige կը ձիւնէ Il pleuvait կ'անձրեւէր
Il tonnera պիտի որոտայ Il gélera պիտի սառի

Երբեմն հասարակ բայերէ ալ միադէմ բայեր կը կազմուին, ինչպէս.

Il semble կ'երեւայ (որ) Il manque կը պակսի
Il arrive կը պատահի (որ) Il convient կը վայլէ (որ)
Il suffit կը բաւէ (որ) Il paraît կ'երեւայ (որ)

ՕՐԻՆԱԿ ԽՈՆԱՐՀՄԱՆ

NEIGER ՁԻՒՆԵԼ

INDICATIF — ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ

PRÉSENT

Il neige կը ձիւնէ

IMPARFAIT

Il neigeait կը ձիւնէր

PASSÉ DÉFINI

Il neigea ձիւնեց

PASSÉ INDEFINI

Il a neigé ձիւնեց

PLUS-QUE-PARFAIT

Il avait neigé ձիւնած էր

PASSÉ ANTÉRIEUR

Il eut neigé ձիւնած եղաւ

FUTUR

Il neigera պիտի ձիւնէ

FUTUR ANTÉRIEUR

Il aura neigé ձիւնած պիտի ըլլայ

CONDITIONNEL — ԹԵԱԿԱՆ

PRÉSENT

Il neigerait պիտի ձիւնէր

PASSÉ

Il aurait neigé ձիւնած պիտի ըլլար

SUBJONCTIF — ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ

PRÉSENT

IMPARFAIT

Qu'il neige որ ձիւնէ Qu'il neigeât որ ձիւնէր

PASSÉ

PLUS-QUE-PARFAIT

Qu'il ait neigé որ ձիւնած Qu'il eût neigé որ ձիւնած
լլայ լլար

PARTICIPE — ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

PRÉSENT

PASSÉ

Neigeant ձիւնելով Neigé ձիւնած

ՀԱՐՅԱԿԱՆ ՁԵՒ

Neige-t-il ? կը ձիւնէ A-t-il neigé ? ձիւնեց ևն .

Այսպէս միադէմ կերպով կը խոնարհուին նաև հետեւեալ երեք բայերը .

1. — Il y a կայ

որ կը խոնարհուի avoir բային եղակի երրորդ դէմքերուն դերանուն տէր բայիէն ետքը y մը աւելցնելով, ինչպէս . il y a կայ, il y avait կար, il y aura պիտի ըլլայ, il y aurait պիտի ըլլար, il y a eu եղած է :

Այս բայը կը գործածուի նաև անցեալ ժամանակ ցոյց տալու համար՝ avant առաջ նախադրութեան տեղ . ինչպէս . il y a deux heures երկու ժամ առաջ, il y avait trois ans երեք տարի առաջ ևն . :

2. Il fait k (կ'ընէ)

Այս բայն ալ կը շինուի faire (ընել) ներգործական անկանոն բային եղակի երրորդ դէմքերէն, և կը նշանակէ ըլլալ, ինչպէս . Il fait chaud սաք է, Il faisait nuit զիշեր էր, il fera beau temps օղը զեղեցիկ պիտի ըլլայ ևն . : Ասոր խոնարհումը պիտի տեսնենք անկանոն բայերուն մէջ :

Il faut պէտք է

Այս բայը էտպէս միադէմ ու անկանոն է և կը խոնարհուի հետեւեալ կերպով .

INDICATIF — ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ

PRÉSENT

IMPARFAIT

պէտք է

Il fallait պէտք էր

PASSÉ DÉFINI

PASSÉ INDÉFINI

Il fallut պէտք եղաւ

Il a fallu պէտք եղաւ

PLUS-QUE-PARFAIT

PASSÉ ANTERIEUR

Il avait fallu պէտք եղած էր Il eut fallu պէտք եղած էր

FUTUR

FUTUR ANTERIEUR

Il faudra պէտք պիտի ըլլայ Il aura fallu պէտք եղած պիտի ըլլայ

CONDITIONEL PRÉSENT

COND. PASSÉ

Il faudrait պէտք պիտի ըլլար Il aurait fallu պէտք եղած պիտի ըլլար

SUBJONCTIF—ՍՏՈՐԱԴԱՍԿԱՆ

PRÉSENT

PASSÉ

Qu'il faille որ պէտք ըլլայ Qu'il ait fallu որ պէտք եղած ըլլայ

IMPARFAIT

PLUS-QUE-PARFAIT

Qu'il fallût որ պէտք ըլլար Qu'il eût fallu որ պէտք եղած ըլլար

PARTICIPE—ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

PRÉSENT

PASSÉ

Զուռնի

Fallu, ayant fallu պէտք եղած, պէտք եղած ըլլալով

ՀԱՐՑԱԿԱՆ ՁԵՒ

Faut-il ? պէտք է

Fallait-il ? պէտք էր

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ IL FAUT IL FAUTH ՎՐԱՅ

1.—Երբ il fautին յաջորդէ ուրիշ բայ մը, այդ բայը ստորագասական կը դրուի, ինչպէս.

Il faut que mon père պէտք է որ հայրս աշխատեմ

Il faudra que ces enfants պէտք պիտի ըլլայ որ այս
finissent leur thèmes տղաք իրենց հրահանգները աւարտեն :

2. Սակայն երբ յաջորդ բային տէր բային դերանուն մըն է, այն ատեն կարելի է կամ ստորագասական

գործածել՝ վերի օրինակներուն պէս և կամ յաջորդ բայը աներեւոյթի փոխելով՝ եզակի Ա. դէմքի համար me, Բ. դէմքի համար te, Գ. դէմքի համար lui, յոգնակիի համար ալ nous, vous, leur դնել il fautին հետ.

Il faut que je travaille } պէտք է որ աշխատեմ
կամ Il me faut travailler }

Il faudra que tu parles } պէտք է որ խօսես
կամ Il te faudra parler }

Il fallut qu'il mangeât } պէտք եղաւ որ ուտէ
կամ Il lui fallut manger }

3. Իսկ երբ il fautին յաջորդէ ոչ թէ բայ մը, այլ հոյական մը կամ աներեւոյթ մը, այն ատեն կը գործածուի հետեւեալ կերպով.

Il me faut un chapeau Գլխարկ մը պէտք է ինծի

Il lui faut du pain Անոր հաց պէտք է

Il faut beaucoup d'argent Ճամբորդելու համար չատ
pour voyager ստակ պէտք է

Il faut aimer ses parents Պէտք է ծնողքը սիրել

Il fallait traverser le pont Դպրոց հասնելու համար
pour arriver à l'école պէտք էր կամուրջը անցնիլ

Faut-il partir ? Պէտք է մեկնիլ

Il ne faut pas mentir Պէտք չէ ստել

Ne faudra-t-il pas travailler ? Պէտք չպիտի ըլլայ աշխատել

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

La chambre սենեակը	Gouverneur կառավարիչ
Le compte հաշիւը	Le sort ճակատագիրը, վիճակը
La redingote լողիկը	Quitter թողուլ
Il vaut mieux լաւագոյն է	Mourir մեռնիլ
Commencer սկսիլ	Partir մեկնիլ
Cesser դադարիլ	Manquer պակսիլ
Le départ մեկնումը	Honnête պարկեշտ
Malhonnête անպարկեշտ	Mécontent դժգոհ
Sagement խմատութեամբ	Il fait froid ցուրտ է
En effet արդարեւ	Il manque կը պակսի, կը պակսին
L'épicier (ար.) նալարա- վաճառը	Le boulanger հացագործը
Sans cesse անդադար	Le dîner ճաշը, ընթրիքը
De bonne heure կանուխ	Beaucoup de monde շատ մարդ
Peu de monde քիչ մարդ	
La place տեղը	Rester մնալ, կենալ

ՀՐԱՀԱՆԳ 23

Il pleut, je crois qu'il neigera demain.—J'entends tonner.—En effet, il tonne.—Il vaut mieux qu'il pleuve (որ անձրեւէ).—Il a neigé toute la nuit.—Il y a des hommes qui sont toujours mécontents.—Il faisait très chaud dans votre chambre.—Il n'y avait dans le jardin ni hommes, ni femmes.—Il faut partir.—Il vous faut partir.—Il nous fallait partir à quatre heures.—Il fallait venir plus tôt.—Ne faudrait-il pas lui pardonner?—Il faut que mon frère reste à la maison.

Il fallut que je lui pardonnasse *կամ* il me fallut lui pardonner.—Il y aura cette année beaucoup de fruits.—Il faut que les enfants obéissent à leurs parents.—Il y a eu de tout temps des flatteurs.—Il a fallu qu'elle payât son compte.—Il y a un Dieu qui gouverne sagement.—Qu'est-ce qu'il vous faut? *կամ* Que vous faut-il?—Il me faut une autre chambre plus grande.

ՀՐԱՀԱՆԳ 24

Կը ձիւնէ:—Ո՛հ, չի ձիւներ, կ'անձրեւէ:—Կաւա-
գոյն է մեռնիլ:—Այսօր շատ ցուրտ է:—Այս սենեակը
չպիտի թողուամ:—Երէկ շատ ցուրտ էր:—Պէտք է գոհ
ըլլալ:—Անոնք որ դժգոհ են միշտ՝ շատ թշուառ են:—
Պէտք է որ տղաք աշխատին:—Պէտք է որ վիճակէդ
գոհ ըլլաս:—Պէտք է որ մարդիկ միշտ դժգոհ ըլլան:—
Պէտք պիտի ըլլայ որ իր հաշիւը վճարեմ:—Նոր գլխարկ
մը պէտք է ինծի:

Նոր լողիկ մը պէտք է եղբորս:—Այն քսակին մէջ
քիչ մը դրամ կար:—Շատ հաց կար սեղանին վրայ:—
Կը սկսի ձիւնել:—Որոտումը դադրեցաւ (որոտալէ դադ-
րեցաւ):—Անցեալ տարի շատ քիչ խնձոր կար:—Այս
տարի քիչ կեռաս պիտի ըլլայ:—Կաւագոյն է ըլլալ աղ-
քատ բայց պարկեշտ, քան թէ (ըլլալ) (que de) հարուստ
և անպարկեշտ:—Աշակերտ մը կը պակսի այս դասարա-
նին մէջ:—Նպարավաճառին հաշիւը վճարելու համար
երեք մէճիսս կը պակսի (երեք մէճիս կը պակսի ինծի):

ՀՐՈՒՑԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Quel temps fait-il aujourd'hui ? Il fait beau temps.
 Pleut-il ? Oui, il pleut très fort.
 Neigera-t-il ? Je ne crois pas qu'il
 neige.
 La pluie a-t-elle cessé ? Pas encore, il pleut sans
 cesse.
 Que vous faut-il ? Il me faut une redingote
 neuve.
 Y a-t-il assez de vin ? Oui, madame, il y en a
 assez.
 Y avait-il de l'argent dans cette bourse ? Il y avait quelques piastres.
 As-tu payé le boulanger ? Oui, il m'a fallu le payer.
 A quelle heure faut-il que je me lève ? Il faut que tu te lèves
 à huit heures.
 Vous a-t-il fallu partir de bonne heure ? Oui, il nous a fallu pars
 tir de très bonne heure.
 Qui a payé le dîner ? C'est mon père qui l'a
 payé.
 Faut-il lui rendre cet argent ? Oui, rendez-le lui.
 Y avait-il beaucoup de monde à l'église ? Non, il y avait très peu
 de monde.
 Me faut-il quitter cette place ? Non, restez-y.

ԸՆԹԵՐՅԱՆԵԼԻ

PRODUCTIONS DE DIVERS CLIMATS

La Providence a si sagement arrangé toutes choses, que chaque climat fournit aux habitants ce qui leur est le plus indispensable. Dans les contrées polaires il fait si froid, qu'il ne peut y croître ni fruits, ni céréales, ni légumes.

La nature y a suppléé par la grande quantité de poissons que l'on pêche dans la mer et dans les lacs, et par l'abondance des quadrupèdes qui, à la vérité, sont la plupart sauvages et féroces, mais qui fournissent aux habitants de très belles fourrures, de la chair mangeable, des os et des nerfs qu'ils emploient pour leurs arcs et pour divers ustensiles.

Les peuples des climats chauds ont le ver à soie, qui se nourrit des feuilles du mûrier et qui file un léger tissu dont on fait des étoffes convenables pour la température du pays.

Le cotonnier porte des gousses renfermant le coton, dont le tissu fournit également les plus beaux vêtements. Et pour préserver les habitants de la zone torride de l'inflammation d'un sang trop échauffé, leurs campagnes et leurs jardins leur fournissent les oranges, les citrons et les olives qui les rafraîchissent.

La production բերքը	Divers Գանադան
արտադրութիւնը	Le climat կլիման
La providence նախախնայ	Arrangé կարգադրել
մութիւնը	Fournir հայթայթել, տալ

L'habitant բնակիչը	Indispensable կարեւոր , անհրաժեշտ
La contrée երկիր	Croître աճիլ . բուսնիլ
Polaire բևեռային	Les légumes բանջարեղէն- ները
Les céréales արմախքը	La quantité քանակութիւնը
La nature բնութիւնը	Le lac լիճը
Suppléer լրացնել	L'abondance (իզ.) առա- տուծիւնը
Pêcher որսալ (ձուկ)	La plupart մեծ մասամբ
La jument ծուլը	Féroce կատաղի
Quadrupède չորքոտանի	La chair միսը
A la vérité ստուգիւ	L'os ոսկորը
Sauvage վայրենի	L'arc աղեղը
La fourrure մուշտակը	Le ver à soie չերամբ
Mangeable ուտելի	Filer մանկ
Les nerfs ջիղերը	Convenable յարմար
L'ustensile գործիքը	La cotonnier բամբակենին
Le mûrier թթենին	La gousse պճնողը , փոճոկը
Le tissu հիւսկէն	Le coton բամբակը
La température բարեխառ- նութիւնը	Le vêtement հագուստը
Renfermer պարունակել	La zone torride այրեցեալ գօտի
Également նոյնպէս	Le sang արիւնը
Préserver պատասպարել	La campagne գաշտը
L'inflammation (իզ.) բոր- բոքումը	L'olive (իզ.) ձիթապտուղը
Échauffé տաքցած	
Le citron կիտրոնը	
Rafraîchir զովացնել	

Դ Ա Ս Ժ Դ .

ՈՐԱԿԱԿԱՆ ՄԱԿԲԱՅՆԵՐ

(ADVERBES QUALIFICATIFS)

Մակբայները կը ցուցունեն բայերու գործողութեան կերպն ու եղանակը և ածականներու յատկութեան աստիճանը :

Մակբայները սովորաբար կը կազմուին ածականներէ և ընդունելութիւններէ՝ հետեւեալ կերպով .

1. Ձայնաւորով վերջաւորուած ածականներուն ծայրը աւելցնելով ment վեջաւորութիւնը , ինչպէս .

Facile	դիւրին	մկր .	facilement	դիւրաւ
Poli	քաղաքավար	»	poliment	քաղաքավարօրէն
Vrai	ճշմարիտ	»	vraiment	ճշմարտապէս

2. Եթէ ածականը ձայնաւորով չի վերջանար , ment վերջաւորութիւնը պէտք է աւելցնել իգականին ծայրը , ինչպէս .

Haut	բարձր .	իզ .	haute	մկր .	hautement	բարձրօրէն
Doux	մեղմ	»	douce	»	doucement	մեղմիւ
Franc	անկեղծ	»	franche	»	franchement	անկեղծօրէն
Nouveau	նոր	»	nouvelle	»	nouvellement	ի նորոյ

3. Այս կանոնէն կը զարտուղին *ant* և *ent* վերջա-
ւորած ածականները, որոնց մակրայները կը կազմուին
ammentի և *emmentի* փոխուելով, ինչպէս.

Prudent խոհեմ մկ. *prudemment* խոհեմաբար
Constant հաստատուն » *constamment* հաստատա-

բար, միշտ
Plaisant կատակող, » *plaisamment* կատակաբար
ծիծաղելի

Այս կանոնէն կը զարտուղին *lent* յաւր և *présent*
ներկայ ածականները, որոնց մակրայները կ'ըլլան *lente-*
ment յաւրաբար և *présentement* առ այժմ:

4. Կարգ մը ածականներ մակրայի փոխուած ասեն՝
իրենց ծայրի համբ *eին* վրայ սուր շեշտ մը կ'առնեն:
Այդ ածականներն են՝

Profond իգ. *profonde* խոր մկ. *profondément*
խորապէս

Commode հեշտ » *commodément*
հեշտիւ

Commun » *commune* հասարակ » *communément*
առ հասարակ

Précis » *précise* ճիշդ » *précisément*
ճշդիւ

Exprès » *expresse* մասնաւոր » *expressément*
մասնաւորապէս

Enorme ահագին » *enormément*
ահագին կերպով, շատ

Նոյնպէս *impuniի* մակրայը կ'ըլլայ *impunément*
յանպաշիծա:

5. Թէ՛ այս ածանցեալ և թէ՛ ի բնէ մակրայները,
որոնց վրայ պիտի խօսինք յաջորդ դասին մէջ, ածա-

կաններուն պէս կրնան իրենցմէ առաջ *plus, moins* կամ
le plus, le moins առնելով՝ բաղդատական և գերադ-
բական ըլլալ. այսպէս՝

Facilement դիւրաւ, *plus facilement* աւելի դիւրաւ,
le plus facilement ամենէն դիւրաւ. *Loin հեռու, plus*
loin աւելի հեռու, le plus loin ամենէն հեռու. — *Richement*
ճոխութեամբ, moins richement նուազ ճոխու-
թեամբ, le moins richement ամենէն նուազ ճոխութեամբ:

6. Կան սակայն մակրայներ, որոնց բաղդատական-
ներն անկանոն են, ինչպէս.

Բաղդատական Գերադրական
Bien լաւ, *mieux աւելի լաւ le mieux լաւագոյն*
Mal գէշ *pire, pis աւելի գէշ le pis ամէնէն գէշ*
Peu քիչ *moins աւելի քիչ le moins ամէնէն քիչ*
Beaucoup շատ *plus աւելի le plus ամէնէն աւելի*

ԴիՏՈՂ. — *Pire, pisի տեղ կրնայ ըսուիլ նաեւ, սո-*
վորական ձեւով, plus mal և le plus mal.

7. — Դասական թուականներն ալ, ինչպէս պիտի
տեսնենք յաջորդ դասին մէջ, մակրայի կը վերածուին՝
իրենց իգականին ծայրը *ment* առնելով. — *premier, իգ.*
première, առաջին, premièrement, նախ ևն:

8. — Հետեւեալ մակրայները անկանոն ձեւ ունին.
Volontiers յօժարակամ Matin առտուն կանուի

Ensemble միասին Debout կանգուն

9. — Կարգ մը ածականներ ալ կան որ կրնան իբր
մակրայ գործածուիլ առանց փոփոխութեան, ինչպէս.

Vite արագօրէն
Fort ուժգին, սաստիկ
Haut բարձրաձայն, ի վեր
Bas ցած ձայնով

Exprès *դիտմամբ*
Soudain *յանկարծ*
Droit *ուղիղ, էն :*

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Eloquemment <i>հարստարխո-</i>	Ordinairement <i>սովորա-</i>
<i>սովթեամբ</i>	<i>բար</i>
Agir <i>գործել, վարուիլ</i>	Généreusement <i>վեհանձ-</i>
S'habiller <i>հագուիլ</i>	<i>նարար</i>
Distribuer <i>բաշխել</i>	Le don <i>պարգեւը</i>
Modestement <i>համեսաօրէն</i>	Probablement <i>հաւանակա-</i>
Extrêmement <i>ծայրայեղ</i>	<i>նարար</i>
<i>կերպով</i>	Proprement <i>մաքուր</i>
Le <i>vieillard</i> <i>ծերունին</i>	Passionnément <i>մոլեգնարար</i>
Rarement <i>քիչ անգամ</i>	Immédiatement <i>անմիջապէս</i>
Ordonner <i>պատուիրել</i>	Franchement <i>անկեղծօրէն</i>
Heureusement <i>բարեբաղ-</i>	Le mérite <i>արժանիքը</i>
<i>դարար</i>	Également <i>հաւասարապէս</i>
Avouer <i>խոստովանիլ</i>	Le défaut <i>թերութիւնը</i>
Éternellement <i>յաւիտեան</i>	Coûter <i>արժել</i>
Jouer de . . . <i>նուագել</i>	Le piano <i>դաշնակը</i>
Naturellement <i>բնականաբար</i>	
Admirablement <i>սքանչելի</i>	La fortune <i>հարստութիւնը</i>
<i>կերպով</i>	Une partie <i>մէկ մասը</i>
Être fâché <i>սրդողիլ</i>	Avoir honte <i>խայնիլ</i>
Prudemment <i>խոհեմաբար</i>	Avoir mal à (la tête) <i>(գլ-</i>
Grave <i>ծանր</i>	<i>լուխը) ցաւիլ</i>

ՀՐԱՀԱՆԳ 25

Cet homme a parlé très éloquentement.—Les paresseux négligent ordinairement leurs affaires.—Agissez généreusement envers vos amis.—J'aime à m'habiller richement.—Dieu a sagement distribué ses dons.—Cette fille parle très modestement.—Un bon père est constamment occupé du bonheur de ses enfants.—Le voleur marcha doucement; il avait probablement peur d'être entendu.—Je suis extrêmement fatigué.—Nettoyez mieux vos habits.—Vous n'êtes pas proprement habillé.—Les vieillards marchent lentement.—Les petits enfants pleurent facilement.—Les enfants qui aiment passionnément le jeu, négligent souvent leurs leçons.—De tous mes frères, c'est Vahé qui est le plus souvent malade.—Je me trompe rarement.—Il me faut partir immédiatement.—Parlez plus doucement *կամ* plus bas.

ՀՐԱՀԱՆԳ 26

Մեր դատաստուն պատուիրեց մեզ ցած ձայնով խօսիլ:—Անկեղծօրէն խօսեցէք:—Եղբայրս յաճախ հիւանդ է:—Բարեբաղդարար հիմայ աղէկ է:—Շատ ծանր կը քալէք, աւելի շուտ քալեցէք:—Այս մարդը շատ համեսաօրէն կը խօսի իր արժանիքներուն վրայ: Այս երկու գրիչներն ալ հաւասարապէս լաւ են:—Հայրս վեհանաւորար ներեց իր ծառային:—Ոչ ոք երջանիկ է միշտ:—Անկեղծօրէն խոստովանեցէք ձեր թերութիւնները:—

Դժբաղդարար մեր բոլոր գիրքերը կորսնցուցինք:—Միասին քալենք:—Այս սուրը գէշ շինուած է, իմս

լաւ շինուած է:—Չեմ կրնար յաւիտեան հոս մնալ:—
Այս մարդն իր կենդանիները անգթօրէն կը չարչարէ:—
Ոտքի վրայ (կանգուն) մի՛ կենաք, բնականաբար յոգ-
նած էք:—Այս գիրքը նուազ կ'արժէ:—Ուղորարար առ-
տուն ժամը վեցին կ'եղիմ:

ԶՐՈՒՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Comment parle cet homme? Il parle très éloquentement et
très franchement.

Votre cousine joue-t-elle Elle joue admirablement
du piano? bien.

Avez-vous des nouvelles Il m'écrit rarement.
de votre frère?

A-t-il perdu quelque chose? Il a probablement perdu
une partie de sa fortune.

Votre oncle est-il fâché? Oui, il est extrêmement
fâché.

Pourquoi est-il fâché? Il est fâché contre son fils.
N'avez-vous pas honte Pardon, monsieur, je suis
d'être habillé de cette proprement habillé.
manière?

Comment faut-il agir? Il faut agir toujours pru-
demment et honnêtement.
Es-tu malade, mon enfant? Oui, j'ai mal à la tête,
heureusement ce n'est
pas grave.

Vous êtes probablement Non, je suis son cousin.
le frère de mon voisin?

Pourquoi marchez-vous si J'ai mal au pied.
lentement?

Ը Ն Թ Ե Ր Յ Ա Ն Ե Լ Ի

CRÉSUS ET SOLON

Crésus demanda un jour à Solon s'il avait ren-
contré dans ses voyages un homme complètement
heureux. «J'en ai connu un», répondit le philosophe,
«C'était un citoyen d'Athènes, nommé Tellus, hon-
nête homme, qui a passé toute sa vie dans une douce
aisance. Cet heureux mortel a laissé des enfants gé-
néralement estimés; il a vu les enfants de ses en-
fants et il est mort glorieusement.»

Crésus, surpris d'entendre citer comme un mo-
dèle de bonheur un homme médiocre, lui demanda
s'il n'avait pas trouvé des gens encore plus heu-
reux que Tellus. «Oui,» lui répondit Solon, «C'é-
taient deux frères, Cléobis et Biton, d'Argos, cé-
lèbres par leur amitié fraternelle et leur amour fi-
lial.»

Rencontrer պատահիլ	Complètement կատարելա- պէս
Connu ճանչցած	
Le citoyen քաղաքացին	L'aisance (իզ.) բարեկեցու-
Généralement ընդհանրա- պէս	Estimer յարգել [թիւն Glorieusement փառօք
Surpris զարմացած	Citer յիշատակել
Médiocre միջակ	Le modèle օրինակը
Célèbre հռչակաւոր	Fraternel,—lle, եղբայրա- կան
L'amour սէրը	
Filial,—le օրդիական	

Դ Ա Ս Ժ Ե .

Բ ՈՒ Ն Մ Ա Կ Բ Ա Յ Ն Ե Ր

(ADVERBES PROPREMENT DITS)

Բուն մակբայները կը ծառայեն գործողութիւն մը կամ վիճակ մը ցոյց տալու և գլխաւորաբար հինգ տեսակ են. 1. Տեղական, 2. Ժամանակական, 3. Թորական, 4. Քանական, 5. Հաստատական և Բացասական մակբայներ: Ասոնցմէ դուրս կան նաև Մակբայակերպ աւացնումները, որոնք զանազան բառերէ կազմուած են և կը գործածուին իբր մակբայ:

1. Տեղական մակբայներ

Où ?	որ	Ailleurs	ուրիշ տեղ
D'où ?	որտեղից	Dessous	տակը, տակէն
Ici	հոս	Par dessous	
Là հոն, de là հոնկէ		Dessus	վրայ, վրայէն
Là-bas	հոն, վարը	Par dessus	
Y	հոն, մէջ, ելն.	En haut	վերը
Par ici	տակէ	A côté	քովը
Par là	անկէ	En bas	վարը
Par ci	} հոս, հոն	Dedans	ներսը, մէջը
Par là		En dedans	մէջի կողմը
Ça et là		Derrière	ետեւը

Par derrière	ետեւէն	Près	} քովը, մօտ
Devant	} առջեւը, առ-	Auprès	
Par devant		Proche	
Deça, en deça	այս կողմը,	Autour	} շուրջը
	առդին	Tout autour	
Delà, au delà	այն կողմը, ան-	Partout	ամէն տեղ
	դին	Nulle part	ոչ ուրեք
		Loin	հեռու

2. Ժամանակական մակբայներ

Quand ?	երբ	Dernièrement	վերջերս
Combien de temps ?	որչափ ատեն	Tôt	կանուխ
Aujourd'hui	այսօր	Plus tôt	աւելի կանուխ
Hier	երէկ	Bientôt	քիչ ատենէն
Avant-hier	երէկ չէ առջի օր	Aussitôt	անմիջապէս
Demain	վաղը	Tard	ուշ
Après demain	վաղը չէ միւս օր	D'abord	նախ
Un jour	օր մը	Désormais	} ասկից ետքը
Jadis	երբեմն	Dorénavant	
Autrefois	ժամանակաւ	Dès-lors	} այն ատենէն
Auparavant	առաջ	Depuis	
Alors	այն ատեն	A présent	հի վեր
Puis	} ետքը	Maintenant	այժմ
Après		Actuellement	երբեմն երբեմն
Ensuite		Quelquefois	քիչ
Enfin	վերջապէս	Souvent	յաճախ
Toujours	միշտ	Longtemps	երկար ատեն
Naguère	ատենով	Encore	դեռ, նաև
L'autre jour	անցեալ օր	Jamais	երբեք
Tantôt	քիչ առաջ	Ne jamais	ոչ երբեք
Dejà	արդէն	A jamais	} միշտ, յա-
		Pour toujours	

3. Քուսական մակբայներ

Premièrement	Նախապէս
Deuxièmement	Երկրորդ անգամ ըլլալով
Secondement	
Troisièmement	Երրորդ » »
Quatrièmement	չորրորդ » »
Cinquièmement	հինգերորդ » »
Sixièmement	վեցերորդ » »
Septièmement	եօթներորդ » » ևն

Une fois միանգամ, deux fois երկու անգամ տ્રոս անգամ ևն . :

4. Քանակական մակբայներ

Comment ?	ինչպէս	Environ	} գրեթէ
Combien ?	որչափ	A peu près	
Beaucoup	շատ	Si	այնպէս ,
Bien (du de			այնչ
— l' des)	շատ	Aussi	այնպէս
Trop	չափազանց	Egalement	նմանապէ
Tant	այնչափ		հաւասար
Assez	բաւական		բաւ
Peu	քիչ [զիւ	Autant	նոյնչափ
Ne—guère	ոչ շատ , հա-	D'autant plus	այնչափ ,
Presque	գրեթէ		առաւել
Bien		Plutôt	մանաւանդ
Très	} շատ , խիստ	Au plus	առաւել
Fort		Tout au plus	առաւել
Plus	աւելի	Du tout au	առաւել
Plus de	աւելի քան	moins	քոնէ
Davantage	աւելի	Seulement	} մի միայն
Pas de	ոչ	Ne—que	
Moins	նուազ	Même	

Tout	} բոլորովին	Pas même ոչ իսկ
Tout-à-fait		Pas seulement ոչ միայն

5. Հաստատական եւ Քացատական Մակբայներ

Oui	այո	Ne—pas	ոչ
Si !	այո , այդպէս	Ne—plus	ոչ ևս
Certes	ստուգիւ	Non plus	ոչ ալ
Peut-être	թերեւս	Ne . . . point	ոչ երբեք
Non	ոչ	Pas du tout	ամենեւին , ոչ
Certainement	անշուշտ	Point du tout	և ոչ իսկ
Assurément		Ne—rien	և ոչ իսկ

6. Մակբայակերպ ասացումներ

Par cœur բերնուց , գոց	De meilleure heure աւելի կանուխ
A peine հազիւ	A bon marché աժան
En effet արդարեւ	A regret ախաւայ
Sur-le-champ անմիջապէս	A jeun անօթի փորանց
Peu à peu քիչ քիչ	Tout à l'heure քիչ մը
Dans peu } քիչ ատենէն	առաջ , հիմայ
Sous peu }	
A dessein } դիտմամբ	Tout à coup յանկարծ
Exprès }	Tout d'un coup մէկէն ի մէկ
En même temps միանգամայն	A droite աջ կողմը
A la fois միանգամայն	A gauche ձախ կողմը
Pêle mèle խառնի խառն	Ensemble միասին
Ce soir այս իրիկուն	D'avance առաջուց
Ce matin այս առտու	Par an տարին , տարեկան
Sans doute անշուշտ	Par mois ամիսը , ամսական
D'accord համամիտ միարարն	Par jour օրը , օրական

En général ընդհանրապէս Tout de suite անմիջապէս
Surtout մանաւանդ Par hasard զիպուածաւ
En vain ի զուր En attendant մինչեւ որ
A merveille սքանչելապէս De temps en temps կաւ
De bonne heure կանուխ De temps à autre ատեն ատեն
A fond հիմնապէս տեն

ԴԻՏՈՂ. 1.— Մակրայներու դիրքը.— Սուրբարար
մակրայները կը դրուին բայէն անմիջապէս ետքը: Եթէ
բայը բաղադրեալ ժամանակ է, մակրայը կրնայ օժան-
դակին և ընդունելութեան մէջտեղ դրուիլ, բացի մակ-
րայակերպներէն, որոնք միշտ վերջը կը դրուին: Շատ
անգամ մակրայները կը դրուին նաև նախադասութեան
սկիզբը:

Je me promène souvent avec Յաճախ կը պատիմ ուսու-
mon maître ցիչիս հետ.
Mon père m'a souvent Հայրս յաճախ ձեր մասին
demandé de vos nouvelles լուր հարցուց ինծի
Souvent il venait chez Յաճախ մեր տունը կուգար.
vous

2.— Բացասական մակրայներու գործածութիւնը.—
Ա.— Ֆրանսերէնի մէջ բացասական ձեւը կրկնակ է,
այսինքն բայէն առաջ ne և ետքը pas կամ ուրիշ բա-
ցասական մակրայ մը կամ բացասական նշանակութիւն
ունեցող բառ մը կը դրուի, ինչպէս.

Je ne veux pas չեմ ուզեր
Je ne veux plus ա՛յլ չեմ ուզեր
Je ne veux point ամենեւին չեմ ուզեր
Je ne veux rien բան մը չեմ ուզեր.

Բ.— Դիտելի է որ բացասական նախադասութիւն-
ներու մէջ գոյականը իրմէ առաջ պարզապէս de նա-
խադրութիւնը կ'առնէ.

Հաստատական Բացասական
J'ai du pain Je n'ai pas de pain
Avez-vous de l'argent? Nous n'avons pas d'argent
Գ.— Երբ բայը աներեւոյթ է, երկու բացասական-
ներն ի միասին աներեւոյթէն առաջ կը դրուին.

Ne pas écrire չգրել
Ne plus manger ալ չուտել
Ne rien donner բան մը չտալ

Դ.— Երբեմն բացասական իմաստով բառերը կը
գործածուին առանց բայի և առանց ne ի, միայն pasով.
ինչպէս.

Pas aujourd'hui այսօր ոչ
Pas beaucoup շատ չէ
Pas si vite ո՛չ այնքան չուտ
Ե.— Non plus (ալ... ոչ) երբ բայի մը հետ գոր-
ծածուի, բայէն ետքը կը դրուի և բայը ne և pas ու
բացասական կ'ըլլայ.

Tu ne travailles pas դուն ալ չես աշխատիր
non plus.

Իսկ երբ բայի մը հետ չէ, այլ գոյականի մը կամ
դերանունի մը հետ, այն գոյականէն կամ դերանունէն
առաջ ni կը դրուի.

Ni moi non plus ոչ ալ ես
Ni ton père non plus ոչ ալ հայրդ:

Զ.— Ne... que միայն կը նշանակէ, իսկ երբ ժա-
մանակի համար ըսուի, հազիւ թէ, դեռ կը թարգմանուի,
Je n'ai que deux plumes երկու գրիչ միայն ունիմ
Mon frère ne travaille que եղբայրս առտուն միայն
le matin կ'աշխատի.

Il n'est que six heures ժամը դեռ վեցն է:

է.— Seulement (միայն թէ) կը գործածուի նաեւ միայն նշանակութեամբ, երբ բայի մը յետադաս է.
Je ne te voyais pas, je չեղ չէի տեսներ, միայն
t'entendais seulement ձայնդ կը լսէի.

Ne faire que կը գործածուի ուրիշ բան չընել նշանակութեամբ.

Il ne fait que boire, խմելէ ուրիշ բան չընէր,
միայն կը խմէ:

Pas seulement կը նշանակէ ոչ միայն, pas même ոչ իսկ.

Pas seulement vous ո՛չ միայն դուք
Pas même ton frère ոչ իսկ եղբայրդ:

ԲԱՌԱՅԻՏՈՒԹԻՒՆ

Le temps օդը, եղանակը	Dîner ճաշել
Le crime ոճիրը	Le témoin վկան
Inouï, -ie անուր	La larme արցունքը
L'orage (ար.) փոթորիկը	Le chagrin վիշտը
Mordre խաճճել	La cerise կեռասը
Respecter յարգել	Le brouillard մէղր, մառախուղը
Sauver փրկել	L'ouvrage (ար.) գործը, գիրքը
Doux անուշ, մեղմ	Le scélérat չարագործը
Par cœur գոց, թերթուց	
S'égarer մոլորիլ	

ՀՐԱՀԱՆԳ 27

Le temps est fort doux aujourd'hui. — Ce crime est tout-à-fait inouï. — L'orage est arrivé si vite que nous en avons été surpris (յանկարծակիի եկանք). —

Mon cousin est enfin arrivé. — J'ai appris ma leçon par cœur. — Levez-vous sur-le-champ. — Habillez-vous tout de suite. — C'est en vain que vous cherchez à le sauver. — Mettez dehors (դուրս բրէք) ce méchant chien. — Il me mordra peut-être. — Il ne mord point. — Le scélérat même respecte souvent la vertu. — L'autre jour je m'égarai dans la forêt (անտառ). — Travaillez d'abord et vous jouerez ensuite. — Avez-vous jamais vu un enfant comme celui-là? — En effet, il est extrêmement gros. — Marchez à droite; moi, je marcherai à gauche. — Sans doute, cela vaut (կ'արժէ) mieux. — J'ai acheté cet oiseau à bon marché. — Je n'y dînerai pas, ni mon frère non plus.

ՀՐԱՀԱՆԳ 28

Փոթորիկը յանկարծակի հասաւ. — Անցեալ օր բարի գործի (action) մը վկայ եղայ. — Հանդերձեալ (միւս) կեանքին մէջ ո՛չ արցունք կայ, ո՛չ վիշտ. — Այս սղան կեռասները այնքան կը սիրէր, որ չափազանց կերաւ (անկէ). — Մէղր քիչ քիչ աներեւութացաւ (a disparu). — Ոսկի մատանիս կորսնցուցի, զայն չեմ գտներ. — Փընտռեցէք (զայն). — Ամէն տեղ վնասեցի:

Այս մարդիկ հաւասարապէս երջանիկ են միշտ. — Ձեր եղբայրը ի՞նչ կ'ընէ հոն վարը. — Կը յուսամ որ վաղը չէ միւս օր մեզի հետ պիտի ճաշէք. — Անցեալ օր ձեր հօրաքոյրը տեսայ, չատ լաւ է. — Ահա՛ հաց ու պանիր. — Տակաւին կ'ուզէք (անկէ). — Այս գործը շուտով պիտի լմնցնեմ. — Այս շունը ամէն տեղ ինծի կ'ընկերանայ. — Բարեկամս հոս չպիտի մնայ, ոչ ալ ես:

ՀՐՈՒՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Voici du jambon, en Donnez-m'en un peu.
voulez-vous?
En voulez-vous encore? Non, merci, j'en ai assez.
Serez-vous demain, Assurément, je serai chez
chez vous? moi toute la journée (սի-
բողջ օրը)
À quelle heure avez-vous A cinq heures précises
dîné hier? (5/27).
Avez-vous fait cela à Non, je ne l'ai pas fait
dessein (դիտմամբ)? exprès (դիտմամբ).
Le brouillard a-t-il Oui, il a disparu peu à
disparu? peu.
Ta sœur a-t-elle trouvé Elle n'a cherché nulle
ses gants? part.
Que fait cette petite Elle cherche des fraises.
fille là-bas?
Comment trouvez-vous Je le trouve fort doux.
le temps?
Connaissez-vous cet Cet ouvrage m'est tout-à-
ouvrage? fait inconnu.
Avez-vous lu ce livre? Je l'ai lu plusieurs fois.
Quand voulez-vous venir Je finirai d'abord mon tra-
jouer avec moi? vail.
Comment vous portez- Je me porte à merveille.
vous?

ԸՆԹԵՐՅԱՆԵԼԻ

CRÉSUS ET SOLON (Շար.)

«Un jour de fête, voyant que les bœufs qui devaient conduire leur mère au temple de Junon, n'arrivaient pas, les fils s'attelèrent eux-mêmes au char et le traînèrent l'espace de plusieurs lieues. Cette mère, pénétrée de joie et de reconnaissance, supplia les dieux d'accorder à ses enfants ce que les hommes pouvaient désirer de mieux. Elle fut exaucée. Après le sacrifice, ses deux fils, plongés dans un doux sommeil, terminèrent paisiblement leur vie.»

«Vous ne me comptez pas, dit Crésus, au nombre des heureux?—Seigneur, répondit le sage, la vie d'un homme est à peu près de trente mille jours. Aucun d'eux ne ressemble à l'autre, et comme nous ne discernons une couronne qu'après le combat, de même nous ne jugeons du bonheur d'un homme qu'à la fin de sa vie.»

La fête տօնը	Conduire առաջնորդել, տա-
Le temple տաճարը	նիլ
S'atteler լծուիլ	Le char սայլը, կառքը
Traîner քաշել	L'espace de plusieurs
Pénétrée զգածուած	lieues չատ մղոն տեղ
Supplier պաղատիլ	Accorder չնորհել
De mieux լավագոյն	Être exaucé խնդիրը ըն-
Le sacrifice զոհը	դունուիլ

Plongé ընկղմած	Terminer վերջացնել
Paisiblement հանդարտորէն	Au nombre de... ի թիւս
Seigneur տէր	A peu près գրեթէ
Décerner տալ, պարգեւել	La couronne պսակը, թաղը
Le combat կռիւը	De même նոյնպէս

Դ Ա Ս Ժ Ե .

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(PRÉPOSITIONS)

Պարզ և ամենէն գործածական նախադրու-
թիւնները սովորեցանք արդէն ասկից առաջ: Ա-
տենցմէ շատերը զանազան գործածութիւններ ու-
նին: Կան նաև կարգ մը ուրիշ նախադրութիւն-
ներ, որ քաղադրեալ կը կոչուին: Հոս կը դնենք
զանոնք՝ իրենց գործածութեան զանազան օրի-
նակներով:

1. Պարզ նախադրութիւններ

A (leի առջեւ au, lesի առ- ջեւ aux)- առ, ի, մէջ, ընդ	Sauf բաց ի
ի կողմն	Dès ... ի վեր
Après ետքը	Durant ատեն, միջոցին
Avant առաջ	En մէջը
	Entre միջեւ

Avec հետ, մէկտեղ	Envers դէպի
Chez քով, տան մէջ	Hors բացի, դուրս
Contre դէմ	Outre զատ
Dans մէջ	Malgré հակառակ
De (leի առջեւ du, lesի առջեւ des) սեռական, և բացառականի համար	Moyennant միջոցով
Depuis ի վեր	Par վրայ, մէջ, համար, գործիականի հոլով.
Derrière ետեւը	Selon համեմատ
Pendant ատեն, միջոցին	Parmi մէջը
Pour համար	Sous տակը
Près մօտ	Suivant համաձայն, ըստ
Sans առանց	Sur վրայ
Devant առջեւը	Vers դէպի

2. Ուղիղ խնդիր առնող բաղադրեալ նախադրութիւններ

D'après ըստ, համեմատ	De derrière ետեւէն
	De devant առջեւէն
De chez ... էն, տունէն	De dessus վերէն
D'avec ... էն, քովէն	De dessous տակէն
D'entre մէջէն	A travers մէջէն
De par ի (բացակն.)	Jusq' à մինչեւ
Par-dessus վրայ, վերուստ	Jusque dans մինչեւ մէջը

3. Նախադրական ասացուածներ

A côté de քովը	Loin de հեռու
A cause de պատճառաւ	En deça de այս կողմն
Au travers de մէջտեղէն	Par delà } այն կողմն
Au milieu de մէջտեղը	Au delà de }

Au lieu de	փոխանակ	Vis-à-vis de	
Au haut de	վերը	En face de	դիմացը
Du haut de	վերէն վար	Le long de	երկայն-
Hors de	... էն դուրս		քը
Autour de	բոլորափքը	A l'égard de	նկատմամբ
Près de		Faute de	
Auprès de	մօտը	Manque de	առ ի չգոյէ
Au-devant de	առջեւը	En vertu de	զօրութեամբ
Au-dessus de	վրան		համեմատ
Au-dessous de	տակը		

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

La bravoure	քաջութիւնը	L'esclave	գերին
Le soldat	զինուորը	Retourner	վերադառնալ
Grimper	մագլցիլ	Le paon (հնչէ pan)	սի-
Se reposer	հանգչիլ		բամարգը
L'ombre (իգ.)	չուքը, հո-	Le chêne	կաղնին
	վանին	Le rocher	ժայռը
L'étranger	օտարականը	La force	զօրութիւնը, ոյժը
S'accoutumer	սովորիլ ըն-	L'esprit (ար.)	ոգին, միտքը
	տելանալ	Le repos	հանգիստը
Rétablir	վերանորոգել		

ՀՐԱՀԱՆԳ 29

Տղան մագլցելով ծառին վրայ ելաւ: — Խիստ լա-
քնացայ ծառին տակ. — Ճամբորդը կաղնիի մը չուքին
տակ (à l'ombre de) հանգչեցաւ. — Օտարականներու
քով չեմ կրնար ընտելանալ. — Հայրս տունը չէ. — Հօր-
եղբորմէս (հօրեղբորս տունէն) կուգամ. — Այս օտարա-

կանը մեր քաղաքը կը բնակի. — Քանի մը թռչուններ
մեզ կը թողուն ձմեռուընէ առաջ և գարնան (au prin-
temps) մեզ կը վերադառնան. — Բոլոր թռչուններուն
միջև սիրամարգէն աւելի գեղեցիկը չկայ. — Երկու ժամ
ապասեցի ձեր դրան առջեւ. — Այս գիւղը ժայռի մը
կռթնած (adossé) է. — Գիշերուան հանգիստը մարմնոյ
և մտքի զօրութիւնը կը վերանորոգէ:

ՆԱԽԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆՑ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ

A. — Au bord de la mer, ծովուն եզերքը. — J'é-
cris à mon fils, գաւկիս կը գրեմ. — Il est au jardin,
պարտէզն է. — A la main, ձեռքով. — A la campagne
գիւղը. — A dix heures, ժամը տասնին.

Chez, de chez. — Il est chez moi, իմ քովն է,
իմ տունն է. — Cet enfant demeure chez sa tante,
այս տղան իր հօրաքրոջը հետ, հօրաքրոջը տունը կը
բնակի. — Je viens de chez mon oncle, հօրեղբորս
տունէն կուգամ:

Près de, auprès de. — Près de (կամ auprès de)
la colline, բլուրին մօտ. — Il a perdu près de cent
piastres, հարիւր դահեկանի չափ կորսնցուց:

Dans, en. — Dans l'école, դպրոցին մէջ. — Dans
mon voyage, ճամբորդութեանս մէջ, ատեն. — Dans
ma jeunesse, երիտասարդութեանս. — En été, ամառը,
En France, Ֆրանսայի մէջ:

Avant, devant. — Avant le coucher du soleil,
արեւը մարը մտնելէն առաջ. — Avant la leçon, դա-

սէն առջ.— Devant l'église, եկեղեցիին առջեւ.—
Devant l'ennemi, թշնամիին առջեւ, դիմացը:

Après, d'après, selon.— Après le bal, պարահանդէսէն ետքը, après vous, ձեռքէ ետքը.— D'après moi, ըստ իս, d'après ce qu'on dit, ըստ ասածին նայելով.— Selon le temps; օղին համեմատ.— Selon les circonstances, պարագաներուն համեմատ:

Contre, envers, vers.— Je suis fâché contre votre frère, ձեր եղբորը դէմ վշտացած եմ.— Contre le vent, հովուն դէմ.— Envers ses amis, իր բարեկամներուն հանդէպ.— Vers midi, կէս օրուան մօտ, դէպի կէս օր.— Vers la porte, դէպի դուռը:

Pour.— Ce livre est pour toi, այս գիրքը քեզի համար է.— Pour combien de jours? քանի՞ օրուան համար.— Pour toujours, ցմիշտ.— Il partira pour l'Amérique, դէպի Ամերիկա պիտի մեկնի:

Par.— J'ai passé par la ville, քաղքէն անցայ.— Je l'ai appris par mon frère, եղբորմէս իմացայ.— Par ordre de mon professeur, դասատուիս հրամանով.— Par terre et par mer, ցամաքէն ու ծովէն.— Il va à Paris par Bruxelles, Բարիլզ կ'երթայ Պրիւսիլի ճամբով.— Par faiblesse, տկարութենէն.— Par mégarde, անզգուշութեամբ.— Il tenait l'enfant par la main, տղուն ձեռքէն բռնած էր.— Jeter par la fenêtre, պատուհանէն վար նետել:

Sur.— Monter sur un arbre, ծառի մը վրայ ելլել.— Ecrire sur le papier, թղթին վրայ գրել.— Sur les bords du fleuve, գետեզերքին վրայ.— Je n'ai pas d'argent sur moi, վրաս ստակ չունիմ:

Sous, au dessous de, entre, parmi.— Le chien est sous la table, շունը սեղանին տակ է:— Porter sous le bras, թեւին տակ կրել:— Sous les arbres, ծառերուն տակ:— Au dessous de dix ans, տասը տարեկանէն վար:— Au dessous du pont, կամուրջին տակ:— Il y a une grande différence entre ces deux enfants, այս երկու տղոց միջեւ մեծ տարբերութիւն կայ:— Entre autres, ի մէջ այլոց:— Entre la ville et la campagne, քաղքին ու գիւղին մէջտեղ:— Parmi mes élèves, աշակերտներու մէջ:— Parmi les animaux, կենդանիներուն մէջ:

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

La foule	ամբոխը	Se précipiter	շտապել, վազել
Se retirer	ետ քաշուիլ		
Conduire	առաջնորդել	Le chemin	ճամբան
Se cacher	ծածկուիլ	Charitable	ողորմած
Tourner	դառնալ	La méchanceté	չարութիւնը
La prairie	մարգագետինը	Louer	վարձել
Vis-à-vis	դէմ առ դէմ	Le nid	բոյնը
Grimper	մագլցիլ	En face de...	դէմը
Pousser	հրել	Reconnaissant	երախտագէտ
Bienfaiteur	բարերար	La canne	եղէգը, գաւազանը

ՀՐԱՀԱՆԳ 30

Ամբոխը քաղքէն դուրս շտապեց հիւանդներուն գալը տեսնելու համար:—Անոր քովն էի:— Գիշերուան մէջ ետ քաշուեցու:— Կը ժախագիւմ ձեզ գեղեցիկ ճամբ:

բէ մը առաջնորդել:— Գողը պատին շուրջը վաղեց և
դրան ետին ծածկուեցաւ: — Ութ օրէ ի վեր եղբայրս
չեմ տեսած:— Գետին եղերքը (եղերքներուն վրայ) պը-
տըտեցայ:— Բարի եղէք ձեր ընկերներուն հանդէպ:—
Պէտք է ողորմած ըլլալ աղքատներուն հանդէպ:

Եկեղեցիին մօտ կը բնակինք:— Այս պարտէզը քաղ-
քէն հեռու է:— Երեք տարիէ ի վեր հոն կը բնակինք:—
Կեանքի ու մահուան մէջտեղ:— Երկիրը արեւուն շուրջը
կը դառնայ:— Մեր դաստուան շատ զայրացած է ձեռ-
կորը դէմ:— Այս տղան չարութենէն իր ընկերոջ տես-
րակը պատռեց:— Կենդանիներուն մէջ շունը ամենչն
հաւատարիմն է:— Ամառը տղաք մարգագետինն վրայ
(մէջ) կը պատին:— Թեւերնուդ տակ ի՞նչ ունիք:

ԶՐՈՒՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Pour qui est ce cadeau ? Il est pour ma cousine.
Pour combien de temps Je l'ai louée pour deux
avez-vous loué cette mai- mois.
son ?

Quand partirez-vous ? Je pars demain pour Paris
Où demeurez-vous ? Nous demeurons sur le
bord du fleuve, vis-à-vis
de l'église.

Comment as-tu fait pour J'ai grimpé sur l'arbre.
avoir ce nid d'oiseau ?

Où allez-vous si vite ? Je vais à la ville, chez
mon oncle.

Où demeure votre oncle ? Il demeure dans la rue
Nouvelle, en face de la
poste.

Quand êtes-vous arrivés ? Vous sommes arrivés après
vous.

Pourquoi avez-vous fermé Je l'ai fermée par ordre
la fenêtre ? de ma mère.

Avez-vous de l'argent sur Non, j'ai oublié d'en prendre
vous ? avec moi.

J'ai poussé le garçon ? Vahé l'a poussé contre la
porte.

Contre qui es-tu fâché ? Je suis fâché contre le do-
mestique.

Etes-vous reconnaissants Toujours ?

envers vos bienfaiteurs ?

Avez vous votre canne ? Je l'ai à la main.

Դ Ա Ս Ժ Է .

Շ Ա Ղ Կ Ա Պ

(CONJUNCTION)

Շաղկապը կը ծառայէ քանի մը բառեր կամ
պարագաութիւններ իրար միացնելու, և իր ձե-
ռահմամ կ'ըլլայ պարզ կամ բաղադրեալ:

1. Պարզ բաղկացուցեր

Et	և	Mais	բայց
Et . . . et	թէ' . . . թէ'	Toutefois	սակայն
Aussi	նաև	Cependant	
Ou	կամ	Pourtant	
Si	եթէ	Néanmoins	այսուհան-
Sinon	ապա թէ ոչ		դերձ, որովհետև
Comme	զոր օրինակ	Soit	այսինքն
Soit... soit	թէ' . . . թէ' . . .	Ni . . . ni	ոչ . . . ոչ . . .
Que	թէ, ինչ, թո՛ղ	Car	վասնզի
Or	արդ	Donc	ուրեմն
Ainsi	ուստի	Ainsi que...	ինչպէս նաև
Puisque	քանի որ	Lorsque	երբ
Quoique	թէպէտ	Pourquoi ?	ինչո՞ւ
Pour que...	որպէսզի		

ԾԱՆՈԹ.— Si շարկապը, երբ իրմէ վերջը il կամ ils գայ, կը կրճատուի և կ'ըլլայ s', ինչպէս s'il vient, s'ils mangent, բայց կ'ըսուի si elle vient, si elle mangent.

ԲԱՌԱՌԻՏՈՒԹԻՒՆ

L'ambition (իգ.)	փառասիր-	L'avarice	ազահուծիւնը
	բուծիւնը	La source	աղբիւրը
Le discours	ճառը	Impie	ամբարիշտ
Gâter	ապականել	A la fois	միանգամ
Laid	ազեղ	S'amuser	զուարճանալ
Le fardeau	բեռը	La paix	խաղաղութիւնը
Exister	ըլլալ, գոյու-	Le roseau	կղէզը
	թիւն ունենալ	Plier	ծռիլ

Se rompre	կտրիլ	L'arc (ար.)	աղեղը
Tendre	լարել, ձգտել	Mépriser	արհամարհել
Rusé	խորամանկ	Le renard	աղուէսը
Prendre	բռնել	Vicieux	մոլի
A temps	ժամանակին	L'étoile (իգ.)	աստղը
La faim	անօթութիւնը	Oser	համարձակիլ
Laborieux	աշխատասէր	Inviter	հրաւիրել
Obligé	չնորհակալ, ե-	La sottise	յիմարութիւնը
	րախտապարտ	Traiter	վարուիլ
La propriété	յատկութիւնը		

ՀԻՍՏՈՒՆԻ 31

L'ambition et l'avarice sont deux grandes sources de malheur. — Les discours impies gâtent à la fois et l'esprit et le cœur. — Votre père est ici, mais je ne vois pas votre mère. — Il arriva comme je sortais. — Comme mon père était malade, ma mère n'a pas voulu le laisser seul. — Cette fille n'est ni belle ni laide. — Vous vous amusez, et cependant le temps passe. — Cet homme est très fort, et pourtant il ne peut pas lever ce fardeau. — Donnez-moi votre canne ou votre parapluie.

Si vous voulez vous promener au bord de la mer, venez avec moi. — S'il vient tard, il ne me trouvera pas ici. — Cet enfant est encore bien jeune, néanmoins il est très sage. — Heureux ceux qui aiment la paix, car ils seront appelés les enfants de Dieu. — Je pense, donc j'existe. — Puisque vous ne travaillez pas, allez donc vous promener.

ՀԻՍՏԱՆԳ 32

Երջանիկ պիտի ըլլայի, եթէ շատ գիրքեր ունենայի: Եղէզը կը ծօխ, բայց չի կոտորիր: — Աղեղը չափազանց մի ձգտէք, ապա թէ ոչ իր ոյժը կը կորսնցնէ: — Աստուած մեզ կը պաշտպանէ, ինչպէս լսարի հայր յը իր զաւակները կը պաշտպանէ: — Ոչ զոք մի արհամարհէք, որովհետեւ բոլոր մարդիկ եղբայր (եղբայրներ) են: — Աղուէն աշնքան խորամանկ է որ, շատ դժուար է զայն բռնել. — Պէտք է աշխատիլ երբ մարդ (on) երիտասարդ է: — Մարդիկ որչափ մօլի ըլլան. այնքան թշուառ կ'ըլլան: — Ինչո՞ւ ժամանակին չեկաք:

Չգիտցուիր (on ne sait pas) թէ աստեղք բնակիչ ունին թէ ոչ: — Գիտե՞ք թէ այս մարդը հարուստ է: — Անթուրիւնը աշխատասէր մարդուն զրան առջեւ կը սպասէ, բայց չի համարձակիր ներս մտնել — Երկաթը պէտք է ծեծել երբ տաք է: — Քանի որ եկաք, միասին ճաշենք: — Այս գիրքը փոխ կուտամ ձեզ, որպէս զի կարգաք զայն: — Եղբայրդ զիս հրաւիրեց, ինչպէս նաեւ քոյրս:

ՉԲՈՒՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Etes-vous heureux, mon Je le serais, si j'avais de
ami? bons livres.
Je puis vous en donner. Je vous en serais très ob-
ligé.
Quelles sont les deux Ce sont l'ambition et l'a-
grandes sources du mal-
heur des hommes? varice.

Que fait-on souvent quand On fait souvent des sot-
on est jeune? tises.
Comment trouvez-vous Elle est froide comme de
cette eau? la glace.
Que veut cet enfant? Il veut tantôt ceci, tantôt
cela.
Comment trouvez-vous Elle n'est ni belle, ni
cette demoiselle? laide.
Pouvez-vous lever cette Je ne peux pas la lever,
Pierre? quoique je sois très fort.
Comment Dieu traite les Il les traite comme un
hommes? bon père traite ses enfants.
Quelle propriété à le ro- Il plie et ne rompt pas.
seau?
Quand faut-il battre le fer? Quand il est chaud.

ԴԱՍ ԺԸ.

2. Բաղադրեալ խոլկապներ

Ou bien	կամ, նաեւ	Ausitôt que	վաղվաղակի,
D'ailleurs	ասկից զատ		պէս
Au contraire	ընդհակառակն	De même que	} ինչպէս նաեւ
Non seule-	ոչ միայն — այլ	Ainsi que	
ment-mais	նաեւ	Au reste	} սակայն եւ
encore		Du reste	
De plus	նաեւ,	De là	} ասկէ, անկէ,
Bien que	թէպէտ		հետեւաբար
Quand même	նոյն իսկ եթէ	A peine	հալիւ թէ

Si toutefois	եթէ սակայն	C'est pour- quoi	այս պատճա- ռով
C'est-à-dire	այսինքն	Par consé- quent	հետեւարար
*Pourvu que	կը բաւէ որ	De même	նմանապէս
*Jusqu'à ce que [que	{ մինչեւ որ	Comme si	իբր թէ
*Pour peu		Pas plus que	ոչ ալ
Par ce que	{ որովհետեւ	Dès que	երբոր, ապա
C'est que		Sans cela	ապա թէ ոչ
Depuis que	ի վեր, յոր- մէ հետէ	Tant que	ցորչափ
*Quelque ... que	որչափ որ	*Quel que	որ և իցէ
*Si bien que	այնպէս որ	*Sinon que	թէ ոչ
*Avant que	նախ քան	*Si ce n'est que	էթէ ոչ, միայն
*A moins que	եթէ ոչ, բայց		
Quant à	գալով, իսկ	*Non que	ոչ թէ
*Afin que	{ որպէսզի	*Sans que	առանց
*Pour que		*Soit que	եթէ ըլլայ

ԴիՏՈՂ.— Աստղանիշով նշանակեալ շաղկապները ստորագա-
սականով կը գործածուին:

Վերոյիշեալ շաղկապներէն զատ կան նաեւ
շատ մը շաղկապակերպ ասացումներ (locutions
conjunctives) որոնք նախադասութիւնները միա-
յնելու կը գործածուին և կը կազմուին գլխա-
ւորաբար գոյականներէ կամ ուրիշ բառերէ ա-
ռաջ նախադրութիւն մը և ետքը que գրուելով
կամ ուրիշ ու է եղանակաւ, զոր օրինակ.

A condition que պայմանաւ որ
*De peur *կամ* de crainte que... ne վախնալով թէ...
De manière que } այնպէս որ
De (*կամ* en) sorte que }
*Au cas *կամ* en cas que եթէ պատահի որ...
*Supposé que ենթադրելով կամ ընդունելով թէ
*Malgré que թէեւ, հակառակ որ...
Toutes les fois que ամէն անգամ որ...

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

La machine à vapeur	Հո- գեշարժ մեքենան	Inventer	հնարել
Mettre en mouvement	շարժման մէջ դնել	Le mouvement	շարժումը
Savant	գիտուն	Crier au feu	կրակ կայ ա- զաղակել
Le sommet	գագաթը	Permettre	ներել, թոյլ տալ
Se corriger	ինքզինքն ուղ- ղել	La montagne	լեռը
La faute	յանցանքը, թե- րութիւնը	Accompagner	ընկերանալ
L'arrivée (իզ)	հասնիլը	Déjà	արդէն
Le médecin	բժիշկը	Faites	ըրէք
Rarement	քիչ անգամ	Libre	ազատ
Le temps	օդը	Remarquer	նշմարել
		Meilleur	լուազոյն
		Magnifique	սքանչելի
		Avoir envie	փափագ ու- նենալ

ՀՐԱՀԱՆԳ 33

Aussitôt que la machine à vapeur fut inventée,
elle fut mise en mouvement. — Quelque grande que
soit cette faute, il faut cependant la pardonner. —

Dès qu'il me vit, il courut à moi. — Pendant que nous étions occupés à faire notre thème, on cria au feu! — J'espère que vous dinerez avec moi avant que vous quittiez notre ville. — Cet homme n'est pas pauvre, il est au contraire très riche. — Non seulement il est riche, mais encore il est très savant. — Je sortirai avec vous, bien que je sois très fatigué. — S'il ne mange pas, c'est qu'il n'a pas faim. — Nous nous promènerons au bord de la mer, si toutefois notre père le permet. — Faites en sorte que votre maître soit content de vous. — Votre oncle est parti, sans que je puisse aller le voir.

ՀԻՍՏՈՐԻԱ 34

Այս երիտասարդը հիւանդ է, որովհետեւ չափազանց կերաւ: — Հաղիւ լերան գագաթը հասած էինք, սկսաւ անձրեւել: — Ներկեցք ձեր թշնամիներուն, ինչպէս Աստուած ձեզ կը ներէ: — Պայէք պարտէզը պտտեցէք, եթէ սակայն դասերնիդ պատրաստած էք արդէն: — Այս տղուն յանցանքը որչափ ալ մեծ ըլլայ, պէտք է ներել իրեն, պայմանաւ որ ինքզինքն ուղղէ, — Կը բաւէ որ յոգնած չըլլաք: — Հայրս ինծի կը սպասէ, հետեւաբար չափաւ կրնամ ձեզ ընկերանալ: — Քիչ մը աւելի ուշ եկէք, որպէս զի ազատ ըլլամ: — Ես և եղբայրս պարտէզն էինք. գալով քրոջս, ան իր դասերուն զբաղած էր, այնպէս որ ձեր հօրը հասնիլը չի նշմարեցինք: — Կ'ըսեն թէ աշխատութիւնը լաւագոյն բժիշկն է, այսինքն թէ՛ ան որ կ'աշխատի քիչ անգամ հիւանդ կ'ըլլայ: — Հակառակ որ այսօր օդը սքանչելի է, պտտելու փափագ չունիմ:

ԸՆԹԵՐՅԱՆԵԼԻ

CORRECTION DES PARRESSEUX

Dans un certain pays, quand on savait qu'un homme capable de travailler faisait le métier de mendiant, on le saisisait et on le descendait dans un trou profond où se trouvait une pompe. et on ouvrait un robinet dont l'eau coulait dans le trou. Comme il ne voulait pas être noyé, le paresseux était obligé de pomper sans relâche. Pendant qu'il luttait contre l'eau, qui montait toujours, mais lentement, des citoyens^{au} faisaient des paris sur les bords du puits; l'un gageait que cet homme était un fainéant et qu'il ne pompait pas assez pour se tirer du péril; l'autre soutenait le contraire.

Enfin, après qu'il avait ainsi passé quelques heures dans un rude travail et de cruelles augoisses, on le retirait plus mort que vif et on le mettait en liberté.

Correction պատիժ	Capable կարող
Gagner sa vie ապրուստը	Le métier արհեստը
չահիլ	Mendiant մուրացիկ
Saisir բռնել	Le trou ծակը
Profond խորունկ	La pompe ջրհանը
Le robinet ծորակը	Couler վազել
Être noyé խեղդուիլ	Pomper ջրհանը չարժել
Sans relâche անդադար	Lutter մաքառիլ
Monter ելլել, բարձրանալ	Lentement ծանր ծանր

Le citoyen քաղաքացին	Le pari գրաւը
Le puits հորը	Gager գրաւ դնել
Fainéant անպիտան, ծոյլ	Se tirer ազատիլ
Le péril վտանգը	Soutenir պնդել
Le contraire հակառակը	Rude ստոժանելի, դժուար
L'angoisse (իզ.) անձկու-	Cruel անգութ, դառն
Vif կենդանի	Retirer հանել, քաշել
	Mettre en liberté ազատ թող- լու

ԴԱՍ ԺԹ.

ՄԻՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(INTERJECTIONS)

Միջարկութիւնները զանազան զգացումներ կ'արտայայտեն, ինչպէս ուրախութիւն, տխրութիւն, զարմանք, նախաաինք, կոչ, ևն։ Ամէնէն գործածականներն են՝

Ah ! Ha ! ա՛հ, վա՛յ, ո՛հ	Ouf ! ո՛ւֆ.
Eh ! է՛յ, ա՛յ	Hé ! է՛հ, մե՛ղք.
Eh bien ! օ՛ն, է՛յ.	Ah ça ! վա՛յ, հապա՛
Oh ça ! Օ՛հ, աղէ՛.	Aïe ! ա՛խ, ա՛յ.
Ei ! si donc ! կորիւր	Chut ! սը՛ստ, լռէ՛.
Hélas ! ափսո՛ս, մե՛ղք.	Tope ! աղէ՛կ, լա՛ւ.

Parbleu ! } կրո՛ղ,	gare ! ուշադրութիւն, վար-
Morbleu ! } տա	
Holà ! է՛յ, շէ՛շտ	Bravo ! կեցցէ՛
Halte ! կեցի՛ր.	

Բուն միջարկութիւններէն զատ կան նաեւ կարգ մը բառեր ու ոճեր, որոնք իբր միջարկութիւն կը գործածուին, ինչպէս .

Bien ! լա՛ւ	Tiens ! վա՛յ, իրա՛ւ
Bon ! աղէ՛կ	Allons ! օ՛ն, աղէ՛
Vive ! կեցցէ՛	Mon Dieu ! Աստուած իմ.
Grand Dieu ! Տէ՛ր Աստուած	Courage ! արիութիւն
En effet ! իրօ՛ք	En avant ! յառաջ
En arrière ! ե՛տ	Silence ! լռութիւն
Au feu ! կրակ կա՛յ	Au secours ! օգնութիւն
Au voleur ! գող կա՛յ	Malheur ! վա՛յ
Qui vive ? ո՞վ է ան	Miséricorde ! վա՛յ գլխուս

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Louer գովել	Mort մեռած
Insupportable անտանելի	Réussir յաջողիլ
Le général զօրավարը	Commander հրամայել
Le scribe գպիրը	Le pharisien փարիսեցին
Hypocrite կեղծաւոր	Le Sauveur Փրկիչը
S'échapper փախչիլ	

Հրահանգ 35

Dieu soit loué ! Nous voilà sauvés ! — Chut ! On vient. — Silence ! mes enfants ! — Ah ! que cela est beau ! — Fi donc ! que c'est laid ! — Eh bien ! mes amies, travaillons ! — Hélas ! le malade est mort. — En effet ! vous êtes insupportables ! — Courage ! mes amis, nous réussirons. — Allons ! travaillons ! — Hé ! venez donc ! — Bien ! mon enfant, très bien ! — Ho ! que dites-vous ? — Tiens ! c'est toi ? — Le général commanda : en avant !

Au secours ! Cet homme se noie ! — Malheur à vous ! Scribes et pharisiens hypocrites, disait le Sauveur. — Vive la Turquie ! — Bravo ! tu as très bien chanté ! — Ouf, comme je suis fatigué ! — Aïe ! le maître vient ! — Gare ! le cheval s'est échappé. — Mon Dieu ! comme il fait chaud !

Դ Ա Ս Ի.

ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐ

(VERBES IRRÉGULIERS)

Անկանոն կը կոչուին այն բայերը, որոնք իրենց խոնարհման մէջ չորս լծորդութիւններէն կը

զարաուղին։ Այս զարաուղութիւնները երեք տեսակ են .

1. — Կան բայեր, որոնք կանոնաւոր են իրենց ածանցումներուն մէջ և իրենց աներեւութին վերջաւորութեան համապատասխանող վանկերը կ'առնեն, սակայն իրենց արմատին մէջ փոփոխութիւններ կը կրեն, ինչպէս coudre կարել, որ իր վերջաւորութեան համեմատ Գրդ լծորդութեան պէս կը խոնարհուի ծայրէ ի ծայր, միայն իր արմատին ձ առող ֆի կը փոխուի այլևայլ դէմքերու և ժամանակներու մէջ։ Ասոնք անկանոն բայերու զիւրագոյններն են և կը կազմեն առաջին դասը։

2. — Երկրորդ դասը կը կազմեն այն բայերը, որոնց արմատը անփոփոխ կը մնայ, բայց խոնարհումը տեղի չունենար իրենց աներեւոյթին համապատասխանող վանկերու յաւելումով, այլ զարաուղի կերպով, ինչպէս courir վազել, որ ըստ իր վերջաւորութեան, պէտք էր խոնարհուէր 2րդ լծորդութեան համեմատ, մինչդեռ կը խոնարհուի չորրորդ լծորդութեան պէս։

3. — Վերջապէս կան բայեր ալ, որոնց թէ՛ արմատը փոփոխութիւն կը կրէ և թէ՛ վերջաւորութիւններն անկանոն են, ինչպէս mourir մեռնիլ, որ փոխանակ երկրորդ լծորդութեան պէս խոնարհուելու՝ չորրորդ լծորդութեան համեմատ կը խոնարհուի և միանգամայն իր mour արմատը չառ մը ժամանակներու և դէմքերու մէջ mourի կը փոխուի։ Ասոնք անկանոն բայերու ամէնէն դժուարներն են և կը կազմեն երրորդ դասը։

Այսու հանդերձ ամէն անկանոնութեան հետ կայ 7-րդ հարձակ խոնարհման քիչ չափ կանոնաւորութիւն մը։

Բուն անկանոնութիւնը կը կայանայ արմատական ժամանակներու մէջ, հետեւաբար պէտք է լաւ սովորի զանոնք, ինչպէս նաեւ անոնց ածանցումներուն անկանոնութիւնները:

Ինչպէս գիտենք արդէն՝ արմատական ժամանակներն են Infinitif, Participe présent, Participe passé, Indicatif présent և Passé défini.

ՅՈՒՑԱԿ

ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐՈՒ

ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՍ

Հետեւեալ re վերջաւորող բայերը կը խոնարհուին չորրորդ լծորդութեան համեմատ, միայն իրենց արմատին մէջ փոփոխութիւններ կը կրեն:

(1—7 Աւմատիւն վրայ S մը աւելնալով)

1. **Luire**, փայլի: *Part. présent* Luisant.

Part. passé Lui. *Prés.* Je luis, tu luis, il luit, nous luisons, vous lueiz, ils luisent.

Subjonctif. Que je luisse. *Imparf.* Je luisais.

Futur. Je luiurai. *Այսպէս և* reluire.

2. **Suffire** բաւի. *Part. présent* Suffisant.

Part. passé Suffi. *Prés.* Je suffis, tu suffis, il suffit, nous suffisons, etc.

Subj. Que je suffise. *Imparf.* Je suffisais.

Passé défini. Je suffis, tu suffis, il suffit, nous suffimes, etc.

Futur. Je suffirai.

Այսպէս և Confire և Circoncire, բացի *Participe passé* էն, որ առաջինները *confit* կ'ըլլայ և *երկրորդները* circoncois.

3. **Nuire**, վնասել. *P. présent* Nuisant. *P. passé* Nui. *Prés.* Je nuis, tu nuis, il nuit, nous nuisons, vous nuisez, ils nuisent. *Subj.* Que je nuise.

Imparf. Je nuisais. *P. déf.* Je nuisis. *Fut.* Je nuirai.

4. **Cuire**, եփել. *P. pr.* Cuisant. *P. pass.* Cuit.

Prés. Je cuis, tu cuis, il cuit, nous cuisons, etc.

P. défini. Je cuisis. *Futur.* Je cuirai.

Այսպէս և recuire, décuire.

5. **Conduire**, տանիլ, առաջնորդել. *P. pr.* Conduisant. *P. p.* Conduit.

Prés. Je conduis, tu conduis, il conduit, nous conduisons, etc.

P. déf. Je conduisis. *Futur.* Je conduirai.

Այսպէս և reconduire, déduire, enduire, induire, introduire, produire, reproduire, réduire, séduire, traduire.

6. **Instruire**, ուսուցանել, կրթել.

P. pr. Instruisant, *P. p.* Instruit.

Prés. J'instruis, tu instruis, il instruit, nous instruisons, vous instruisez, ils instruisent.

P. Défini. J'instruisis. *Futur.* J'instruirai.

Այսպէս և construire, détruire.

7. **Dire**, ըսել. *P. pr.* Disant. *P. d.* dit.

Prés. Je dis, tu dis, il dit, nous disons, vous dites, ils disent.

Impér. Dis, disons, dites.

Prés. du Subj. Que je dise.

P. défini. Je dis, tu dis, il dit, nous dimes, vous dites, ils dirent.

Imparf. du Subj. Que je disse. *Futur.* Je dirai.

Այսպէս *և* contredire, dédire *և* se dédire, interdire, médire, prédire, որոնց միայն յոքնակի երկրորդ դէմքը չէ թէ *tes*—ditesով, հապա *sez*—disez ով *կը չինուի*, զոր օրինակ *vous* médisez, *vous* interdisez, *են* : Maudire բան ալ *կը խոնարհուի* *direին* նման, բացի *Présentի* ամբողջ յոքնակիէն, ուր *ss* *կ'առնէ*, nous mandissons, vous maudissez, ils maudissent.

Նոյնպէս նաև *Imparf.* *Կ'ըլլայ* Je maudissais.

P. prés. Maudissant. — Redire *կը խոնարհի* *ճիշդ* *direին* նման, հետևաբար ունի նաև *vous* redites.

ԾԱՆՈԹ. — Դիտելի է որ միայն *cuit*, confit, conduit, instruit, dit, écrit ընդունելութիւններ են, որք *i* հնչմամբ է *կը վերջաւորին* :

(8—17 Արմատի վերջին բաղաձայնին փոփոխմամբն)

8. Vaincre, յաղթել. *P. pr.* Vainquant.

P. passé. Vaincu. *Prés.* Je vaines, tu vaines, il vaine, nous vainquons, vous vainquez, ils vainquent.

P. Défini. Je vainquis, *Futur.* Je vaincrai.

Impér. Vaines, vainquons, vainquez.

Այսպէս *և* convaincre.

9. Traire, կաթ կթել. *P. pr.* Trayant.

P. passé. Trait.

Prés. Je trais, tu trais, il trait, nous trayons, vous travez, ils traient. *Imparf.* Je trayais.

P. défini (ցունի) մնացեալները կանոնաւոր են :

Այսպէս ալ distraire, extraire, soustraire.

10. Suivre, հետևել. *P. pr.* Suivant. *P. p.* Sui-vi. *Prés.* Je suis, tu suis, il suit, nous suivons, vous suivez, ils suivent. *Subj.* Que je suive.

P. défini. Je suivis. *Futur* Je suivrai. *Impér.* Suis, suivons. suivez. *Passé indéfini* J'ai suivi.

Այսպէս *և* s'ensuivre, հետևել. poursuivre.

11. Coudre, կարել. *P. pr.* Cousant. *P. p.* Cousu.

Prés. Je couds, tu couds, il coud, nous cousons, vous cousez, ils cousent. *Subj.* Que je couse.

P. défini. Je cousis. *Futur.* Je coudrai.

Այսպէս *և* découdre, recoudre.

12. Moudre, աղալ. *P. pr.* Moulant. *P. p.* Moulu.

Prés. Je mouds, tu mouds, il moud, nous mou-lons, vous moulez, ils moulent. *Subj.* Que je moule.

P. défini. Je moulus. *Futur.* Je moudrai.

Այսպէս *և* émoudre, սրել :

13. Résoudre, որոշել. *P. pr.* Résolvant.

P. passé. Résolu *և* résous.

Prés. Je résous, tu résous, il résout, nous ré-solvons, vous résolvez, ils résolvent.

Subj. Que je résolve, *P. défini.* Je résolus, tu résolus, etc.

Fut. Je résoudrai. *Impér.* Résous, résolvons, résolvez.

Այսպէս *և* absoudre *և* dissoudre : Ասոնք *կը զարտուղին* միայն *Part. passéին* մէջ, ուր absous, absoute *և* dissous, dissoute *կ'ըլլան* : Իսկ résoudre

բայը résolu, թէն զատ երկրորդ ձեւ մ'ալ ունի résous
անիգական, երրորդ յոռեալ նշանակէ :

14. Ceindre, գօտի կապել, պատել .

P. prés. Ceignant. *P. passé.* Ceint.

Prés. Je ceins, tu ceins, il ceint, nous ceignons
vous ceignez, ils ceignent. *Subj.* Que je ceigne.

Imparf. Je ceignais.

P. déf. Je ceignis, tu ceignis, il ceignit, nous
ceignîmes, etc.

Fut. Je ceindrai. *Impér.* Ceins, ceignons ceignez.

ձիշդ այսպէս կը խոնարհին . peindre, նկարել .

Prés. Je peins. *Déf.* Je peignis. *P. passé.* Peint.

Eteindre, մարել . feindre, կեղծել . teindre, ներ-
կել . déteindre, գոյնը նետել . atteindre, հասնիլ . res-
treindre, ամփոփել . enfreindre, եղծանել :

15. Craindre, վախնալ . *P. prés.* Craignant. *P. passé.*
Craint. *Prés.* Je crains, tu crains, il craint, nous
craignons, etc. *P. déf.* Je craignis. *Imparf.* Je
craignais. *Fut.* Je craindrai.

Այսպէս ևս Plaindre խղճալ . Se plaindre գանգա-
սիլ . Contraindre բռնադատել :

16. Joindre, միացնել . *P. prés.* Joignant. *P. pas-*
Joint. *Prés.* Je joins, tu joins, il joint, nous joignons
vous joignez, ils joignent. *Subj.* Que je joigne. *P.*
déf. Je joignis. *Fut.* Je joindrai.

Այսպէս նաև rejoindre հասնիլ, enjoindre հրա-
ման տալ . disjoindre, բաժնել . poindre, խայթել
oindre, օծել :

17. Ecrire, գրել . *P. prés.* Ecrivant. *P. passé.* E-

crit. *Prés.* J'écris, tu écris, il écrit, nous écrivons,
vous écrivez, ils écrivent. *Subj.* Que j'écrive. *P.*
déf. J'écrivis, tu écrivis, il écrivit, nous écrivîmes

ևն. *Fut.* j'écrirai. *Impér.* Ecris, écrivons, écrivez.
Ասոր պէս նաև décrire, circonscrire, inscrire,
prescrire, récrire, souscrire, transcrire.

18. Lire, կարդալ . *P. prés.* Lisant. *P. pas.* Lu.
Prés. Je lis, tu lis, il lit, nous lisons, vous lisez, ils
lisent. *P. déf.* Je lus, tu lus, il lut, nous lûmes,
vous lûtes. *Imparf. du Subj.* Que je lusse. *Fut.* Je
lirai, tu liras, il lira, etc.

Այսպէս նաև élire, réélire, relire.

19. Boire, խմել . *P. prés.* Buvant. *P. pas.* Bu.
Prés. Je bois, tu bois, il boit, nous buvons,
vous buvez, ils boivent. *Subj.* Que je boive, que tu
boives, qu'il boive, que nous buvions, que vous bu-
viez, qu'ils boivent. *Imparf.* Je buvais. *P. déf.* Je
bus, tu bus, il but, nous bûmes, vous bûtes, ils
burent. *Futur.* Je boirai, tu boiras, etc. *Impér.* Bois,
buvons, buvez.

20. Croire, կարծել . հաւատալ . *P. pr.* Croyant.
P. passé. Cru. *Prés.* Je crois, tu crois, il croit, nous
croyons, vous croyez, ils croient. *Subj.* Que je croie,
que tu croies, qu'il croie, que nous croyions, que
vous croyiez, qu'il croient. *P. déf.* Je crus, tu crus,
il crut, nous crûmes, vous crûtes, ils crurent. *Fut.*
Je croirai, etc.

Accroire, հաւատացնել . միայն infinitif կը գոր-
ծածուի այս ոճին մէջ faire accroire qchse. à qn.

21. Croître, աճիլ, բուսնիլ. P. *prés.* Croissant. P. *passé* Crû. *Prés.* Je crois, tu crois, il croit, nous croissons, vous croissez, ils croissent. P. *déf.* Je crûs, tu crûs, il crût, nous crûmes, etc. *Fut.* Je croitrai, etc.

Այսպէս ալ accroître, աճեցնել. décroître ըլիցնել. պղտիկցնել. recroître, նորէն աճիլ:

22. Plaire, հաճոյ ըլլալ. P. *pr.* Plaisant. P. *plu.* *Prés.* Je plais, tu plais, il plaît, nous plaisons, vous plaisez, il plaisent. *Subj.* Que je plaise, etc. P. *déf.* Je plus, tu plus, il plut, nous plûmes, vous plûtes, ils plurent. *Futur.* Je plairai, tu plairas, etc.

Այսպէս նաեւ déplaire անհաճոյ ըլլալ. complaire հաւանիլ:

23. Taire (se), լռել. P. *prés.* Taisant. P. *pas.* Tû. *Prés.* Je me tais, tu te tais, il se tait, nous nous taisons, vous vous taisez, ils se taisent. *Subj.* Que je me taise, que tu te taises, qu'il se taise, etc.

P. *déf.* Je me tus, tu te tus, il se tut, nous nous tûmes, vous vous tûtes, ils se turent. *Fut.* Je me tairai.

24. Paraître, երեւիլ. P. *prés.* Paraissant. P. *pas.* Paru. *Prés.* Je parais, tu parais, il paraît, nous paraissions, vous paraissez, ils paraissent. *Subj.* Que je paraisse. P. *déf.* Je parus, tu parus, il parut, etc. *Fut.* Je paraîtrai. P. *indéf.* J'ai paru.

Այսպէս նաեւ apparaître, երեւնալ. comparaître, ներկայանալ. disparaître, անհետանալ. reparaître, նորէն երեւնալ:

25. Paître, արածել. P. *prés.* Paissant. *Prés.* և *imparf.* ինչպէս paraître. Մնացածները զհան:

Այսպէս նաեւ repaître ճարակիլ. P. *déf.* je repus.

26. Connaître, ճանչնալ. P. *prés.* Connaissant. P. *pas.* connu, *Prés.* Je connais, tu connais, il connaît, nous connaissons, vous connaissez, ils connaissent. P. *déf.* Je connus. *Futur.* Je connaîtrai.

Ասոր պէս նաեւ reconnaître, méconnaître.

27. Faire, ընել. P. *prés.* Faisant. P. *pas.* fait. *Prés.* Je fais, tu fais, il fait, nous faisons, vous faites, ils font. *Subj. prés.* Que je fasse, que tu fasses, qu'il fasse, que nous fassions ևն. *Imparf.* Je faisais. P. *déf.* Je fis, tu fis, il fit, nous fîmes, vous fîtes, ils firent. *Imparf. Subj.* Que je fisse, que tu fisses, qu'il fit, que nous fissions, que vous fissiez, qu'ils fissent. *Fut.* Je ferai, tu feras ևն. *Impér.* Fais, faisons, faites.

Այսպէս կը խոնարհուին նաեւ իր բաղադրեալները défaire աւրել, contrefaire կեղծել, refaire նորէն շինել, satisfaire գոհացնել ևն.:

28. Mettre, դնել. P. *prés.* Mettant. P. *pas.* Mis. *Prés.* Je mets, tu mets, il met, nous mettons, vous mettez, ils mettent. *Prés. du Subj.* Que je mette. *Imparf.* Je mettais. P. *déf.* Je mis, tu mis, il mit, nous mîmes, vous mîtes, ils mirent. *Imparf. du Subj.* Que je misse, que tu misses, qu'il mît, etc. *Fut.* Je mettrai, tu mettras, etc.

Այսպէս ևս promettre, admettre, démettre, omettre,

permettre, compromettre, remettre, soumettre, trans-
mettre.—Se mettre à *կը նշանակէ ակսիլ*. զոր օրինակ .
L'enfant se mit à pleurer, աղան սկսաւ լալ :

29. Prendre, առնել . P. *pr.* Prenant. P. *p.* Pris.
Prés. Je prends, tu prends, il prend, nous prenons,
vous prenez, il prennent. *Prés. du Subj.* Que je
prenne, que tu prennes, qu'il prenne. que nous pre-
nions, que vous preniez, qu'ils prennent. *Imparf.* Je
prenais. P. *déf.* Je pris, tu pris, il prit, nous primes,
vous prîtes, ils prirent. *Impf. du Subj.* Que je
prisse. *Fut.* Je prendrai. *Impér.* Prends, prenons,
prenez.

Այսպէս կը խոնարհուին նաև իր բաղադրեալները
apprendre, comprendre, reprendre, entreprendre,
méprendre, rapprendre, surprendre.

30. Naître, ծնիլ . P. *prés.* Naissant. P. *pas.* Né.
Prés. Je nais, tu nais, il naît, nous naissons, vous
naissez, ils naissent. *Imparf.* Je naissais. P. *déf.* Je
naquis, tu naquis, il naquit, nous naquîmes, vous na-
quîtes, ils naquirent. *Futur.* Je naîtrai, tu naîtras, etc.

Այսպէս ևս renaître.

31. Vivre, ապրիլ . P. *prés.* Vivant. P. *pas.* Vécu.
Prés. Je vis, tu vis, il vit, nous vivons, vous
vivez, ils vivent. *Subj.* Que je vive. *Impér.* Vis,
vivons, vivez. *Imparf.* Je vivais. P. *déf.* Je vécus,
tu vécus, il vécut, nous vecûmes *ևն*. *Futur.* Je
vivrai.

Նոյնպէս նաև survivre, revivre.

ԴԱՍԻԱ.

ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐ

(Շարունակութիւն)

ՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Իր վերջաւորեալ բայեր, որոնք սակայն կը խոնարհ-
ուին երրորդ լծորդութեան համեմատ :

32. Fuir, փախչիլ . P. *prés.* Fuyant. P. *pas.* Fui.
Prés. Je fuis, tu fuis, il fuit, nous fuyons, vous
fuyez, ils fuient. *Imp.* Je fuyais *ևն*. P. *déf.* je fuis.

Այսպէս նաև s'enfuir.

33. Vêtir, հագնել . P. *prés.* Vêtant. P. *pas.* Vê-
tu. *Prés.* Je vêts, tu vêts, il vêt, nous vêtons *ևն*.
P. *déf.* je vêtis. *Fut.* je vêtirai.

Ասոր պէս նաև dévêtir հանուեցնել, revêtir հագնիլ :

34. Servir, ծառայել . P. *prés.* Servant. P. *pas.*
Servi. *Prés.* je sers, tu sers, il sert, nous servons,
vous servez, ils servent. *Subj. prés.* Que je serve.
P. *déf.* je servis. *Fut.* je servirai.

Ասոր պէս նաև desservir.

35. Dormir, քնանալ . P. *prés.* Dormant. P. *pas.*
Dormi. *Prés.* je dors, tu dors, il dort, nous dormons,
vous dormez, ils dorment.

Subj. Que je dorme. P. *déf.* je dormis. *Մնա-
ցածները servirին պէս են :*

Այսպէս նաև *endormir, se rendormir.*

36. Partir մեկնել. *P. pr. Partant. P. p. Parti.*

Prés. Je pars, tu pars, il part, nous partons, etc.

Այսպէս *repartir.* Այս բայը շփոթելու չէ *répartir* (բաժնել)ին հետ որ կանոնաւոր է:

37. Mentir, ստել. *P. pr. Mentant. P. p. Menti.*

Prés. je mens, tu mens, il ment, nous mentons, etc. Ինչպէս servir. Այսպէս նաև démentir հերքել.

38. Sentir, զգալ. *P. pr. Sentant. P. p. Senti.*
Prés. je sens, tu sens, il sent, nous sentons, etc. Ինչպէս նախընթացն: Այսպէս նաև consentir, pressentir, ressentir.

39. Se repentir, զղջալ. *P. pr, se repentant. P. p. Repenti. Prés. je me repens, կը զղջամ. tu te repens, il se repent, etc. Ինչպէս նախընթացն:*

40. Sortir, դուրս ելնել. *P. pr. Sortant.*

P. p. Sorti. Pr. je sors, tu sors, il sort, etc. Ինչպէս sentir.

Այսպէս նաև *ressortir, նորէն դուրս ելնել:* Իսկ *ressortir, իշխանութեան սակ ընթաց, և assortir, պատշաճի բայերը շրջ լծորդութեան համեմատ կանոնաւոր կը խոնարհին. je ressortissais, եայն:*

41. Courir, վազել. *P. pr. Courant. P. p. Couru.*
Prés. je cours, tu cours, il court, nous courons, vous courez, ils courent, Subj. Que je coure. P. déf. je courus, tu courus, il courut, nous courûmes, vous courûtes, ils coururent. Passé indéf. j'ai couru. Fut. je courrai, tu courras, il courra, nous courrons, vous courrez, ils courront. Impér. Cours, courons, courez.

Այսպէս նաև *accourir, concourir, discourir, encourir, parcourir, recourir, secourir.*

42. Cueillir, ժողովել. *P. pr. Cueillant. P. p. cueilli. Prés. Je cueille, tu cueilles, il cueille. nous cueillons, vous cueillez, ils cueillent. Subj. Que je cueille. P. déf. Je cueillis. Impér. Cueille, cueillons, cueillez. Fut. Je cueillerai.*

Այսպէս նաև *accueillir, recueillir.*

43. Offrir, ընծայել. *P. pr. Offrant. P. p. Offert. Prés. J'offre, tu offres, il offre, nous offrons, vous offrez, ils offrent. P. défini. J'offris. Impér. Offre, offrons, offrez. Fut. J'offrirai.*

44. Souffrir, վիշտ կրել, նեղուիլ. *P. pr. Souffrant. P. p. Souffert. Pr. Je souffre, tu souffres, etc. Տիչ offrir/ն պէս:*

45. Ouvrir, բանալ. *P. pr. Ouvrant. P. p. Ouvert.*

Այսպէս նաև *rouvrir, entr'ouvrir.*

46. Couvrir, ծածկել. *P. pr. Couvrant. P. passé. Couvert.*

Այսպէս նաև *découvrir, recouvrir.*

47. Tressaillir, դողալ, սարսուռալ. *P. pr. Tressaillant. P. p. Tressailli. Prés. Je tressaille, tu tressailles, il tressaille, etc, P. déf. Je tressaillis. Fut. Je tressaillerai կամ je tressaillirai.*

Այսպէս ալ *assaillir, պաշարել.*

48. Saillir, ցայտել. *P. pr. saillant. P. p. sailli.*

Prés. 3. pers. il saille. յոք. ils saillent, կը խոնարհուի նախընթացին պէս, բայց եղակի և յոքնակի երրորդ դէմքերը միայն կը գործածուին, Ինչպէս նաև jaillir.

ԴԱՍԻՔ.

ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐ

(Նարուհակալ թիւն)

ԶՈՐՐՈՐԴ ԴԱՍ

(49—53 ir վերջաւորեալ բայեր, որ իրենց արմատը ընդհանրապէս կը փոխեն)

49. Mourir, մեռնիլ. *Part. prés.* Mourant. *Part. passé.* Mort. *Prés.* Je meurs, tu meurs, il meurt, nous mourons, vous mourez, ils meurent. *Subj.* Que je meure, que tu meures, qu'il meure, que nous mourions, que vous mouriez, qu'ils meurent. *Imper.* Meurs, mourons, mourez. *P. déf.* Je mourus, tu mourus, il mourut, nous mourûmes, vous mourûtes, ils moururent. *Fut.* Je mourrai, tu mourras, il mourra, etc.

50. Bouillir, եռալ. *P. pr.* Bouillant. *P. p.* Bouilli. *Prés.* Je bous, tu bous, il bout, nous bouillons, vous bouillez, ils bouillent. *Subj.* Que je bouille. *P. déf.* Je bouillis. *Fut.* Je bouillirai.

Ներդործական նշանակութեամբ կ'ըսուի faire bouillir, եփել, եռացնել, զոր օրինակ. J'ai fait bouillir des pommes de terre.

51. Venir, գալ. *P. pr.* Venant. *P. p.* Venu.

Prés. Je viens, tu viens, il vient, nous venons, vous venez, ils viennent. *Prés. du Subj.* Que je vienne, que tu viennes, qu'il vienne, que nous venions, que vous veniez, qu'ils viennent. *Imparfait.* Je venais. *P. défini.* Je vins, tu vins, il vint, nous vinmes, vous vîntes, ils vinrent. *Imparf. du Subj.* Que je vinsse, que tu vinsses, qu'il vînt, que nous vinssions, etc. *Fut.* Je viendrai, tu viendras, etc. *Cond.* Je viendrais. *Impér.* Viens, venons, venez.

Այսպէս ալ parvenir, revenir, convenir, devenir, prévenir, provenir, se souvenir, subvenir ևն .:

52. Tenir, բռնել, պահել. *P. pr.* Tenant. *P. p.* Tenu. *Prés.* Je tiens, tu tiens, il tient, nous tenons, vous tenez, il tiennent. *Subj.* Que je tiennne. *P. défini.* Je tins, tu tins, il tint, nous tinmes, vous tîntes, ils tinrent. *Impér.* Tiens, tenons, tenez. *Fut.* je tiendrai ևն .:

Այսպէս ալ obtenir, retenir, appartenir, s'abstenir, contenir, détenir, entretenir, maintenir, soutenir.

53. Acquérir, ստանալ. *P. pr.* Acquérant. *P. p.* Acquis. *Prés.* J'acquiers, tu acquiers, il acquiert, nous acquérons, vous acquérez, ils acquièrent. *Prés. du Subj.* Que j'acquière, que tu acquières, qu'il acquière, que nous acquérions, que vous acquériez, qu'ils acquièrent. *P. déf.* J'acquis, tu acquis, il acquit, nous acquîmes, vous acquîtes, ils acquirent. *Imparf. du Subj.* Que j'acquisse. *Fut.* J'acquerrai, tu acquerras, il acquerra, etc. *Impér.* Acquiers, acquérons, acquérez

Acquérirի նման կը խոնարհուին conquérir (P. p. Conquis), reconquérir և s'enquérir, գոր օրինակ.

P. déf. Je m'enquis, tu t'enquis, il s'enquit.

(54—58. օր վերջաւորեալ բայեր)

54. Devoir, պարտի. P. pr. Devant. P. p. Dû. Prés. Je dois tu dois, il doit, nous devons, vous devez, ils doivent. Pr. du Subj. Que je doive. P. déf. Je dus, tu dus, il dut, nous dûmes, vous dûtes, ils durent. Imparf. du Subj. Que je dusse. Fut. Je devrai, tu devras, il devra, etc.

55. Déchoir, իյնալ. (P. pr. և Imp. ջուճի). P. p. Déchu. Prés. Je dechois, tu dechois, il dechoit, nous déchions, vous déchiez, ils déchoient. Subj. Que je dechoie. P. déf. Je déchus, tu déchus, il déchut, nous déchûmes, vous déchûtes, ils déchurent. Fut. Je décherrai, tu décherras, il décherra, nous décherrons, vous décherez, ils décherront.

56. Échoir բայը միայն երրորդ դէմքերու մէջ գործածուի է. Il échoit, ils échurent, ևն. P. p. Echue. Արմատական բայը choir միայն աներեւոյթի մէջ կը գործածուի:

57. Voir, տեսնել. P. pr. Voyant. P. p. Vu. Prés. Je vois, tu vois, il voit, nous voyons, vous voyez, ils voient. Imparf. Je voyais, tu voyais, etc. P. déf. Je vis, tu vis, il vit, nous vîmes, etc. Fut. Je verrai, tu verras, il verra, etc. Impér. Vois, voyons, voyez.

Այսպէս ալ revoir, entrevoir.

58. Pourvoir, հոգալ. P. Prés. Pourvoyant. P. pas. Pourvu. Prés. Je pourvois, tu pourvois, il pourvoit, nous pourvoyons, vous pourvoyez, il pourvoient. P. déf. Je pourvus. Fut. Je pourvoirai.

Այսպէս կը խոնարհուի նաեւ prévoir նախատեսել, որով P. défini կ'ըլլայ je prévois.

(59—66 օր վերջաւորեալ բայեր, որոնց արմատները կը փոխուին)

59. Mouvoir, շարժիլ. P. pr. Mouvant. P. p. Mu. Prés. Je meus, tu meus, il meut, nous mouvons, vous mouvez, ils meuvent. Subj. Que je meuve, que tu meuves, qu'il meuve, que nous mouvions, que vous moviez, qu'ils meuvent. P. déf. Je mus, tu mus, il mut, nous mûmes, vous mûtes, il murent. Fut. Je mouvrai.

Այսպէս ալ émoouvoir.

60. Pleuvoir, անձրեւել. P. pr. Pleuvant. P. p. Plu. Prés. Il pleut. Subj. Qu'il pleuve. Imparf. Il pleuvait. P. déf. Il plut. Fut. Il pleuvra.

61. Pouvoir, կարենալ. P. pr. Pu. Prés. Je peux (կամ je puis), tu peux, il peut, nous pouvons, vous pouvez, ils peuvent. Prés. du Subj. Que je puisse, que tu puisses, qu'il puisse, que nous puissions, que vous puissiez, qu'ils puissent. Imparf. Je pouvais. P. déf. Je pus, tu pus, il put, nous pûmes, vous

pûtes, ils purent. *Imp. du Subj.* Que je pusse. *Fut.* Je pourrai, tu pourras, il pourra, nous pourrons, vous pourrez, ils pourront. *Cond.* Je pourrais.

62. Savoir, գիտնալ. P. pr. Sachant. P. p. Su. *Prés.* Je sais, tu sais, il sait, nous savons, vous savez, ils savent. *Subj.* Que je sache, que tu saches, qu'il sache, que nous sachions, que vous sachiez, qu'ils sachent. *Imparf.* Je savais, tu savais, etc. P. *déf.* Je sus, tu sus, il sut, nous sûmes, vous sûtes, ils surent. *Fut.* Je saurai, tu sauras, etc. *Impér.* Sache, sachons, sachez.

Դիտող.—Այս բային թէականը ne ու (առանց pas), je ne saurais կը նշանակէ չեմ կրնար գործ օրինակ. je ne saurais vous dire, չեմ կրնար ըսել ձեզ, Լայլն:

63. Valoir, արժեալ. P. pr. Valant. P. p. Valu. *Prés.* Je vau, tu vau, il vaut, nous valons, vous valez, ils valent. *Subj.* Que je vaille, que tu vailles, qu'il vaille, que nous valions, que vous valiez, qu'ils vaillent. *Imparf.* Je valais. P. *défini.* Je valus, tu valus, il valut, nous valûmes, etc. *Fut.* Je vaudrai, tu vaudras, il vaudra, etc. *Cond.* Je vaudrais. Այսպէս ալ prévaloir մէկ քանի փոփոխութեամբ, ինչպէս *Prés. du Subj.* Երբ ինչ ինչ (չէ թէ prévaill), que tu prévailes, qu'il prévale, que nous prévalions, que vous prévaliez, qu'ils prévalent.

64. Vouloir, ուզեալ. P. pr. Voulant. P. p. Voulu. *Prés.* Je veux, tu veux, il veut, nous voulons, vous voulez, ils veulent. *Subj.* Que je veuille, que tu veuilles, qu'il veuille, que nous voulions, que vous

vouliez, qu'ils veuillent. *Impér.* Veuille, veuillez. *Imparf.* Je voulais. P. *déf.* Je voulus, tu voulus, il voulut, nous voulûmes, etc. *Fut.* Je voudrai, tu voudras, etc. *Cond.* Je voudrais.

65. Falloir, պարտի (միտքէմ բայ) P. pr. ինքի. P. p. Fallu. *Prés.* Il faut. P. *déf.* Il fallut. *Imparf.* Il fallait, *Fut.* Il faudra, *Cond.* Il faudrait.

66. S'asseoir, նստիլ. P. pr. S'asseyant. P. pas. Assis. *Prés.* Je m'assieds, tu t'assieds, il s'assied, nous nous asseyons, vous vous asseyez, ils s'assient. *Imparf.* Je m'asseyais. P. *déf.* Je m'assis, tu t'assis, il s'assit, nous nous assîmes, vous vous assîtes, ils s'assirent. *Fut.* Je m'assiérai, tu t'assiéras, ils s'assiéront, etc. *Impér.* Assieds-toi, asseyons-nous, asseyez-vous.

Դիտող.—Asseoir բայն ուրիշ ձեւ մըն ալ ունի խոնարհման. J'assois, J'assoirai Լայլն:

67. Rire, խնդալ. P. pr. Riant. P. p. Ri. *Prés.* Je ris, *Imparf.* Je riais. P. *déf.* Je ris, tu ris, il rit, etc. *Ֆուտյանքը կանոնաւոր են:* Այսպէս նաև Sourir.

(68—69 րդ վերջաւորեալ երկու անկանոն բայեր)

68. Envoyer, արկեալ. P. pr. Envoyant. P. p. Envoyé. *Prés.* J'envoie. *Imparf.* J'envoyais. P. *déf.* J'envoyai. *Fut.* J'enverrai, tu enverras, etc. *Cond.* J'enverrais.

69. Aller, ելթալ. P. pr. Allant. P. passé. Allé.

Prés. Je vais, tu vas, il va, nous allons, vous allez, ils vont. *Prés. du Subj.* Que j'aie, que tu ailles, qu'il aille, que nous allions, que vous alliez, qu'ils aillent. *Imparf.* J'allais, tu allais, il allait, nous allâmes, vous allâtes, ils allèrent. *Imparf. du Subj.* Que j'allasse, que tu allasses. etc. *Impér.* Va, allons, allez. *Futur.* j'irai (*պիտի երթամ*) tu iras, il ira, nous irons, vous irez, ils iront. *Cond.* j'irais, tu irais.

Աւանդ.— *Ալլերի բաղադրեալ ժամանակները être բայով կը խոնարհուին:*

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ

S'EN ALLER ՄԵԿԵՐԻ, ԵՐԲԱԼ ԲԱՅԻՆ

Ալլերի պէս կը խոնարհուի s'en aller դերանունական բայն ալ, զոր իւր դժուարութեան պատճառաւ մանրամասնաբար կը ներկայացնենք: Դիտելի է գլխաւորապէս թէ *en*ը դերանունէն չպիտի զատուի երբեք, հետեւաբար *Passé indéfini* մէջ չըսուի *je me suis en allé*, այլ *կ'ըսուի je m'en suis allé*: Ազէկ վարժուելու համար՝ աշակերտը գրելու է ստորեւ ցոյց տրուած ժամանակներն ու ձեւերը ծայրէ ի ծայր:

INDICATIF PRÉSENT— ՍՍՀՄԱՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Je m'en vais	կ'երթամ
Tu t'en vas	կ'երթաս
Il s'en va	կ'երթայ

Nous nous en allons	կ'երթանք
Vous vous en allez	կ'երթաք
Il s'en vont	կ'երթան

Ժ Խ Տ Ա Կ Ա Ն

Je ne m'en vais pas	չեմ երթար
Tu ne t'en vas pas, etc.	չես երթար

IMPARFAIT — ԱՆԿԱՏԱՐ

Je m'en allais	կ'երթայի
Tu t'en allais	կ'երթայիր
Je ne m'en allais pas	չէի երթար

PASSÉ DÉFINI — ԱՆՅԵԱԼ ԿԱՏԱՐԵԱԼ

Je m'en allai	գացի
Je ne m'en allai pas	չգացի

FUTUR — ԱՊԱՌՆԻ

Je m'en irai	պիտի երթամ
Je ne m'en irai pas	պիտի չերթամ

IMPÉRATIF — ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆ

Va-t'en	գնա
Allons-nous-en	երթանք
Allez-vous-en	գացէք
Ne t'en va pas	մի երթար
Ne nous en allons pas	չերթանք
Ne vous en allez pas	մի երթաք

PASSÉ INDÉFINI — ԱՆՑԵՍԼ ԱՆՈՐՈՇ

Je m'en suis allé	գացի
Tu t'en es allé	գացիր
Il s'en est allé	} գնաց
Elle s'en est allée	
Nous nous en sommes allés	գացինք
Vous vous en êtes allés	գացիք
Ils s'en sont allés	} գացին
Elles s'en sont allées	

Ժ Խ Տ Ա Կ Ա Ն

Je ne m'en suis pas allé	չգացի
Tu ne t'en es pas allé	չգացիր
Il ne s'en est pas allé	չգնաց
Nous ne nous en sommes pas allés	չգացինք
Vous ne vous en êtes pas allés	չգացիք
Ils ne s'en sont pas allés	չգացին

PLUS-QUE-PARFAIT — ԴԵՐԱԿԱՏԱՐ

Je m'en étais allé	գացած էի
Je ne m'en étais pas allé	գացած չէի

SUBJONCTIF PRÉSENT — ՍՏՈՐԱԴԱՍՍԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Que je m'en aille	որ երթամ
Que tu t'en ailles	որ երթաս
Qu'il s'en aille	որ երթայ
Que nous nous en allions	որ երթանք
Que vous vous en alliez	որ երթաք
Qu'ils s'en aillent	որ երթան

IMPARFAIT — ԱՆԿԱՏԱՐ

Que je m'en allasse	որ երթայի
Que tu t'en allasses	որ երթայիր
Qu'il s'en allât	որ երթար
Que nous nous en allassions	որ երթայինք
Que vous vous en allassiez	որ երթայիք
Qu'ils s'en allassent	որ երթային

PASSÉ — ԱՆՑԵՍԼ

Que je m'en sois allé	որ գացած ըլլամ
Que tu t'en sois allé	որ գացած ըլլաս
Qu'il s'en soit allé	որ գացած ըլլայ
Que nous nous en soyons allés	որ գացած ըլլանք
Que vous vous en soyez allés	որ գացած ըլլաք
Qu'ils s'en soient allés	որ գացած ըլլան

PLUS-QUE-PARFAIT — ԴԵՐԱԿԱՏԱՐ

Que je m'en fusse allé	որ գացած ըլլայի
Que tu t'en fusses allé	որ գացած ըլլայիր
Qu'il s'en fût allé	որ գացած ըլլար
Que nous nous en fussions allés	որ գացած ըլլայինք
Que vous vous en fussiez allés	որ գացած ըլլայիք
Qu'ils s'en fussent allés	որ գացած ըլլային

INFINITIF — ԱՆԵՐԵԻՆԵԹ

Prés. S'en aller	երթալ
Passé. S'en être allé	գացած ըլլալ

PARTICIPE — ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Prés. S'en allant

Երթալով

Passé. S'en étant allé

Գացած ըլլալով

ԴԱՍԻԳ.

ՊԱԿԱՍԱԻՈՐ ԲԱՅԵՐ

(VERBES DÉFECTIFS)

Կան քանի մը անկանոն բայեր, որոնց ժամանակներէն և դէմքերէն ոմանք միայն կը գործածուին: Այսպիսի են հետեւեալները.

Faillir, սխալիլ, վրիպիլ, բան մը ընելու սերձ ըլլալ

Prés. Je faux, tu faux, il faut.

Imparf. Je fallais. Part. pr. Faillant.

Part. pas. Failli.

Passé défini. Je faillis, tu faillis, il faillit, nous faillîmes, vous faillîtes, ils faillirent.

P. indéfini. J'ai failli, որու համեմատ միւս բոլոր բաղադրեալ ժամանակները կը կազմուին:

Այսպէս նաև défaillir.

Frir, տապկել: P. prés. (չունի). P. pas. Frit.

Prés. Je fris, tu fris, il frit. յոյ. չունի:

Fut. Je frirai.

Cond. Je frirais, երկուքն ալ իրենց բոլոր դէմքերն ունին:

Braire, զռալ:

Prés. Il brait, ils braient. Fut. Il braira.

Cond. Il brairait.

Bruire, գրգռել. P. pr. Bruyant.

Prés. Il bruit, յոյ. ils bruissent.

Imparf. Il bruissait.

Choire, իյնալ. միայն աներեւոյթ կը գործածուի:

Clore, փակել. P. passé. clos.

Prés. Je clos, tu clos, il clôt. յոյ. չունի:

Fut. Je clorai, tu cloras, etc. Cond. Je clorais.

Éclore, հաւկթէն ելլել, ծնանիլ, բացուիլ. P. pas. éclos.

Prés. Il éclôt. յոյ. qu'ils éclosent.

Fut. Il éclora. յոյ. ils éclosent. բաղադրեալ ժամանակներուն մէջ être օժանդակով կը գործածուի:

Sourdre, բղխիլ, (այսինքն ջուրն կամ աղբիւրն) միայն ըլլալով ունի. elle sourd, elle sourdent, կը բղխին:

Issir, սերիլ. միայն P. passé կը գործածուի issu.

Gésir, պառկիլ, հանգչիլ. P. prés. Gisant.

Սովորաբար չիրիմներու համար կը գործածուի ci ու կապուելով:

Prés. Ci-gît, աստ հանգչի. յոյ. ci-gisent. Կը գտնուի նաև nous gisons, vous gisez, ils gisent.

Ouir, լսել. P. pas. Ouï. P. déf. J'ouis, tu ouis, ևն.

Imparf. du Subj. Que j'ouisse, ևն.

Բաղադրեալ ժամանակներն avoir օժանդակով. զոր օրինակ, J'ai ouï, ևն:

Հետեւաբար կ'ըսուի J'ai ouï dire, լսեցի որ կ'ըսէին: Férir, զարնել, խոցել. միայն աներեւոյթ կը գործածուի. այսպէս

Sans coup férir, առանց կռուելու, զիւրաւ:

Seoir, վայել. P. prés. Séant. P. passé. Sis.

Prés. Il sied, յոք. ils siéent. Fut. Il siéra.

Imparf. Il seyait.

Պակասաւոր կամ անկանոն բայերէն ումանց եղակի երրորդ դէմքը միայն կը գործածուի, առանք կը կոչուին միւսերէն. զոր օրինակ.

Il faut, il fallait, il fallut, il faudra ևն. պէտք է, պէտք էր, պէտք եղաւ, պէտք պիտի ըլլայ, ևն. Il pleut, il pleuvait, il plut, il a plu, il pleuvra, կ'անձրեւէ, կ'անձրեւէր, անձրեւեց, պիտի անձրեւէ, ևն. և այլ ասոնց նմանները:

Յ Ո Ւ Ց Ա Կ

Անկանոն եւ պակասաւոր բայերն իրենց ձիւց արեւստիւսն ժամանակներով

Infinitif	Présent.	Part. prés.	Part. Passé	P. Défini.
Absoudre	j'absous	absolvant	absous, te	—
Acquérir	j'acquiers	acquérant	acquis, e	j'acquis
Aller	je vais	allant	allé, e	j'allai
Assaillir	j'assaille	assaillant	assaili, e	j'assaillis
s'Asseoir	je m'assieds	s'asseyant	assis, e	je m'assis
Atteindre	j'atteins	atteignant	atteint, e	j'atteignis
Boire	je bois	buvant	bu, e	je bus
Bouillir	je bous	bouillant	bouilli, e	je bouillis
Braire	il brait	—	—	—
Bruire	il bruit	bruyant	—	—
Ceindre	je ceins	ceignant	ceint, e	je ceignis
Choir	—	—	—	—

<i>Infinitif</i>	<i>Présent</i>	<i>Part. prés.</i>	<i>Part. passé</i>	<i>P. défini</i>
Circoncire	թիփաանի	—	circoncis	je circoncis
Clore	դացի	—	clos, e	—
Conclure	եզլակացնի	concluant	conclu, e	je conclus
Concevoir	ըմբռնի	concevant	conçu, e	je conçus
Conduire	առաջնորդի	conduisant	conduit, e	je conduisis
Confire	չափարով եփի	confisant	confit, e	je confis
Connaître	ճանչնալ	connaissant	connu, e	je connus
Coudre	կարի	cousant	cousu, e	je cousis
Courir	վազի	courant	couru, e	je courus
Couvrir	ծածկի	couvrant	couvert, e	je couvris
Craindre	վախնալ	craignant	craint, e	je craignis
Croire	հաւատալ չնալ	croyant	cru, e	je crus
Croître	աճի, զարգա-	croissant	crû, e	je crus
Cueillir	ժողովել, քաղի	cueillant	cueilli, e	je cueillis
Cuire	եփի	cuisant	cuit, e	je cuisis
Déchoir	էջնալ, տկարանալ	—	déchu, e	je déchus
Devoir	պարտի	devant	dû, e	je dus
Dire	ըսի	disant	dit, e	je dis

<i>Infinitif</i>	<i>Présent</i>	<i>Part. prés.</i>	<i>Part. passé</i>	<i>P. défini</i>
Dormir	քնանալ	dormant	dormi	je dormis
Echoir	դիպի	échéant	échu, e	il échet
Ecrire	դի	écrivant	écrit, e	j'écrivis
Faire	ընի	faisant	fait, e	je fis
Falloir	պէտք ըլլալ	—	fallu	il fallut
Faillir	սխալի, ճողորի	faillant	failli	je faillis
Feindre	կեղծի	feignant	feint, e	je feignis
Férir	խցի	—	—	—
Frيره	տապկի	—	frst, e	—
Fuir	փախի	fuyant	fui	je fus
Gésir	պառկած մնալ	gisant	—	—
Issir	ծաղի	—	issu, e	—
Instruire	կրթի	instruisant	instruit, e	j'instruisis
Joindre	կցի	joignant	joint, e	je joignis
Lire	կարդալ	lisant	lu, e	je lus
Luire	փայլի	luisant	lui	—

Infinitif	Présent	Part. prés	Part. passé	P. défini
Mentir	je mens	mentant	menti	je mentis
Mettre	je mets	mettant	mis, e	je mis
Moudre	je mouds	moulant	moulu, e	je moulus
Mourir	je meurs	mourant	mort, e	je mourus
Mouvoir	je meus	mouvant	mu, e	je mus
Naître	je nais	naissant	né, e	je naquis
Nuire	je nuis	nuisant	nui	je nuisis
Offrir	j'offre	offrant	offert, e	j'offris
Ouir	—	—	oui	j'ouis
Ouvrir	j'ouvre	ouvrant	ouvert, e	j'ouvris
Paître	je pais	paissant	pû	—
Paraître	je parais	paraissant	paru	je parus
Parler	je pars	partant	parti, e	je parlai
Peindre	je peins	peignant	peint, e	je peignis
Plaire	je plains	plaignant	plaint, e	je plaignis
Pleuvoir	je pleis	plaisant	plu	je plus
	il pleut	pleuvant	plu	il plut

Infinitif	Présent	Part. prés.	Part. passé	P. défini
Prendre	je prends	prenant	pris, e	je pris
Poindre	—	poignant	—	—
Pourvoir	je pourvois	pourvoyant	pourvu	je pourvus
Pouvoir	je peux (puis)	pouvant	pu	je pus
Repentir	je me repens	repentant	repenti	je me repentis
Restreindre	je restreins	—	restreint	je restreignis
Rire	je ris	riant	ri	je ris
Saillir	il saille	saillant	sailli	il saillit
Savoir	je sais	sachant	su, e	je sus
Sentir	je sens	sentant	senti, e	je sentis
Seoir	il sied	séant	sis, e	—
Servir	je sers	servant	servi, e	je servis
Sortir	je sors	sortant	sorti, e	je sortis
Souffrir	je souffre	souffrant	souffert, e	je souffris
Sourdre	elle sourd	—	—	—
Suivre	je suis	suivant	suivi, e	je suivis
Suffire	je suffis	suffisant	suffi	je suffis
Surseoir	je surscois	sursoyant	sursis	je sursis

Infinitif	Présent	Part. prés.	Part. passé	P. défini
Taire	je tais	taisant	tu, e	je tus
Teindre	je teins	teignant	teint, e	je teignis
Tenir	je tiens	tenant	tenu, e	je tins
Traire	je traie	trayant	trait	—
Tressaillir	je tressaille	tressaillant	tressailli	je tressaillis
Valoir	je vaudrai	valant	valu	je valus
Vaincre	je vaincs	vainquant	vaincu, e	je vainquis
Venir	je viens	venant	venu, e	je vins
Vêtir	je vêts	vêtant	vêtu, e	je vêtis
Vivre	je vis	vivant	vécu	je vécus
Voir	je vois	voyant	vu, e	je vis
Vouloir	je veux	voulant	voulu, e	je voulus

ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐՈՒ ՎՐԱՅ ԽԱՌՆ ՇՐԱՇԱՆԳՆԵՐ

1

Որհանգիստ (մահ) չենք վախճար. — Կոյսը մարեցեք. — Ամէն բան որ կը վաղի ոսկի չէ. — Այս դասը շատ լաւ չի հասկցայ. — Այս տղան շարունակ կը դանգատէր իր ընկերներէն. — Երկու ծայրը (le bout) պիտի միացնեմ: — Փրօնսերէնի դասս կը սորվրէի, երբ զիս կանչեցիք: — Ո՞վ պիտի առաջնորդէ այս խեղճ կոյրը: — Քոյրս չափիկս կարեց: — Տեսէք այս տղաք ինչպէս կը վազեն. կ'ուզեն իրենց ընկերներուն հասնիլ (rejoindre). — Վայրենիները (les sauvages) իրենց դէմքը կը ներկեն. — Այս գիշեր շատ գէշ քնացայ: — Ինչո՞ւ կը փախչինք: — Եղբորս նամակները կը կարգայի: — Այս պտուղները ո՞վ այս սեղանին վրայ դրաւ: — Հայրս պատուհանը բացաւ և թռչունը փախաւ: — Ոչխարները մարդագետնին վրայ կը ճարակին:

2

Վաղը դպրոց պիտի երթանք: — Վայրկեան մը նըստէք, շատ յոգնած կ'երեւնաք: — Զուրը կ'եռայ: — Այս կինը կը ճանչնայի՞ք: — Կը կարծէ՞ք որ այսօր անձրեւէ: — Պարտէզ պիտի երթամ և ծաղիկներ պիտի ժողուեմ: — Պարավաճառին (le libraire) հարկը դահեկան կը պարտէի, երէկ վաթսուս դահեկան վճարեցի իրեն, և հիմայ քառասուն դահեկան միայն կը պարտիմ: — Ո՞ւր կ'եր-

Թան այս կիները:— Եկեղեցի կ'երթան:— Գնա՛ պառ-
կէ՛:— Ի՞նչ կը կարդայիր երբ ներս մտայ:— Այս օրուան
լրագիրները կ'արդացի՞ք:— Ինչո՞ւ կը ստես:— Դասեր-
նիդ գրեցէ՛ք:— Եղբորդ պիտի գրեմ որպէս զի գայ զիս
տեսնել:— Կ'ուզէ՞ք որ ձեր մօրն ալ գրեմ:— Այս գրիչը
լաւ չի գրեր:— Կ'երեւի թէ այս տարի պտուղները
առատ (abondant) պիտի ըլլան:— Ժամը քանիին կը
մեկնիք:— Ժամը վեցին պիտի մեկնինք և ժամը տաս-
նին պիտի վերադառնանք:— Քոյրս 1898ին ծնաւ:—
Ձեր հօրեղբայրը գեղեցիկ փուռնջ մը նուիրեց մօրս՝ իր
վերադարձին (le retour) առթիւ (à l'occasion de):

3

Կրնա՞ք (պիտի կրնայի՞ք) ըսել ինծի թէ այս սեղանը
ի՞նչ բանի (à quoi) կը ծառայէ:— Առէ՛ք այս գիրքերը,
ասոնք ձերն (à vous) են:— Տակաւին ֆրանսերէնի
դաս կ'առնէ՞ք:— Այս առտու գաւաթ մը թէյ առի:
— Ծառան դերձակին պիտի զրկեմ:— Այսօր ձեր եղբայր-
ները պիտի տեսնենք, մեր հօրեղբօրը տունը պիտի գան:
— Ձեմ կարծեր որ կարենան գալ, վասնզի գիշերը չի
քնացան և շատ յոգնած են:— Կրակը ծածկեցէ՛ք:—
Ձմեռը դաշտերը ձիւնով ծածկուած են:— Գաւաթ մը
ջուր խմեցի:— Երկայն նամակ մը կը գրեմ. երէկ երեք
էջ գրեցի, երկու էջ ալ այսօր պիտի գրեմ:— Ի՞նչ կ'ը-
սէք:— Կ'ըսեմ թէ բաւական չէք աշխատիր:— Ըսած-
նիդ չէք գիտեր:— Ձեզի բան մը չպիտի ըսեմ:— Գիտ-
ցէ՛ք որ մարդս յաւիտենական (éternel) չէ:— Եթէ եղ-
բայրս վերադարձած ըլլար՝ պիտի գիտնայի:— Բոլոր
կարդացածնիդ կը հասկնա՞ք:— Ո՛հ, ամէնքը չեմ հաս-

կընար:— Ի՞նչ կ'ընէք հոգ:— Լրագիրները կը կար-
դանք:— Ձեր եղբօրը խոստացայ որ ժամացոյցս փոխ
տամ իրեն:— Այս շապիկը ո՞վ կարեց:— Ըրէ՛ ինչ որ
կ'ուզես (պիտի ուզես):

4

Վաղը զիս տեսնելու պիտի գա՞ք:— Վաղն իրիկուն
հօրեղբայրս տեսնելու պիտի երթամ:— Ո՞ւր կ'երթաք.
— Թատրոն կ'երթամ:— Ձեր հօրեղբօրորդին իր ճամ-
բորդութենէն վերադարձա՞ւ:— Ո՛հ, յառաջիկայ շաբ-
թու պիտի վերադառնայ:— Ինչո՞ւ կը փախչինք այս
տեղէն:— Սովորաբար քանի՞ ժամ կը քնանաք:— Սո-
վորաբար եօթը ժամ կը քնանամ, բայց ընկերներս ութ
ժամ կը քնանան:— Ամէն օր դուրս կ'ելլէ՛ք:— Ո՛հ,
շաբաթը երկու անգամ դուրս կ'ելլեմ:— Այսօր պիտի
ելլէ՛ք:— Պիտի ելլէի, բայց այցելութեան մը կը սպա-
սեմ:— Պատուհանները բացէ՛ք:— Արդէն բաց են:—
Ո՞ւր կը վազէք այսպէս արագ:— Դպրոց կը վազեմ:
— Այս օտարականը կը ճանչնա՞ք:— Այո՛, շատ լաւ կը
ճանչնամ զայն:— Ի՞նչ կ'ուզէք:— Ձեր հայրը տեսնել
կ'ուզեմ:— Չպիտի կարենաք տեսնել զինքը, վասնզի
դուրս ելած է:— Ե՞րբ պիտի վերադառնայ:— Կը ներէ՞ք
կարծեր որ կէս օրէն առաջ վերադառնայ:— Կը ներէ՞ք
որ երկու խօսք ըսեմ ձեզ: Կը տեսնէ՞ք սա ծառերը:—
Պիտի տեսնէինք զանոնք, եթէ դուռը բաց ըլլար:

5

Նախնիք (anciens) կարծեցին թէ երկիրը անշարժ
էր:— Զաղացականը (le meunier) այս շաբթու շատ քիչ

ցորեն աղաց, բայց վաղը շատ պիտի աղայ:—Այս նկարները (les tableaux) լաւ նկարուած չեն, անոնք ինծի հաճելի չեն:—Ո՛ւր կը վազէք:—Պարտէզ կ'երթամ:—Ի՞նչ պիտի ընէք հոն:—Կեռասներ պիտի ժողուեմ:—Կրակը ծածկեցի՞ք:—Գողը վաղելով կը փախչէր:—Արեւը երեւցաւ հորիզոնին վրայ և դուք տակաւին կը քնանաք:—Գիտնալով որ վաղը պիտի մեկնիք, ուղեցի վերջին անգամ մըն ալ տեսնել ձեզ:—Ամէն դժուարութիւն աշխատութեամբ կը յաղթուի, սակայն չի բաւեր միայն աշխատիլ, այլ նաեւ պէտք է յարատեւել (persévérer):—Կրնա՞ք ըսել ինծի թէ Գրիստոս երբ ծնաւ:—Ծխախոտը շատ կը վնասէ առողջութեան:—Այս պատմութենէն ի՞նչ կ'եզրակացնէք:

Հովանոցնիդ առէք, վասն զի կ'երեւի թէ պիտի տնձրեւէ:—Պարտէզին դուռը բանալով տեսայ որ ոչ խարները կ'արածէին մարգագետնին վրայ:—Քիչ մնաց որ պիտի իյնայի:—Դասատուն դժգոհ կ'երեւար:—Այս գիրքն ո՛ւր պիտի դնէք:—Այս ծաղիկները տաք երկիրները կ'աճին:—Ինծի հետեւեցէք, ձեզ կայարան (à la gare) պիտի առաջնորդեմ—Գիտէ՞ք այս ծրարը (le paquet) ի՞նչ կը պարունակէ:—Հիւանդը ամբողջ գիշերը տառապեցաւ:—Ի՞նչէ կը տառապի:—Սոսկալի ցաւեր (douleur) կը զգայ:—Եթէ եղբայրդ գայ, դինքը ճաշի վար պիտի դնեմ (retenir):

Հայաստանի Ազգային գրադարան

NL0431230

